

Değerli Okurlarımız,

Yüce Allah'a hamd, Muhammed Rasulullah'a da salât ve selam olsun. Yeryüzünde bulunma amacı; sadece Yüce Allah'a kulluk etmek, O'nun rızasını gözetmek, yine O'nun dini, rızası ve davası için yaşamak, mücadele etmek olan mü'minlere, Müslümanlara da selam olsun.

"İlim öğreniniz. Allah rızası için ilim öğrenmek, huşudur. İlim talep etmek, ibadet; ilmi müzakere etmek, tespih; ilmi araştırmak, cihad; bilmeyene öğretmek, sadaka; layık olanlara anlatmak, Allah'a yakın olmak demektir. İlim; yalnızlıkta arkadaş, dostlukta yoldaş, dini konularda ise rehberdir. Bolluk ve darlık anlarında sabır telkin eder, dostlar katında yardımcı, garipler yanında yaren ve cennete giden yolda işarettir.

Allah, ilimle toplumları yüceltir ve hayırda kendilerine uyulan rehberler, efendiler ve hâkimler kılar. Onları, örnek alınan, davranışları takip edilen toplum haline getirir. Melekler, onlarla dost olmaya can atar, kanatlarını onlara dokundurmak isterler. Denizdeki balıklardan karadaki yırtıcı hayvanlara, gökyüzü ve yıldızlar kadar, kısacası bütün her şey onlar için bağışlanma diler. Çünkü ilim; kalpleri körlükten kurtarır, gözleri karanlıktan aydınlığa çıkarır, zayıf bedenlere güç verir. İlim sayesinde kul, iyilerin menzillerine ve yüce makamlara ulaşır.

İlim için düşünmek, oruca; onu okutmak ise namaza denktir. Ancak ilim ile Allah'a itaat edilir. Yine ancak ilim ile O'na ibadet edilir ve yine ancak ilim ile O, birlenir, yüceltilir ve kendisinden sakınılır. İlim ile akraba ilişkileri kurulur, helal ve haram bilinir. Hâsılı

ilim, önderdir; amel ise onu izler. İlme, said (ahiret mutluluğuna eren) kimseler ulaşır; bedbahtlar ise ondan mahrum kalırlar." (İmam Gazalî, Cehaletten Korunmak, 27-28. sf.)

Değerli yazarımız Ali Kaçar, "İslami Mücadele ve Sorumluluklarımız" başlıklı hem uyarıcı hem de hatırlatıcı içerikteki makalesinin ikinci bölümü ile bu sayımıza katkıda bulundu.

Sayımızın dosya konusu, "Müslümanca Yaşam İçin İlim-Amel Bilinci". Konuyu; Fatih Pala, Haydar Özalp, İslam Doğubey, Rüveyde Bera Pala, Servan Özbek ve Taşkın Önel, kendi perspektiflerinden değerlendirerek ilim ve amelin ayrılmaz bütünlüğüne dikkat çektiler.

Ayrıca yazarlarımızdan; Ahmet Şehit Tuna'nın "Ayetler Işığında Örnek Müslümanın Özellikleri", Cefai Demirel'in "Su-i Zan ve Zararları", Emrah Doğru'nun "Yalan ve İftira", Hasan Tahsin'in "Su Aktı Yolunu Buldu", Hüseyin Durmaz'ın "Aydınlanma Çağı Eleştirisi", Sümeyye Demirci'nin "Erkek Düşmanlığı" başlıklı yazılarını ve İsmail Ceylan'ın "Gazze'de İki Ay" başlıklı çeviri çalışmasını okuyacaksınız.

Yine Ali Kaçar'ın, "Halife Vahdeddin ve Saltanatın Kaldırılması" başlıklı önceki sayılardan devam eden makalesinin üçüncü bölümünü istifadenize sunuyoruz.

"Müslümanlar ve Çağdaş/Beşeri İdeolojiler" dosya konulu 247. sayımızda buluşmak üzere Yüce Allah'a emanet olun.

genc BİRİKİM

Yıl: 21 **Sayı:** 246

**Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü**
Ali KAÇAR

Genel Yayın Yön.
Fatih PALA

Yazışma Adresi
Korkutreis Mah.
Yeşilirmak Cad. No:9/1
Çankaya - ANKARA

Yayın Türü
Yerel, Süreli

Yönetim Yeri
Korkutreis Mah.
Yeşilirmak Cad. No:9/1
Çankaya - ANKARA

Dizgi & Tasarım
Genç Birikim

Baskı
Strazburg Caddesi No : 31/17
Sıhhiye - ANKARA
Telefon: 0 312 229 1881

Baskı Tarihi
09.12.2022

Değerli Okuyucularımız/Yazarlarımız,

Yazılarınızı Times New Roman karakteriyle 12 punto büyüklüğünde yazılmış olarak, sayfanın sağ, sol, üst ve alt boşlukları 2,5 cm, satır aralığı: tek ve iki yana yaslanmış olarak göndermenizi; yazılarınızın en az 2 en çok 4 sayfa olmasını, yazınız 4 sayfadan fazla ise 2 veya daha fazla olarak bölümlenmiş şekilde göndermenizi rica ederiz.

Abonelik Şartları: Yurtiçi abonelik için 1 yıllık abonelik ücreti olan 165 (Yüzaltmışbeş) Türk Lirası'nı (Elden teslim fiyatıdır. Kargo ile teslim alacak abonelerimiz için kargo ücreti abonelere aittir.) "Mustafa SARICA Kuveyt Türk Katılım Bankası TR920020500009457261200001 IBAN No'lu" hesaba yatırmanız yeterlidir.

web : <http://www.gençbirikim.net>

e-mail : gençbirikimdersisi@gmail.com

Bu sayımızda...

- 3 **İslami Mücadele ve Sorumluluklarımız - II**
Ali KAÇAR
- 8 **Su-i Zan ve Zararları**
Cefai DEMİREL
- 12 **Müslüman, İlim ve Amel Bilinci ile Yaşar, Onu Zayi Etmez**
Haydar ÖZALP
- 16 **Müslümanca Yaşamak İçin İlim ve Amel**
İslam DOĞUBEY
- 19 **Seküler Müslüman**
Taşkın ÖNEL
- 21 **Davet, Devlete Götürürse Davettir!**
Fatih PALA
- 24 **Karanlıklardan Aydınlığa**
Rüveyde Bera PALA
- 26 **İman ve Amel**
Servan ÖZBEY
- 27 **Gazze'de İki Ay**
Zarefah BAROUD
- 30 **Su Aktı Yolunu Buldu**
Hasan TAHSİN
- 32 **Yalan ve İftira**
Emrah DOĞRU
- 35 **Aydınlanma Çağı Eleştirisi ve Yeni Bir Felsefe Anlayışı**
Dr. Hüseyin DURMAZ
- 37 **Ayetler Işığında Örnek Müslümanın Özellikleri - I**
Ahmet Şehit TUNA
- 41 **Erkek Düşmanlığı**
Sümeyye DEMİRCİ
- 43 **Halife Vahdeddin ve Saltanatın Kaldırılması - III**
Ali KAÇAR

İslami Mücadele ve Sorumluluklarımız - II

Ali KAÇAR
kacarali@hotmail.com

Bizler de tıpkı peygamberler gibi öncelikle tek ilah olan Allah'a ibadet/kulluk etmekle mükellefiz. Zaten bu amaçla yaratılmışız (Zariyat, 51/56). Bu mükellefiyet, bu sorumluluk Allah'ü Teâlâ, biz insanları halife olarak yarattığı ilk günden bu yana değişmeden devam ettiği gibi, bundan sonra kıyamete kadar da devam edecektir. Birilerinin bu sorumluluğun farkında olmaması ya da yerine getirmede inad ve ısrar etmesi, bu gerçeği değiştirmez. Bu sorumluluk/mükellefiyet iradi olarak yerine getirilecek bir sorumluluktur. Yani bizim tercihimize bırakılmıştır (Kehf,18/29). Bu nedenle de en güzel bir biçimde (ahseni takvim) (95/4) ve diğer varlıkların çoğuna göre de üstün ve keremli olarak yaratılmışız (İsra, 17/70). Ayrıca, yaratılan şeylerin emrimize musahhar kılınmasının (Bakara, 2/29; Casiye, 45/13) nedeni de iradi olarak bu sorumluluğu yerine getirmekle mükellef oluşumuzdur. Bunun sonucu olarak da yaptığımız her işten, attığımız her adımdan ve söylediğimiz

Emanet, Müslüman ya da kâfirlikten, Allah'a itaat ya da isyandan birini seçmektir. Zaten bu dünyanın, dünyadaki bu hayatın temeli de bunun üzerine bina edilmiştir. Bu nedenledir ki, Allah insanı, iyiyi ve kötüyü anlama, bunlardan birini tercih etme kabiliyetlerine sahip bir varlık olarak yaratmıştır. Dolayısıyla insan, yaptığı-ettiği her şeyden sorumludur.

her sözden dolayı Rabbimiz bizi sorumlu tutacak (Nahl, 16/93) ve sorgulanacağız (Tekasür, 102/8). Çünkü bizler, boş yere yaratılmadığımız (Mu'minun, 23/115) gibi başıboş bırakılmak için de yaratılmamışız (Kıyamet, 75/36).

Peygamber Efendimiz (as) de: "Hepiniz çobansınız ve hepimiz sürünüzden mesulsünüz. İmam çobandır ve sürüsünden mesuldür. Erkek ailesinin çobanıdır ve sürüsünden mesuldür. Kadın, kocasının evinde çobandır, o da sürüsünden mesuldür. Hizmetçi, efendisinin malından sorumludur ve sürüsünden mesuldür." buyurmaktadır.

İbn-u Ömer der ki: "Bunları Resulullah'tan işitmişim. Zannediyorum ki şöyle de demişti: "Kişi babasının malında çobandır, o da sürüsünden mesuldür."

Rabbimiz bir başka ayetinde de; "Gerçek şu ki, biz emanetleri göklere, yere ve dağlara sunduk da onlar bunu yüklenmekten kaçındılar ve ondan korkuya kapıldılar; onu insan yükledi. Çünkü o, çok zalim, çok cahildir" (Ahzab

33/72) buyurmaktadır.

Bu emanet, iradedir, sorumluluktur ya da Kur'ani emirleri yüklenme ve başkalarına aktarma sorumluluğudur; özgür bir şekilde hakla bâtil arasından, imanla küfür arasından, kullukla, itaatle isyan arasından birini tercih etmektir. Emanet, Müslüman ya da kâfirlikten, Allah'a itaat ya da isyandan birini seçmektir. Zaten bu dünyanın, dünyadaki bu hayatın temeli de bunun üzerine bina edilmiştir. Bu nedenle ki, Allah insanı, iyiyi ve kötüyü anlama, bunlardan birini tercih etme kabiliyetlerine sahip bir varlık olarak yaratmıştır. Dolayısıyla insan, yaptığı-ettiği her şeyden sorumludur. İnsanoğlunu diğer varlıklardan ayıran en önemli husus da işte bu noktadır. İnsanların ve Cinlerin dışındaki bütün yaratılmışlar isteyerek veya istemeyerek Allah'a boyun eğmişken (Fussilet, 41/11) insan ve Cinler ise, ibadet etme ve etmeme konusu kendi iradelerine bırakılmıştır. Yani insan ve cinler kendilerine verilmiş olan bütün imkânları iyi veya kötü yoldan/ tevhid ya da şirkten birini tercih etme doğrultusunda kullanabilirler.

En temel, olmazsa olmaz sorumluluğumuz Allah'a kulluktur. Çünkü yaratılış amacımız Allah'a kulluktur (51/56). Allah'a kulluk ise, akıl baliğ olduğumuz andan itibaren başlar ve hayatımızın her anını ve her alanını kuşatır. Yani bir yandan Allah'a karşı görevlerimizi; namazı ikame etme, oruç tutma, hac etme gibi bireysel amellerimizi yaparken diğer yandan bireysel ve toplumsal boyutta şirki, zulmü ve fesadı ortadan kaldırma, temizliği, iffeti, ahlakı ve adaleti, kısacası İslam'ı yeryüzünde tesis etme çabasıdır. Bu çaba ve gayretin, Müslümanlara yüklediği sorumluluk ise ne sadece ailesiyle ne sadece içinde yaşadığı coğrafyayla ve ne de sadece aynı inancı paylaştığı insanlarla ilgilidir. Sadece ibadetle ve ahlaki konularla sınırlı olmadığı gibi, sadece hayatın belli başlı alanlarıyla da sınırlı değildir. İnsanı ilgilendiren her türlü konu, insanın yer aldığı her türlü alan ve insanın bulunduğu her yer, Müslümanların ilgi alanı ve sorumluluk anlayışı içinde olmak zorundadır. Bu ilgi ve sorumluluk "insan"la da sınırlı değildir. Yaratıcıya karşı sorumluluk, diğer varlıklarla ilişkide de kayıtsızlıktan uzak olmayı gerektirir. Eşyayı ve doğayı hoyratça kullanmak ve tahrip etmek, bir çeşit zulümdür.

Bununla birlikte unutmamak gerekir ki insan, ancak gücü oranında sorumludur. (Bakara,

2/286). Allah, adaletlilerin en adaletlisidir. Hiçbir varlığa verilmiş olan sorumluluk, o varlığın yetenek ve imkânlarından yani gücünü aşacak nitelikte değildir. İnsana yüklenen sorumluluk da öyledir ve onun imkân ve kabiliyetleriyle doğru orantılıdır. Allah, hiç kimseden dağılırını yerinden oynatmasını, inanmayanları zorla ikna etmesini, değişmek istemeyen toplumları değiştirmesini beklemez. Böyle bir emir de vermemiştir. Herkesin sorumluluğu Allah'ın kendisine verdiği güç ve imkânlarla alakalıdır. Allah'ı Teâlâ, peygamberine şu ikazı yapmıştır; insanlar iman etmiyor diye kendini helak mi edeceksin, Biz istersek herkesi iman ettiririz (Şuara, 26/3-4; Yunus, 10/99). Senin üzerine düşen ise ancak tebliğ etmektir (Şuara, 42/48; Nahl, 16/82) Sen bekçi/muhafız değilsin (En'am, 6/107; Şuara, 42/48). Bu da bize gösteriyor ki, sorumluluk, gücümüzle sınırlıdır.

Sorumluluk, yükümlü/mükellef olma halidir. Üzerimize yüklenen sorumluluk karşılığında da mutlaka ya ceza ya da mükâfat vardır. Kendimizi kurtarabilmemiz, Allah'ın razı olduğu kul olabilmemiz, sorumluluğun gereğince davranmamıza bağlıdır. İçinde bulunduğumuz her ortamda, sahip olduğumuz güç ve imkânlarla uygun olarak üzerimize yüklenmiş sorumluluklar vardır. Bu sorumluluk, genç ya da yaşlı iken farklı olduğu gibi zengin veya fakir iken de farklıdır. Sorumluluk hiçbir zaman üzerimizden kalkmaz ama bazen azalabilir bazen de artabilir. Ama daha da önemlisi bizi, sahip olduğumuz imkânlar (sağlıklı halimiz ve maddi zenginliğimiz) değil, sahip olduğumuz bu imkânları Allah'ın arzu ettiği şekilde kullanıyor olup-olmamız kurtaracaktır. Yoksa beşe beş daha katarak, geceleri gündüzlere ekleyerek çeşitli ameller işliyor olsak da -eğer Allah için yapmıyor isek- bunlar bizi tek başına kurtarmaya yetmeyecektir. İslam'ın bizden istediği ve yapageldiğimiz bir kısım ibadetler, her şeyden önce kaçınılmaz olarak yapmak durumunda olduğumuz ibadetlerdir. Bunların gerekliliğini, ayrıntılarını gündeme getirerek, önemini vurgulayıp büyüterek üzerimizdeki sorumlulukları yerine getirmiş olamayız. Çünkü ibadet sadece şekilsel olarak yerine getirdiğimiz bazı ameller değildir. İbadet, kulluktur; yani hayatı bütünüyle Allah'a adamaktır (En'am, 6/162); Allah için yaşamak ve Allah için ölmektir. 'Sadece Müslüman olarak ölünüz" (Al-i İmran, 3/102) ayeti de bu durumu teyid etmektedir. Elbette küfürden,

şirkten, fuhuş ve münkerin her türünden uzak durmak tartışılmaz bir sorumluluktur; ancak bilmeliyiz ki, bunlarla mücadele eden, düzeltmeye çalışan, ıslah eden bir çabanın içinde olmadıkça temiz ahlaka sahip olunamaz ve bunlardan da uzak durulamaz.

Allah'ın bize yüklediği halifelik görevi de böyledir. Çünkü halifelik, insana gücü ile orantılı bir sorumluluk yüklemektedir. Dolayısıyla bu görev, kendimizi her olay ve herkes karşısında

sorumlu hissetmemizi gerektirmektedir. Zira hilafet, Allah'a kulluk ve yeryüzünü imar ve ıslah etmek için çalışmayı gerektirir. Temelde Allah'a karşı sorumluluğu ifade eden bu durum, bizleri içinde yaşadığımız ortama karşı da sorumlu tutmaktadır. Bizi israf ve ifsat (bozgunculuk) etmemeye yönlendirir; aynı zamanda bizlere, yıkan değil yapan, ifsat eden değil ıslah eden, imha eden değil ihya eden sorumluluğunu yüklemektedir. Kısacası, içinde yaşadığımız ortamlardan, büyüklüğüne veya küçüklüğüne bakmadan ailemize, okulumuza, mahallemize, iş ortamımıza, sosyal çevremize ve içinde bulunduğumuz İslami yapılanmalara karşı sorumluyuz. İçinde yaşadığımız ülke ve hatta içinde yaşadığımız dünya da kendimizi sorumlu hissetmemiz gereken alanlardandır. Çünkü halifelik görevi, bizleri, bütünüyle yeryüzünde fitne ve fesadı kaldırmak ve İslam'ı egemen kılmakla yükümlü kılmaktadır (Bakara, 2/193; Enfal, 8/39).

"Kim zerre miktarı iyilik yapmışsa onun karşılığını, kim de zerre miktarı kötülük yapmışsa mutlaka onun karşılığını bulacaktır" diye buyuruyor Rabbimiz (Zilzal, 99/7-8). Ancak bu gerçek, kişinin kendisinden başka hiç kimseden sorumlu olmaması anlamına gelmez. Görülen bir münkere karşı gerekli uyarı ve eleştiriler gereğine uygun olarak yapılmış, sonra da gerekli (kavli ve fiili) bir tavır ortaya konmuşsa, elbette kişi, başkasının işlediği bir kötülükten dolayı sorumlu tutul(a)maz. Ancak bir toplum içinde kötülük yapılabiliyor, zulüm ve adaletsizlik sürüp gidiyorsa; bütün bu olup biten olay-

Allah'a kulluk, bir yandan Allah'a karşı görevlerimizi; namazı ikame etme, oruç tutma, hac etme gibi bireysel amellerimizi yaparken diğer yandan bireysel ve toplumsal boyutta şirk, zulmü ve fesadı ortadan kaldırma, temizliği, iffeti, ahlakı ve adaleti, kısacası İslam'ı yeryüzünde tesis etme çabasıdır.

ların faileri kadar duruma izleyici olanlar yani kavli ve fiili bir tavır koymayanlar da sorumludur. Ve zalim bir toplumun başına gelecek musibet, toplumda sadece zalimlerinin/zulmedenlerin başına gelmekle kalmaz. Onlara destek veren veya onları uyarmak gerektiğini bildiği halde sessiz kalanların da başına gelir.

"İsrailoğullarından nankörlükte ısrar edenler, Davud'un ve Meryem Oğlu İsa'nın diliyle lanetlenmiştir. Bu, onların isyankârlıkları

ve sürekli taşkınlık yapmaları yüzündendir. Onlar birbirlerini, yapa geldikleri kötülüklerden caydırmaya çalışmıyorlardı; gerçekten bu yaptıkları ne fena şeydi." (Maide 5/78-79) Ebu Ubeyde (ra)'ın rivayet ettiği bir hadiste Peygamber Efendimiz şöyle buyurmaktadır: "Hz. Peygamber (as) buraya kadar konuşurken bir yere dayanmıştı. Buraya gelince doğruldu ve 'Evet, ya zalime engel olursunuz ve onu hakka çekersiniz ya da bu durum başınıza da gelir' diyerek ikazda bulunmuştur (İbn Mace, Fiten, 20; Ebu Davud, Melahim 17).

Rabbimiz bir başka ayette de, "Aranızdan yalnız zalimlere erişmekle kalmayacak fitneden sakının, Allah'ın azabının şiddetli olduğunu bilin" (Enfal 8/25) buyurmaktadır. Kalem Suresi'nde anlatılan bahçe sahiplerinden birinin yapmayın, etmeyin demek suretiyle diğer ortaklarını sözlü olarak uyarmış ancak onlarla beraber erkenden o da hâsılatı toplamak için bahçeye gitmişti. Diğerlerinin başına gelen felaket onun da başına gelmişti. Çünkü o uyarılmıştı ama açık/net fiili bir tavır ortaya koymamıştı (Kalem 68/17-33). Toplumun cürümlerini ve günahlarını paylaşmıyor olmak, onlardan nefret etmek hatta sözlü olarak onlara uyarılarda bulunmuş olmak, onların zararından kişiyi kurtarmaz; bahçe sahiplerinden arkadaşlarını sözlü (kavli) ikaz etmiş olan adam gibi... Bu zarar/musibet, kimi zaman işlenen kötülük ve münkerlerin sonuçlarından etkilenmek, kimi zaman da onların uğradığı akıbete uğramakla sonuçlanır. Sessiz kalmak ise doğrudan doğruya suça ortak olmak, fesadın yaygınlaşmasına

pasif destek vermektir. Toplumların uğradıkları akıbetten toplumu oluşturan bireylerin tamamı mesuldür.

Kişi, içinde bulunduğu/yaşadığı an'dan sorumludur. Dolayısıyla kişi ne geçmişte yapılanlardan ne de gelecekte yapılacaklardan sorumludur. İçinde bulunduğumuz zaman diliminde İslam'ı yaşamıyor ve gereğini yerine getirmiyor isek, işte o zaman sorumluyuz demektir. Dolayısıyla sahabenin ya da daha sonraki dönemlerde yaşayanların işlediği amellerden sorumlu olmadığımız gibi onlar da bizim işlediğimiz amellerden sorumlu olmayacaklardır. "Onlar, bir ümmetti, gelip geçti; onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandıklarınız sizindir. Siz, onların yaptıklarından sorumlu değilsiniz" (Bakara, 2/141; Şura, 42/15) ayeti de geçmişte yaşayanlardan bizler, gelecek nesiller de bizlerin yaptıklarından sorumlu olmayacaklardır. Dolayısıyla içinde bulunduğumuz zaman diliminde, İslam'ı gereğince yaşayarak bir gelenek oluşturamazsak, bunun zararı sadece bize olmaz, aynı zamanda bizden sonra gelecek nesilleri de etkileyeceğinden dolayı, bundan bizler de sorumlu olacağız. Yani sorumluluk, insanın yaşadığı an/zaman diliminde geçerli olan bir mükellefiyettir. Namaz vakti geldiğinde, o vaktin namazını kılma sorumluluğu başlamış olur. Oruç, Ramazan ayı girdiğinde tutulması gerekliliği ortaya çıkar. Hac şartları oluştuğunda yerine getirilmesi zorunlu olur. Ulaşıldığında ve hükmün yapılmasına bağlı olan şartlar doğduğunda kişi yerine getirmekle mükellef olur.

Dolayısıyla küfrün ve şirkin hükümlerine son verme, İslam'ı yeniden yeryüzüne hâkim kılma işi günümüz Müslümanlarının yani bizlerin üzerine düşen bir sorumluluktur. Demokrasiye, kapitalizme, sosyalizme, laikliğe, sömürüye ve bütün münkerlere, kısacası şirkî ideoloji ve sistemlere karşı mücadele etme görevi biz Müslümanların sorumluluğundadır. Namazdaki, Oruçtaki, Hacdaki sorumluluk ile küfürle, şirkle ve her türlü münkerle mücadele etme sorumluluğu arasında önemli denebilecek hiçbir fark yoktur. Bu nedenle hiçbir Müslüman "ben namazımı kılarım fakat yönetimle, düzenle, sistemle ilgilenmem" deme hakkına sahip değildir. Çünkü gereği gibi ikame edilen namaz insanı her türlü kötülük ve fahşadan alıkor (Ankebut, 29/45). Küfür ve tağuti sistemler içerisinde sıkıntı duymadan Müslüman olarak kalmak

ve dolayısıyla yaşamak mümkün değildir. Zira mü'min olmak ve mü'min olarak yaşamak ancak Allah'a iman etmek ve tağuti inkâr etmekle mümkün olur (Bakara, 2/256). Hz. Peygamber (as)'ın çokça bilinen ve tekrar edilen şu hadisi de bu gerçeği dile getirmektedir: "Kim bir kötülük görürse, onu eliyle değiştirsin. Şayet eliyle değiştirmeye gücü yetmezse, diliyle değiştirsin. Diliyle değiştirmeye de gücü yetmezse, kalbiyle düzeltme cihetine gitsin ki, bu imanın en zayıf derecesidir" (Müslim, İman 78). Kısacası Müslüman, Din, Allah'ın oluncaya ve fitne yeryüzünde kalkıncaya kadar (Bakar, 2/193; Enfal, 8/39) sorumluluktan asla kurtulamaz.

Bu görev, asla ertelenemeyecek ve başkalarına devredilemeyecek bir sorumluluğu gerektirmektedir. Namazı kılma sorumluluğunu nasıl ki yerimize kılması için başkasına devredemiyorsak, küfürle, şirkle ve münkerle mücadele etme sorumluluğunu da başkasına devretme hakkına asla sahip değiliz. Bu yük, omuzlarımızdadır. Bahaneler uydurarak gücümüz yok, zayıfız, yapamayız, edemeyiz, diyemeyiz (Nisa, 4/97). Bu sorumluluğun muhatabı olduğumuza asla unutmamalıyız. Çünkü biz bu sorumluluğu/emaneti isteyerek yüklenmişiz (33/72). Tarihi ve geçmişte yaşayan insanları eleştirmek de bizi mesuliyetten kurtarmaz. Bizleri kurtaracak olan ancak samimiyetle Allah'a yönelip O'nun emirleri doğrultusunda tek başımıza da kalsak hareket etmemizdir. Bu, sonu ölüm olsa da. Resulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem) konuyla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır: "Canımı elinde tutana yemin ederim ki, ya marufu emredersiniz ve münkeri nehy edersiniz ya da Allah size bir azap indirir." (Tirmizi)

Sorumlu olmada diğer önemli bir konu ise itaattir. Bu konuda en belirleyici hadislerden birisi 'masiyette itaat yoktur' hadisidir. Müslüman, kim olursa olsun masiyeti emreden birine, bu masiyeti yerine getirme hususunda itaat etmez. İtaat etmesi halinde ise sorumluluktan kurtulamaz. Saad b. Ebi Vakkas (ra) annesini çok seven bir sahabeydi. Annesi ise Muhammed (as)'ın peygamberliğini ve getirdiği mesajı kabul etmiyordu. Bir gün Saad (ra)'ın Annesi, ey Saad, ya Muhammed'i ve getirdiği mesajı inkâr edersin ya da ben ne yer ne de içerim, dedi. Bu olay karşısında müthiş sıkıntıya giren Saad, ne yapacağını şaşırmişti. Bunun üzerine Saad b. Ebi Vakkas (ra) Peygamber'e giderek

durumu anlatmıştı. Peygamber (as) da, annesinin İslam'ı yaşamasını engelleyen isteklerini yerine getirmemesini, bunun dışındaki isteklerini ise yerine getirmede kusur etmemesini buyurmuştu. Yani bir Müslüman'ın annesi bile olsa masiyete uyması söz konusu olmaz.

Sahabe döneminde de itaatın sınırlarının yanlış anlaşıldığı zamanlar olmuştur. Nitekim bir seriye komutanını kızdıran sahabelere, komutanın ateş yaktırarak sahabeye kendinizi ateşe atın emrine karşı çıkan bazı sahabilere, "Rasûlullah (as) beni dinlemenizi ve bana itaat etmenizi size emretmedi mi?" deyince bir kısım sahabe, "Biz ateşten kaçıp Rasûlullah'a sığındık (şimdi nasıl ateşe gireriz)" demişlerdir. Komutanın kızgınlığı geçtikten sonra, emrinden ısrar etmemiş, ancak konu Hz. Peygamber (as)'a aktarılmıştır. Hz. Peygamber de: "Eğer o ateşe girseydiniz, kıyamete kadar o halde kalırdınız" buyurmuştur. Ve sonra da itaatın sınırlarını belirleyen şu sözleri söylemiştir: "Allah'a isyan olan yerde kula itaat yoktur. İtaat ancak meşrû olanda gerekir."

Mutlak anlamda itaat sadece Allah'a ve resulüne yapılır (Nisa 4/59). Allah ve Resulünün dışında itaat mevkiinde olanlara ise, bunlar Allah'a ve Resulüne itaat ettikleri takdirde kendilerine itaat edilir. Aksi halde edilmez.

Kendi aramızdaki ilişkilerde sorumluluk ise, mutlaka kardeşlik temeline dayanmalıdır. Dolayısıyla kendimiz için istediğimiz şeyi kardeşimiz için de isteyebilmeliyiz ya da kendimiz için istemediğimiz şeyi kardeşimiz için de istememeliyiz; birbirimizi sadece ve sadece Allah için sevmeliyiz. Zaten Müslüman olmanın gereği de bu değil midir? Nitekim Peygamber (as), 'iman etmedikçe Cennete gidemezsiniz, birbirinizi de sevmedikçe iman etmiş olmazsınız" buyurmuştur. Biz mü'minler, Müslümanlığı yani İslam dinini kendi irademizle yaptığımız bir tercih neticesinde kabul etmekteyiz. Ama Müslüman olduktan sonra, diğer Müslümanları -nerede, ne renkte, ne dilde ve ne ırkta olursa olsun- kardeş bilmek, bizim irademize/tercihimize bırakılmamıştır. Çünkü Rabbimiz "ancak Mü'minler kardeşdir" buyurmak (Hucurat, 49/10) suretiyle bu konuda, bizlere akidevi bir sorumluluk yüklemiştir. Dolayısıyla bu konuda bizim kabul etmeme gibi herhangi bir tercihimiz de hakkımız da yoktur. Çünkü dil ve renklerin farklılığı Allah'ın ayetlerindedir (Rum,

30/22). Bir ırkı, bir rengi, bir dili inkâr etmek, aynı zamanda Allah'ın bir ayetini de inkâr etmek anlamına gelecektir. Bu da bize gösteriyor ki bir ırkın, diğer bir ırka ya da bir dilin, bir rengin diğer dil ve renklere üstünlüğü yoktur; üstünlük ancak Allah'a yakınlıkla yani takva ile dir. (Hucurat, 49/13)

Netice olarak bizim asıl sorumluluğumuz Allah'a ve Resulüne itaat etmektir. Bu ise ancak hayatımızın her anını; siyasi, hukuki, iktisadi, sosyal ve her alanını Allah'a has kılmak ve sadece O'nun rızasını kazanmak şeklinde olmalıdır. Çünkü Müslüman olarak sorumluyuz, demek bir iddiadır ve bu iddianın da hayatımız pahasına da olsa ispatlanması gerekmektedir.

Su-i Zan ve Zararları

Cefai DEMİREL

Su-i zan, kelime olarak kötü şüphe, kötü zan, tahmin, kuruntu, mesnetsiz bilgi gibi manalara gelir. Kur'an-ı Kerim'de ve hadislerde sıkça bahsedilir. Su-i zannın zıddı, hüsn-i zandır. Su-i zandan kaçınıp, hüsn-i zan beslememiz tavsiye edilir: **"Ey iman edenler! Zannın birçoğundan kaçının. Çünkü zannın bazıları günahdır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın. Sizden biri, ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Ondan tiksiniyorsunuz değil mi? Allah'tan korkun, şüphesiz ki Allah, tövbeleri daima kabul edendir, çok merhametlidir"** (Hucurat, 12).

Ondan tiksiniyorsunuz değil mi? Allah'tan korkun, şüphesiz ki Allah, tövbeleri daima kabul edendir, çok merhametlidir" (Hucurat, 12). Ayetten de anlaşılacağı gibi zannın tamamı günah değildir. Bir kısmı günahdır. Günah kısmı da su-i zan kısmındadır, onun için zannın helal kısmı olan hüsn-i zan bizlere tavsiye edilmektedir. İyi zan, sözleri, olayları ve davranışları iyiye yormak, iyi düşünmek ve iyi görmektir.

"Ey iman edenler! Zannın birçoğundan kaçının. Çünkü zannın bazıları günahdır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın. Sizden biri, ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Ondan tiksiniyorsunuz değil mi? Allah'tan korkun, şüphesiz ki Allah, tövbeleri daima kabul edendir, çok merhametlidir" (Hucurat, 12).

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: **"Zandan sakının; çünkü zan, sözlerin en yalan olanıdır"** (Buhari, Vasaya 8, nikah 45, feraiz 2, edep 57-58; Müslim Birr 28; Tirmizi Birr 56).

Zan hakkın yerini tutmaz

Rabbimiz, putperestler hakkında, **"Onların çoğu zandan başka bir şeye uymaz. Şüphesiz zan, haktan hiçbir şeyin yerini tutamaz"** (Yunus, 36). **"Onlar, ancak zanna**

ve nefislerinin arzusuna uyuyorlar" (Necm 23). Ayetten de anlaşılacağı gibi asıl olan hakır yani gerçek bilgi, delil, kanıttır. Müslüman, elinde delil olmadıkça, kesin bir bilgisi olmadan bir olay hakkında sû-i zanda bulunmaz. Bu zan üzerinde hüküm verilmez. Bize bir haber ulaştığında hemen inanmak ve kesin hüküm vermek yanlış olur. Haberin kaynağını incelememiz ve doğruluğuna kanaat getirdikten sonra hüküm vermemiz isabetli

olur. Peygamber Efendimiz (sav), "Kişiye, yalan (veya günah) olarak her duyduğunu nakletmesi yeter" (Riyazü's-Salihin) buyurmuştur.

"Oysa onların bu hususta hiçbir bilgileri yoktur. Onlar, sadece asılsız bir kuruntunun peşine düşmüş gidiyorlar. Hâlbuki kuruntu, gerçek karşısında hiçbir şey ifade etmez" (Necm, 28). Ayet-i kerimede Allah (cc), **"Ey iman edenler! Size fasık birisi bir haber getirdiğinde onu araştırın, hemen inanıp hüküm vermeyin, Bilmeden haksız yere bir kavme haksızlık edersiniz de sonra yaptığınıza pişman olursunuz"** (Hucurat, 6) buyurmuştur. İnsanlar veya olaylar hakkında kanıta dayalı doğru bilgiye göre karar vermek ve gerçeği bulmak için araştırma yapmak gerekir. Başkaları aleyhinde konuşmak ve karar almak söz konusu olduğunda zan ile hareket edilmez. Çünkü zan ile verilen kararlar çoğu zaman yanlış olabilir. Bu durumda zanna dayalı verilen hüküm ile iftira edilmiş ve vebale girilmiş olur. Bu nedenle kötü zan, haramdır ve kaçınılması gerekir. Bilinmeyen bir kişi hakkında kötü zan, caiz değildir. Bu itibarla kesin ve doğru

bilgi elde edilemeyen durumlarda, müminler hakkında iyi zanda bulunulması gerekir.

Peygamberimiz (s.a.s.); "(Kötü) zandan sakınınız, çünkü (kötü) zan, sözlerin en yalanıdır" (Müslim, Birr, 28) buyurmuştur. Yalan söylemek ise büyük günahlardan (Hac, 30; Ali İmran, 61; Müslim, Birr, 29) ve münafıklığın alâmetlerinden biridir (Müslim, İman, 107).

Kalbimize, aklımıza gelen her şey su-i zan mıdır?

Su-i zan, birinin kötü bir iş yaptığını zannetmektir. Kalbe gelen kötü düşünce, o hâliyle su-i zan olmaz. Kalbin o tarafa kayması su-i zan olur. "Cefai hoca araba almış, parası yoktu, nerden buldu bu parayı?" demek su-i zan olmaz. "Cefai hocanın parası yoktu, garanti çaldı veya kredi çekip faize bulaştı" demek su-i zan olur. Kalbin ve aklın bu düşünceyi kabul edip kanaat getirmesi, su-i zan olur.

Din kardeşinin ayıbını görünce, ona hüsn-i zan etmeli, teviline çalışmalıdır. Olur ya, gece vakti uygunsuz mekânların önünde sevdiğiniz birini veya hocanızı görebilirsiniz, hemen su-i

zanda bulunmayı aslını hocanıza sorun, "akşam şurada sizi gördüm, hayırdır inşallah" deyin, açıklama isteyin. Görüntü yanılabilir.

Şeytan, (su-i zan) damarlardaki kan gibi insanda dolaşır.

Peygamber Efendimizin (sav) eşi Hz. Safiye, yaşadıkları bir olayı şöyle anlatır: "Hz. Peygamber (sav) Ramazan ayında itikâfta iken akşam vakti yanına uğradım. Bir müddet konuştuk. Sonra geri dönmek üzere kalktım. Uğurlamak üzere O da kalktı. Kapıya kadar gelmişti ki Ensar'dan iki kişi oradan geçiyordu. Hz. Peygamber'i görünce hızlandılar. Rasulullah (sav), onlara, "Biraz bekleyin, yanımdaki eşim Safiye'dir" dedi. Onlar "Subhanallah," dediler. "Bu da ne demek ey Allah'ın Resulü? Sana su-i zanda mı bulunacağız?" Hz. Peygamber şöyle dedi, "Şeytan, damarlardaki kan gibi insanda dolaşır. Ben, onun kalplerinize bir kötülük atmasından korkarım" (Ebu Davud, Sünnet, 18). Bu hadisten anlıyoruz ki su-i zanna sebep olacak şeylerden kaçınmak lazımdır. Resulullah, tedbir olarak açıklama yapma gereği duymuştur. Bizler de yanlış anlaşılmaya müsait bir olay yaşanmış ise, su-i zanna sebebiyet vermeden açıklama yapmamız gerekir.

Müminin hürmeti, Kâbe'nin hürmetinden büyüktür.

Müslümanın, diğer Müslüman kardeşi hakkındaki düşüncesini ve özellikle hüsn-i zannını ortaya koyması açısından şu hadis dikkat çekicidir: "Ben, Hz. Peygamber'in Kâbe'yi tavaf ettiğini ve tavaf esnasında şöyle söylediğini duydum: *Ey Kâbe, Sen ne güzelsin ve senin kokun ne güzeldir. Senin azametine ve senin kutsallığının azametine hayranım. Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, müminin hürmeti, Allah katında senin hürmetinden şüphesiz daha büyüktür. Müminin malı, kanı ve hakkında hüsn-i zanda bulunması*

Kişi, kendi benliğinde olan duygulara bakarak karşı tarafın da aynı duyguları taşıdığı zannına kapılır. Aslında zannettiği kendi duygu ve düşünceleridir. Rabbimiz de bizlere aynada yansıma-mız gibi duygularımıza karşılık veriyor. Hadiste, rahmet sıfatı ile hüsn-i zannımıza fazlasıyla (iyilikle) karşılık veriyor. Su-i zannımıza karşılık ise şirk koşmamak kaydı ile affedeceğini bildiriyor.

seninkinden üstündür" (İbni Mace, Fiten 2).

Hadis-i şeriften çıkarılacak ders, Hz. Peygamber (sav), bir Müslüman hakkında hüsn-i zanda bulunmayı, onun can ve malının önemini Kâbe'nin hürmetinden üstün olduğudur. Müslümanın şerefi ve haysiyeti, Kâbe'nin şerefinden üstündür. Müslüman kardeşimizin haysiyetini, şerefini, saygınlığını düşürecek söz ve fiillerden uzak durmalıyız. Birileri hakkında su-i zan etmeden veya hakkında su-i zanna yönelik konuşmadan önce iki kere düşünmeli veya konuşmamalıyız.

Peki, su-i zan etmeyelim, hüsn-i zan besleyelim, bunun bir sınırı yok mudur?

Koşulsuz, herkese hüsn-i zan ile mi muamele etmeliyiz? Müslüman akıllıdır, ihtiyatlıdır, tedbirdir, "Müslüman'ım" diyen biri için hüsn-i zan beslemeliyiz, ona göre muamele etmeliyiz, tedbiri de elden bırakmamalıyız. Elbette ki Müslüman görünümü, art niyetli, fitne fesat çıkartmak isteyen fasıklar da olacaktır. "Hüsn-i zan besleyelim" diye yeni Müslüman olmuş, aramıza yeni katılmış birilerine, mahrem, özel bilgilerimizi de açmayacağız. Aksi bir durum olmadıkça "Müslüman'ım" diyen herkese hüsn-i zan besleriz, hüsn-i zan ile muamelede bulunuruz, tedbirimizi de alırız, ihtiyatı da elden bırakmayız. "Müslüman, bir delikten iki kere sokulmaz" (Müslim, Zühd, 63).

Kalbini yarıp baktın mı?

Usame bin Zeyd anlatıyor: Resulullah (asv), bizi bazı kabilelere gönderdi. Onlar da bizim gelişimizden haberdar olarak kaçtılar. Biz, bu grubun içinden birisine yetiştik. Onu yakalayınca, 'Lâ ilahe illâllah' deyiverdi. Fakat biz, kendisini öldürdük. Döndüğümüzde bu olayı Peygamber'e (asv) aynen anlattım. Peygamberimiz (asv): "Kiyamet gününde o adamın söylediği bu tevhid kelimesinin kıymet ve büyüklüğünden dolayı sana kim yardımcı

olacak?" dedi. Ben: "Ey Allah'ın Resulü, o adam, bunu ölümden korktuğu için söyledi" diye cevap verdim. Peygamberimiz (asv): "*Kalbini yarıp baktın mı ki, bunu başka bir sebepten dolayı söylemiş olduğunu bilesin! Kıyamet gününde "Lâ ilâhe illallah" kelimesinin karşısında kim senin yardımcın olacak?"* buyurdu. Bu sözü o kadar çok tekrar etti ki 'Keşke Müslümanlığa o günden sonra girmiş olsaydım' dedim (Ebû Dâvut, Müslim). Bu hadisten anlıyoruz ki bizler, zahire (görünüşe, söze) göre hüküm veririz. Kalplerde olanı Allah bilir. Kişi kelime-i şahadet getiriyor ve "Müslüman'ım" diyorsa, bizler de ona Müslüman muamelesi yapmalıyız. Casusluk, bilgi sızdırma, İslam aleyhine faaliyet gibi bir delilimiz olmadığı müddetçe su-i zan da bulunamayız.

Allah'a karşı su-i zan

"Ben, kulumun hakkımdaki zannı gibiyim, o beni andıkça ben onunla beraberim. O, beni içinden anarsa ben de onu içimden anarım. O, beni bir cemaat içinde anarsa ben de onu daha hayırlı bir cemaat içinde anarım. O, şayet bana bir karış yaklaşacak olursa ben ona bir zira yaklaşırım. Eğer o, bana bir zira yaklaşır ben ona bir kulaç yaklaşırım. Kim bana yürüyerek gelirse ben, ona koşarak giderim. Kim bana şirk koşmaksızın, bir arz dolusu günahla gelse, ben de onu bir o kadar mağfiretle karşılarım" (Buhari, Tevhid, 15, 35; Müslim, Zikr 2, 26, 75, tevbe 1, 2675). Kutsi hadisten anladığımız; kulum beni nasıl bilirse ben, ona, o şekilde davranırım manasıdır. Açıklamak gerekirse kul, rabbini ceza veren, acı çektiren varlık olarak zannederse... Rabbim öyle midir? Hâşâ Rabbim; rahmandır, rahimidir.

Kişi, kendi benliğinde olan duygulara bakarak karşı tarafın da aynı duyguları taşıdığı zannına kapılır. Aslında zannettiği kendi duygu ve düşünceleridir. Rabbimiz de bizlere aynada yansımamız gibi duygularımıza karşılık veriyor. Hadiste, rahmet sıfatı ile hüsn-i zannımıza fazlasıyla (iyilikle) karşılık veriyor. Su-i zannımıza karşılık ise şirk koşmamak kaydı ile affedeceğini bildiriyor.

Allah hakkında iyi zanda bulunmak farz, kötü zanda bulunmak haramdır. **"Allah, hakkında kötü zanda bulunan münafık erkeklere ve**

münafık kadınlara, müşrik erkeklere ve müşrik kadınlara azap etsin. Kötü zanları üzerlerine dönsün, Allah, onlara kızdı ve onları lanetledi ve onlar için cehennemi hazırladı. Ne kötü bir varış yeri" (Fetih, 6). İbn-i Adiy ve Hatîb'in, Enes'ten (r.a) rivayet ettiği hadis Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "*Kişinin güzel zannı, (hüsn-i zan sahibi olması) kulluğunun güzelliğindedir.*" Rabbim, bizleri kötü zanda bulunmaktan muhafaza etsin, hüsn-i zan sahibi kul olmayı nasip etsin.

Sonuç olarak, su-i zannın hâkim olduğu ailede, akrabalar arasında, arkadaş çevresinde, komşularımız arasında, toplumlarda güven, huzur, sevgi ve saygıdan bahsetmek mümkün olmaz. Düşünün bir, sizin hakkınızda kötü düşüncelere sahip bir toplumda nasıl huzurlu ve mutlu olabilirsiniz? Hakkınızda kötü düşüncelere sahip komşularınızla nasıl huzurlu olabilirsiniz? Hakkınızda su-i zan besleyen ailenizle nasıl mutlu olabilirsiniz?

"Müminler birbirlerine bağlı bir binanın tuğlaları gibidirler" (Buhari, Salât 88; Müslim Birr 65).

Su-i zannın hâkim olduğu toplumlarda Müslümanlar binanın tuğlaları gibi birbirlerine bağlanabilirler mi? İslam toplumunu oluşturabilirler mi? Hasbelkader oluştursalar bile, İslam toplumu kalıcı olabilir mi?

İslam toplumunu oluşturmanın önündeki engellerden biri olan su-i zannı, ayetlerde ve hadislerde men edildiğini görüyoruz. Bizler de uyarılara kulak vererek toplumumuz içerisine fitne fesat sokmak isteyen şeytana kapı açmamalıyız.

Kaynakça:

1. Doç. Dr. Mustafa Karataş 02 Ağustos 2012, Yeni Şafak
2. <http://www.erzurumgazetesi.com.tr/haber/Zan-Tecessus-ve-Giybet-Gonul-Kiran-Uc-Kotu-Huydan-Uzak-Durabiliyoruz/54815>
3. Eodev.com <https://eodev.com/gorev/5591667#readmore>
4. https://www.ditib.de/detail_predigt2.php?id=160&lang=en İsmail YILMAZ Gelsenkirchen, Bismarck Mimar Sinan Camii Din Görevlisi

Dosya:
MÜSLÜMANCA YAŞAM İÇİN İLİM-AMEL BİLİNCİ

Müslüman, İlim ve Amel Bilinci ile Yaşar, Onu Zayi Etmez

Haydar ÖZALP

"Sana rabbin-den indirilen hak olduğunu görüp bilen kimse görmeyen gibi olur mu? Bunu ancak akıl sahipleri anlar. Onlar, Allah'a verdikleri sözü yerine getirirler, yeminlerini asla bozmazlar. Onlar, Allah'ın, korunmasını emrettiği bağı koruyan, rablerine saygıda kusur etmeyen, hesabın kötü sonuç vermesinden korkan kimse-lerdir. Ve onlar, rablerinin rızasını elde etmek için sabreden, namazı dosdoğru kılan, kendilerine rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda gizli açık harcayan, kötülüğü iyilikle savan kimse-lerdir. İşte dünya hayatının güzel sonu (cennet) sadece onlarındır"(Ra'd-19-22).

Konu başlığımızda, üç temel kavram görmekteyiz: ilim, amel, Müslüman. İlimin kökü, tevhiddir; tevhidin ana konuları rububiyet, uluhiyyet ve ubudiyet ilmidir. Ve bu

Rabbini bilmeyen ona nasıl kulluk yapabilir? Allah'a ortak koşma ayan beyan dünyayı sarmış iken, bu zulümattan nasıl iman ile selamet bulunulabilir? Dinlerini oyun ve eğlence edinmiş milyarderlerca insan içinde, kişi, tevhid akidesi üzerine nasıl sabit kalabilir?

ilmin amele dönüşmesi sonucunda Müslüman olunur. Rabbini bilmeyen ona nasıl kulluk yapabilir? Allah'a ortak koşma ayan beyan dünyayı sarmış iken, bu zulümattan nasıl iman ile selamet bulunulabilir? Dinlerini oyun ve eğlence edinmiş milyarderlerca insan içinde, kişi, tevhid akidesi üzerine nasıl sabit kalabilir? Konu, bütün işlerimizi kapsadığı için önemlidir. Tabiri caizse dünyalık ve uhrevi işlerin hepsi konunun alanıdır. Çünkü rabbimizin ilminin ve

yaratmasının olmadığı hiçbir alan olamaz; tevhidin kapsamı bunu gerektirir. "Allah için olan, dünya için olan" diye yapılacak bir tasnif, bazı yerlerde Allah'ı etkisiz, yetkisiz kılmaktır ki bu, şirke götürür. "Allah; yaratsın, yağdırsın, bitirsin ama benim özel hayatıma karışmasın, siyasi uygulamalarıma ilişmesin, seyretsin" anlayışı, İslami anlamda ilmi bir değeri olmayan ve batıl olarak kabul edilmiş bir yoldur.

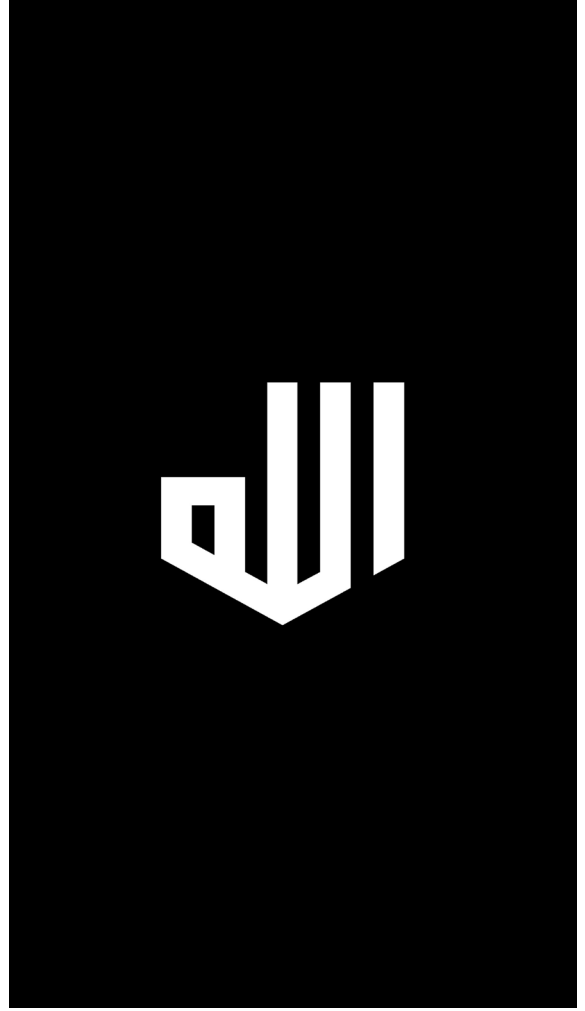
Konumuzu biraz açarak devam inşallah:

“İlim, fiil olarak zihnî çıkarıma yahut gözleme dayalı ilmi, bir kimsenin ne dediğini bilmeyecek kadar sarhoş olduğu durumda namaza durmaması gerektiğini belirten âyette de (en-Nisâ 4/43) fiilî şuurculuk halini ifade etmektedir. (İbadette ne yaptığını bilmesi lazımdır. Müskirat ile sarhoşluk gibi cehalet ile sarhoşluk da imanda ve ibadette bozulmaya yol açacaktır.) Her şeyden önce İslâm ümmetinin benimsediği değerler sisteminin devamlılığı ilme bağlı olduğu için Hz. Peygamber, ilmi yüceltmiş ve teşvik etmiş, meselâ ilmin nâfile ibadetten daha üstün olduğunu söylemiştir (Tirmizî-İlim). “Mârifetin karşısı **inkâr**, ilmin karşısı ise **cehl** olarak gösterilir” (Tâcü’l-'Arûs, “ilm” md).¹

Amel, sözlükte; “iş, çaba, fiil, çalışma” gibi mânalara gelir (bk. Lisânü'l-'Arab, “amel” md.), “Canlı varlığın gayeli olarak yaptığı iş” diye de tarif edilmiştir. Buna göre amel, fiil kelimesinden daha özel bir mâna ifade eder. Çünkü fiil, bilgisiz ve gayesiz olarak yapılan işleri de kapsamaktadır (bk. Râgıb el-İsfahânî, el-Müfredât, “amel”, “fi'l” md.leri).² Kur'an-ı Kerim'e baktığımızda her bir ayetin ilme, ilmin en önemli unsuru düşünmeye ve öğüt almaya, yüreğe sindirilen öğütleri amel ile müşahhas hale getirmeye yönlendirdiğini görmekteyiz. Kişiyi ve toplumu inşa etmeye yönelik olan İslami emirler, insanları bidat ve hurafelerden, temel inanç konuları ve bu konuların dayanağı da nakis insan aklının tasallutundan azad eder. Hüküm koyanların en hayırlısı, ilmin sınırsız sahibi olan Allah'ın düzen ve nizamı ile buluşturur. Cehalet ve cehaletin en yıkıcı unsuru olan taklitten ve atalar dininin mahkûmu olmaktan kurtarır. Yapılan her amelin anlam ve önemine işaret eder. Anlamsız işler; kaosun, kargaşanın mahsulüdür. Akıl, mükellef olmanın tek şartıdır; insan, akli ile imtihan olur. Akıl, bilginin öğrenilip anlaşılacağı ilahi rahmet ve emanettir. Bundan dolayı bir amel işlenecekse onun ilmi bir dayanağı olmalı, o ilim de vahiy mahsulü olmalıdır. Müslüman olmak, iman etmek, mükellef olmak, yaptığından mut-

1 <https://islamansiklopedisi.org.tr/ilim>

2 <https://islamansiklopedisi.org.tr/amel>

main olmak, bunu gerektirir. Bilimsel çalışmalar, yine böyledir. Bir mucidin en önemli imani vazifesi, yaptığına insana ve canlılara zarar vermemesidir. İcatlar, sadece ekonomik mal üretimi olamaz. Bütün bilimsel çalışmalar da aynı şekildedir. Allah rızası olmayan her iş, melun görülmüştür. İslam'da, bu şekilde yapılan işlere ve yapan kişilere “icat-mücit” denmemiş, “ıfsat-mufsit” denmiştir. Her mesele rabbimizin evrensel yasalarına göre yapılmalıdır ve denetlenmelidir: **“De ki: Çalışın, yapın. Yaptıklarınızı Allah da, Resûlü de, mü'minler de göreceklerdir. Sonra gaybı da, görülen âlemi de bilen Allah'ın huzuruna döndürüleceksiniz. O da size bütün yapmakta olduğunuz şeyleri haber verecektir”**(Tevbe-105).

Allah katında yegâne din, İslam'dır. Ona tabi olanlara verilen isim, Müslüman ismidir. Tesli-

miyet içeren Müslüman ismi, Kur'an'ın şekillendirdiği bir yaşam biçimidir. Rasulallah (a.s.), yaşayan Kur'an olarak sünneti ile bizlere, murad-ı ilahiyi nasıl yaşamamız gerektiğini öğretmiş ve göstermiştir. "Usvetu'n-hasene" olan Rasulallah, Müslümanca yaşamın her ameline bir delil ile ilmi bir dayanak getirmiştir: **"Biz, Seni bütün insanlara ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik; fakat insanların çoğu bunu bilmezler"** (Sebe', 28).

Amel dendiğinde sadece namaz, oruç, hac, zekât vb. anlaşılmalıdır. İman etmek, ahlaklı yaşamak, devlet siyaseti gibi birçok konu, amelî konu olarak görülmelidir. Dolayısıyla her konunun ilmi vardır ve o ilmi elde etmeden sağlıklı bir iman ve İslami yaşam sahibi olunmaz.

Müslüman, emredilmiş olan amelleri ciddiye almalıdır. Bu emirler, âlemlerin rabbi Allah'tan (subhanehu ve teala) gelince, nasıl ciddiye almaz ki! Hayatta ki en önemli amel, Allah'a itaat ve rızasına uymaya çalışmaktır: **"...Allah'ın rızası ise hepsinden büyüktür.** İşte büyük kurtuluş da budur" (Tevbe-72). Allah (subhanehu ve teala) insanlığa iman etmeleri ve onunla amel etmeleri için bir ilim göndermiştir. Kur'an, en büyük ilimdir, hususi olarak insanlar için hayat nizamı olmakla beraber tüm kâinatı okumamızı sağlayan muciz bir ilim deryasıdır: **"Sözlerin en doğrusu, Allah'ın kelâmı; hâl ve tavrın en güzeli ise Muhammed'in hâl ve tavrıdır"** (Buhârî, İ'tisâm). İlimsiz iman olmaz, imansız amel olmaz, ameller de usulsüz olmaz. Her usulün ilmi vardır ve Müslüman, bu ilmi ve usulünü öğrenmek ile mükelleftir: **"Bir adam gelip Hz. Peygambere (sav) 'Cehâletin aleyhime delil olmasını ne giderir?' diye sordu. Hz. Peygamber (asm), 'İlimdir.' buyurdu. 'Peki, ilmin aleyhime delil olmasını ne önler?' diye sordu. Bu kez Hz. Peygamber, 'Ameldir.' buyurdu."** (İbnAbdilberr, Cami', II, 11)

Müslümanlar, son yüzyıllarda taklid-i imana ve taklid-i amele daha fazla yöneldi. Taklit etiklerini taassup derecesinde savundular/savunuyorlar. Hataları ve doğruları birbirine karış-

tırdılar. **"Hâlbuki onlar, bu konuda herhangi bir delile veya güvenilir bilgiye sahip değiller; sadece hiçbir doğruluk değeri taşımayan sözlerin ve zannın peşinden gidiyorlar; oysa tek başına zan, hakikate ulaşmak için hiçbir zaman yeterli olmaz"** (Necm-28, Mahmut Kısa meali). Hep birlikte kabul edilmesi gereken Allah'ın dini olması gerekirken, grupların veya kişilerin dini haline getirildiler. Herkes kendi hocasını peygamber, ki-

tabını Kur'an gibi taşıdı. Kendilerine uymayan sorgulamayı, eleştiri ve görüş belirtmeyi itaatsizlik ve ifsad olarak görüldüler. Bu ve buna benzer sözde İslam'ı yaşama metodu, Müslümanların nasslara bağlı olarak ilim-amel ilişkisini yozlaştırmaya müsait hale getirdi. Toplumun her basamağında muhkem kale gibi sapasağlam olan şeriatın ilimlerine, gedikler açılmasına sebep oldu. Siyasette, ailede, ticarete, sosyal hayatta, gayri müslimler ile ilişkiler de yani her alanda kişisel yorumlar, nefsanî tedbirler, duygusal ameller, keyfi ahkâm ve deliller maalesef ilmi, lüzumsuz; amelleri, şuursuz hale getirdi. **"... Yemin olsun ki eğer sana gelen ilimden sonra, onların heveslerine tabi olursan, Allah'tan sana ne bir dost ne de bir yardımcı olur"** (Bakara-120). Kendi yaptıkları yüzünden Müslümanlar, Allah'ın yardımından mahrum kaldı. Düşmanlarının ilim ve amelleri ile yaşamak, kalplerine sevdirdi. İçlerinde Allah'ın ilmi ile hükmeden peygamberlere rağmen, Samiri'nin buzağısına tapınmaya götüren o sevgi gibi. Atasözünde de vurgulandığı gibi, **"Silahlı bilmem ama boş insanı şeytan doludur."**

Amel dendiğinde sadece namaz, oruç, hac, zekât vb. anlaşılmalıdır. İman etmek, ahlaklı yaşamak, devlet siyaseti gibi birçok konu, amelî konu olarak görülmelidir. Dolayısıyla her konunun ilmi vardır ve o ilmi elde etmeden sağ-

lıklı bir iman ve İslami yaşam sahibi olunamaz. "Ameller, (başka değil) ancak niyetlere göre-
dir; herkesin niyeti ne ise eline geçecek odur"
(Buhâri, Müslim).

Bugün Müslümanların içine düştüğü gir-
dabın sebebi, "Müslüman olmam neyi gerek-
tirir?" sorusunu kendilerine içten ve istekli
sormamalarıdır. Yahudi inancı gibi "Müslüman
oldum, kurtuldum" şeklindeki şirk koşarak
amelsiz iman sahibi olmuşlardır. İtikat ve kalbi
ameller, islah olunmalı. Her gün kelime-i tevhid
ile imanlar yenilenmelidir. Anlam ve gösterdiği
hedefler, iyice anlaşılmalıdır. Yoksa Kur'an baş-
ka bir amel çeşidinden bahseder, **habt-ı amel,**
ihbât-ı amel, amelleri boşa gidenler: "**İşte**
bu, Allah'ın hidayetidir ki, kullarından di-
lediğini buna iletip yöneltir. Eğer onlar da
Allah'a ortak koşsalardı, bütün yaptıkları
boşa gitmişti" (En'am-88, Bakara-217, Mai-
de-53).

Korkulması gereken diğer bir batıl amel
şekli daha var ki o da sahibini İblis ile aynı
yola sevk eden amellerdir. Kur'ân-ı Kerîm'de;
ıçki, kumar, falcılık, haksız yere adam
öldürme gibi büyük günahlar 'şeytanın

ameli' şeklinde nitelendirilmiş (Mâide-90).
Kâfirlerin amelleri, ıssız çöllerdeki seraba ve
derin denizdeki karanlığa benzetilmiştir (Nûr-
24.39.40). Şeytanın adımları, kendinin razı ol-
duğu amellere götürür. Onu takip etmek, aza-
ba; bundan habersiz olmak, ahmakça bir sona
doğru savurur, heba eder.

Sonuç olarak Müslümanlar, ilimsiz bir hayatı
kerih görmelidir. Amellerinin fıkhnını öğrenmeli,
delilleri ile yaşamalıdır. Zor dönmelerde ca-
hil kalmak ve amelleri google'dan sorgulamak,
sosyal medya paylaşımlarını takip ederek dini-
ni öğrenmek, talihsizliğin en büyüğüdür. Her
insan önderleri ile mahşere gelecek, bir delil
üzere hesaba çekilecek. Önderlerimiz ve delil-
lerimiz, Allah'ın huzurundaki tek kurtuluşumuz.
Her Müslüman özellikle de davetçi, hayatında
ne yapıp ne ettiğine iyi bakmalı.

"Allâh'ım, fayda vermeyen ilimden,
huşû duymayan kalpten, doymak bilme-
yen nefisten ve kabul edilmeyen duâdan
Sana sığınırım" (Müslim-Zikir). Âmin.

Dosya:
MÜSLÜMANCA YAŞAM İÇİN İLİM-AMEL BİLİNCİ

Müslümanca Yaşamak İçin İlim ve Amel

İslam DOĞUBEY

Bismillahirrahmanirrahim...

"Seni, her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bilgimiz yoktur. Muhakkak ki Sen, ilmi ve hikmeti her şeyi kuşatan Alîm-i Hakîmsin" (Bakara, 2/32).

Modern zamanın esir aldığı insanlığın yegâne kurtuluşu ancak İslam'dır. İslam dini öyle mukaddes bir içeriğe sahiptir ki; insanlık için dünya hayatını adil, eşitlikçi ve olması gerektiği kadar özgürlük sağlayan alternatifsiz bir din konuma getirdiğini

söylersek yeridir. Bu din, hiçbir beşeri ideolojinin vaat edemediği, hiçbir insandan türeyen fikrin ön göremediği hayat tarzını insana adeta armağan eden bir niteliğe, bir yetkinliğe sahiptir. Dolayısıyla bu mukaddes dinin insanın sorunlarına çözüm üretebilecek yeterli bilgi ve hikmete sahip olduğu da gün gibi ortadadır. Öyleyse liberal kapitalizmin insanı konfor

Müslümanca yaşayabilmek, Müslümanca insanlığa şahit, örnek ve önder olabilmek için ilmi geleceğin doğru biçimde canlandırılıp sürdürülmesi gerekmektedir. Ancak bu din, sadece ilim sahibi olmakla insanlığın ideal bir düzeye, mükemmel bir yaşama ulaşacağını iddia etmez. Çünkü amelsiz ilim ya da bilginin pratiğe yansımamış olması aslında çok bir anlam ifade etmeyecektir.

ve haz tuzağı içerisinde kısır bir döngüye hapsetmesini ve bu esaret altında geçen anlaşılması zor olan absürt hayat tarzını sonlandıracak olan şeyin de yine İslam olduğunu ifade etmemiz pek mümkündür. Modern çağın müsait zaman Müslümanlarını, boş zamanlarında İslami hareketçiliğe vakit harcamaya çalışan tabiri caizse part time Müslümanlarını adeta esir alan haz, bencillik, konfor vb. dünyevi arzuların aldatıcılığından kurtarabilecek tek doğrunun; İslam'daki temel kaynaklar olan Kur'an ve sahih sünnetin ihtiva ettiği bilgidir başka bir şey olmadığı da anlaşılmalıdır.

diği da anlaşılmalıdır.

Hakikaten günümüzde bulunan modern toplumlar; önyargısız ve objektif bir yaklaşımla İslam'ın öğretilerine kulak verecek olurlarsa aslında insanın varoluşuyla beraber başlayan ve uzun yıllar boyunca arkasından koştuğu anlam arayışı ve aynı zamanda arayıp da bir türlü bulamadığı ideal yaşamı, İslam'da bulacaktır.

Ancak tüm insanlığı kuşatan ideolojik düşünceler, bu gerçeğin görülmesinde büyük bir engel olarak durmaktadır. Aslında bir yanılısamadan ibaret olan ideolojinin en güçlü silah olarak kullandığı bilginin gerçekte ne olduğu ve nasıl bir amaca hizmet ettiği de anlaşılmadan bu sorunsaldan çıkmak mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla günümüzde bilgi, ilim ve hakikat kavranmalarının çoğu zaman doğru anlamda kullanılmadığını hatta çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanıldığını sıklıkla görmekteyiz. Bu yanlış kullanım ve yanlış anlayışlar aslında çok daha önemli bir soruna yol açmaktadır. Yani insan için asıl gerekli olan bilginin, hikmetin ne olduğu konusunda doğal olarak bir kafa karışıklığı meydana gelmekte ve bu kavramlardan hangisinin araç, hangisinin hedef ve hangisinin asıl amaç olduğu da net olarak maalesef anlaşılamamaktadır. Elbette her çağın kendine münhasır sorunları vardır. Aynı zamanda her çağın ön plana çıkan problemleri ve bu problemlere çözüm önerisiyle birlikte tercih edilen önceliklerine dair gerekli olan malumatın da değişken olabileceği, hatırdaki tutulması gereken çok önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. İşte tam burada insanlığı çıkmazdan kurtarabilecek asıl gerçeğin, evrensel doğruları barındıran İslam olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu da İslam'ın İlahi kaynaklı bir ilimden, hikmetten ortaya çıktığını kanıtlamaktadır.

Modern dünyanın inşa ettiği toplum ve sözüm ona medeniyet adeta bir puta dönüştürülen pozitivist bilimden başka bir şey değildir. Bugün bilim, bilgiyi ancak fenomolojiye yani duyumsanan deneylerle test edilebilen bir içeriğe göre şekillendirdiği için hikmet anlayışından oldukça kopmuştur. Bilginin bir üst basamağı olan ilim ve ilimin de nihai durağı kabul edilen hikmet anlayışı, Batı için unutulmuş ve yitirilmiş bir gerçekliktir. Oysa İslam, kaynaklarını doğrudan İlahi vahye dayandıran hikmetle yoğrulmuş hakiki bilgiden aldığı için tüm insanlık için ideal olan yaşamı salık vermektedir. Her ne kadar batı toplumu bilim ve teknoloji yönünden ileri bir düzeyde görünse de bu rasyonalizmin insanlığa umut vaat edeceği pek bir şey olmadığı da günümüzde anlaşılabilir. Öyleyse insanlığın kurtuluşu salt bilimsel bilgiyle de-

ğil, ilim, irfan ve hikmet geleneği olan İslam'la mümkün olacaktır.

Bu bağlamda Müslümanca yaşayabilmek, Müslümanca insanlığa şahit, örnek ve önder olabilmek için ilmi geleneğin doğru biçimde canlandırılıp sürdürülmesi gerekmektedir. Ancak bu din, sadece ilim sahibi olmakla insanlığın ideal bir düzeye, mükemmel bir yaşama ulaşacağını iddia etmez. Çünkü amelsiz ilim ya da bilginin pratiğe yansımamış olması aslında çok bir anlam ifade etmeyecektir. Dinimiz, Müslümana ilmi ile amel etmeyi, öğrendiğini yaşamayı ve yaşadığını güzel bir üslupla aktarmayı emreder. Nitekim bu bağlamda Yüce Allah'ın (c.c) insanlık için en güzel örnek ve model olarak seçtiği peygamberler, ilmiyle amel eden ve bunu öğretmek için yaşayan önder kişilerdir. Bildikleri tüm doğruları güçlerinin yettiği nispette hayatlarına aksettiren, yansıtan ve bu düsturu tüm insanlığa öğretmek için büyük mücadele veren peygamberlerin, yaşam öyküsü bu perspektiften okunduğunda, konunun ehemmiyeti daha fazla anlaşılacaktır.

"Yoksa o, gece saatinde kalkıp da secde ederek ve kıyama durarak gönülden itaat (ibadet) eden, ahiretten sakınan ve Rabbinin rahmetini umut eden (gibi) midir? De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Şüphesiz, temiz akıl sahipleri öğüt alıp düşünürler" (Zümer suresi, 9). Dikkatlice bakıldığında bu ayet-i kerimede, iki önemli vurgunun olduğu görülecektir. Bunlardan birincisinde bilmek, ilim ve bilginin yani hakikati kavramanın önemli oluşu vurgulanırken, ikincisinde ise kişinin sahip olduğu bilgiyi eyleme dökmek yani daha doğrusu amel olarak yerine getiren kişinin üstün olduğu ve ayrıca müslüman için ulaşılması istenen bir hedef olduğu açıkça anlaşılabilir. O halde ilmin önemi, amelle ortaya çıkmaktadır. Eğer ilim, amele dönüşmüyorsa; Cum'a suresi 5. ayetin ifadesiyle; **"Kendilerine Tevrat yüklenenler, sonra da onunla amel etmeyenler, eşeğe benzerler ki koskoca kitaplar taşımada; Allah'ın delillerini yalanlayan topluluğa getirilen örnek, ne de kötü bir örnek ve Allah, zalim topluluğu doğru yola sevk etmez."** buyrulur bu hakikat dile getirilmiştir.

Bilgi sırtlayıp, onu taşımak çok büyük bir sorumluluk gerektirir. Çünkü omuzlarda taşınan bilgi, ancak kullanılırsa yük olmaktan çıkar veya zihinlerde taşınan ilim, ancak paylaşıldıkça çoğalır ve hafifler. Bununla ilgili eskilerin güzel bir deyişi vardır: " Diyelim ki sende bir yumurta var, bende de bir yumurta var. Ben yumurtamı sana verirsem, sen de yumurtanı bana verirsen, ikimizin de yine bir yumurtası olacaktır. Ancak diyelim ki sende bir bilgi var, bende de bir bilgi var. Sen bilgiyi bana verirsen ben de bilgimi sana verirsem ikimizin de artık iki bilgisi olur" yani bu deyişin bize söylediği şey, bilginin paylaştıkça çoğalmasıdır. İlmin yayıldıkça, paylaşıldıkça insanlığa umut olması gibi... O halde ilmin önemli sorumluluklarından biri de başkasına doğru ve güzel bir üslupla aktarılmasıdır. Ancak unutulmaması ve hatırdan çıkarılmaması gereken önemli bir şey var ki; bu da içselleştirilmemiş, yaşanmamış ve kişinin kendi hayatında karşılık bulmamış bir bilginin bir başkasına pek yararı olmayacaktır. Karşı tarafa iletilen mesajdan çok karşıya sözel olarak verilmeyen ve tamamen gözleme dayanan bilginin etkisinin önemli bir değere sahip olduğu unutulmamalıdır. Yani sözlerim, yaşadıklarıyla uyuyorsa yahut yaşadıkları anlattıklarımı karşılıyorsa ancak dinlenirim. "İnandığı gibi yaşamayanlar, yaşadıkları gibi inanırlar" sözünü, inandıklarını yaşamayanlar, inandırıcı bulunmazlar. Ya da bildiklerini eyleme dönüştürmeyenler, eylemlerini inanç haline getirirler. Eylemlerim gücü doğru bilgiyi, hakikat olan ilmi pratize etmiş olanlar tarafından ortaya çıkarılır. Salt bilginin güce dönüşmesi aksiyonla ilgilidir. Aksiyonu olmayan bilginin kudreti de yoktur. O halde müslümanca yaşayabilmek için ilim ve amel arasında kopması mümkün olmayan bir bağın olduğunu söyleyebiliriz.

Bir âlimin deyişiyle; ilimsiz amel, dışı güzel ancak içi olgunlaşmamış bir meyve gibiyken, amelsiz ilim de içi güzel ancak kokusu olmayan bir bitki gibidir. Kıyamete kadar baki olarak

kalacak olan İslam dini, ilim ve amel ilişkisini bizlere bu minvalde sunmaktadır. Müslümanın hayatını güzelleştirecek olan şey, ilim öğrenmek olacaktır. İlmin, âlimin ve bilenin ne kadar önemli bir değer olduğu Kur'an'da daha önce belirtilmişti. Ancak amele dönüşmeyen ilmin de yine Kur'an'da "kitap yüklü merkep" benzetmesiyle yerilmiş olması ve ilmiyle amel etmenin çok mühim bir mesele olduğunun da ciddiyetle hatırlanması gereken bir husus olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.

Sonuç olarak dinimizin mükellef olarak bize yüklemiş olduğu sorumlulukların en başında iman, ilim ve amel ilişkisinin bir müslüman için olmazsa olmaz bir görev olduğu hatırlanmalı ve öğrenilen bilginin, elde edilen ilmin, amel olarak pratiğe dökülmesinin müslüman için vazgeçilmez bir yükümlülük olduğu da unutulmamalıdır. Bir kimsenin sahip olduğu ilimden dolayı iki türlü hesap vereceği her zaman akıldan tutulmalıdır. Bunlardan birincisi kişinin sahip olduğu ilimle amel edip-etmediği, ikincisi de ilmini bir başkasına doğru ve güzel bir üslupla aktarıp-aktarmadığı hesap gününde mutlaka sorulacaktır. Rabbimiz, biz günahkâr ve aciz kullarını bağışlayıp affetsin ve bizleri ilmiyle amel eden salih kullarından eylesin. Âmin.

Dosya:
MÜSLÜMANCA YAŞAM İÇİN İLİM-AMEL Bilinci

Seküler Müslüman

Taşkın ÖNEL

Hızla haz merkezli bir hal almaya başlayan yaşam, önüne çıkan her engeli acımasızca yok etmekte ve genç, yaşlı demeden herkesi etkisi altına almakta. Sadece tüketmek ve eğlenmek üzere inşa edilmiş, kökleri eski bu yaşam tarzı tekrar canlanmış durumda. İnsanlık tarihinin başlangıcından bu yana var olagelmış bir yaşam tarzı olan hazcılık, diğer bütün inançlardan, düşünce sistemlerinden daha çok rağbet görmüş ve hiçbir zaman yok olmamıştır. Bu gücü nereden devşirdiği elbette gizli bir şey değil. İnsanın nefesine hitap eden, onun bütün arzularını mübah gören bu anlayış daima ilgi odağının merkezinde olmuş hatta yok olmaya yüz tuttuğunda insan eliyle ve onun teşvikiyle tekrar sahneye çıkmış, çıkarılmıştır. Peki, nedir bu hazcılık, seküler yaşam tarzı?

Peki, nedir bu hazcılık, seküler yaşam tarzı? Sonuçlarının hem toplum hem aile hem de birey üzerinde yıkıcı etkilerinin olduğu bilinmesine rağmen neden durdurulamıyor? Öncelikle insanın yapısına baktığımızda safi arzularдан, bencillikten oluştuğunu görürüz. Ne olursa olsun haz almayı, mutlu olmayı değil, amaçlayan insanın kendisini kontrol edecek, davranışlarına yön veya şekil verecek otoritelere tahammülü yoktur.

Sonuçlarının hem toplum hem aile hem de birey üzerinde yıkıcı etkilerinin olduğu bilinmesine rağmen neden durdurulamıyor? Öncelikle insanın yapısına baktığımızda safi arzularдан, bencillikten oluştuğunu görürüz. Ne olursa olsun haz almayı, mutlu olmayı değil, amaçlayan insanın kendisini kontrol edecek, davranışlarına yön veya şekil verecek otoritelere tahammülü yoktur. Onunla arzuları arasına hiçbir güç girmemeli, onu sınırlandırmamalıdır. Karşısına dikilen böyle bir güç ile karşılaştığında ise gücü yitiyorsa bu otoriteye yaşam

hakkı tanımaz, onu yok eder. Gücü yetmiyorsa şayet otoritenin zayıf noktalarını arar, ondan gizli saklı bir biçimde arzularına ulaşmayı amaçlar ve her nasıl yapıyorsa bunu da başarır.

İran'da aylardır süren halk ayaklanması değerlendirildiğinde insanların seküler bir yaşam

tarzı arzuladıklarını ve bunu elde edebilmek için otoriteye savaş açtığını, bu uğurda her şeyi göze aldığını hatta tek amacı olan dünya hayatını bu uğurda feda ettiğini, ölümü bile kabul ettiğini görürüz. Herhangi bir inanç veya ideoloji için değil; saçlarını açabilmek, makyajlı dolaşabilmek vb. için canlarını hiçe saymış durumdadılar âdeta. Ahiret için veya Allah için ya da başka bir inanç için savaşmayı, ayaklanmayı göze alamayan kalabalık, söz konusu yaşam tarzları, arzuları, dünya hayatı olunca meydanlara hiç düşünmeden koşabiliyorlar ve isyan ateşini yakıyorlar. Şeytanın süslü gösterdiği dünya pisliliği için gözünü kırpmadan ölüme koşan insanların, arzularına ne denli tutsak olduklarını apaçık görebiliyoruz. Bu durumun mantıklı bir izahı yoktur. Hazıcılar da bunun farkında oldukları için buna bir mantıklı açıklama getirmek yerine "İstiyorsa yapabilir." diyerek basit ve mantıksız bir söylemin arkasına saklanıyorlar. Sığındıkları bu gerçekçenin aslında bireye özgürlük getirmedeğinin, bunun toplumu kaosa sürüklediğinin farkındalar veya farkında oldukları hâlde bunu söylemek istemiyorlar. Herkesin istediğini yaptığı bir yaşam; huzurlu, mutluluk getiren bir yaşam olmasa gerek. Zira kimsenin kimseyi umursamadığı, herkesin kendi arzularını önemsemediği bir ortamda yıkılan nice aile, kırılan nice kalp, bozulan nice arkadaşlık, dostluk olacaktır. Hiçbir bağın bir araya getiremediği bir toplumu, hazcılık asla birleştiremeyecek, aksine onu parçarparça edecektir.

Allah'a, Kur'an'a pamuk ipliği ile bağlı olan Müslümanların durumu da maalesef çok farklı değil. Alım gücü yükselen, otoritenin zayıf tutumlarını fırsat bilen, aile bağlarını eskisi gibi umursamayan bireyin, Müslümanlarla olan bağı da iyice zayıflamış hatta çoğu zaman kopmuştur. Tüm dünyada hızla yükselen hazcılık, insanların hiçbir otorite kabul etmeyen yaklaşımları ve bunları insanlara âdeta dayatmaları; İnternet, medya, sinema aracılığıyla yaygınlaştırıp normalleştirmeleri, insanlığı hızlı bir kültür ve kişilik erozyonuna sürüklemiştir. Ayrıca

mevcut iktidarların, daha zengin, müreffeh yaşamlar elde etmek uğruna değer yargılarından, inançlarından tavizler vermeleri de bu yıkımı hızlandırmış, yaygınlaştırmış, kolaylaştırmıştır. Hatta çoğu zaman iktidarların, statülerini devam ettirebilmek adına toplumu bilinçli olarak böyle bir sonuca sürükledikleri de söylenebilir. Zira düşünmeyen, başkalarını umursamayan insanların, arzularına ulaşmalarını kolaylaştırmak, onlara konfor ve zenginlik sunmak, iktidardakilerin uzun yıllar boyunca orada kalmalarını mümkün kılacaktır.

Müslümanların da mevcut duruma hızlı adapte olduklarını, inançlarının pek çok emrini artık yerine getirmediklerini, bunun için çaba sarf etmediklerini hatta bunu artık önemsemediklerini de söyleyebiliriz. Dinin direği, müminin miracı olan namazlar önce geciktirilmiş, sonra kazaya bırakılmış, nihayet terk edilmiştir. Doğru söz, liyakat, ehliyet ve benzeri Müslüman özellikleri, kendi içtihatlarına kurban edilmiştir. Bir noktadan sonra İslam, bu seküler yaşam tarzının önünde bir engel olarak görülmeye başlanmış, gayrimüslim yaşantılar hoş karşılanırmış, bazen bu yaşantılara özenilir hâlde gelmiştir. Her sohbetimizin nirengi noktası olan İslami söylemler terk edilmiş, dünyevi sohbetler baş tacı edilmiştir. Elbette Müslümanların dünyevileşmelerinde, sekülerleşmesinde iktidarın ve Müslümanları bu kötü gidış karşısında uarmayan herkesin sorumluluğu büyüktür. Müslümanların sekülerleşmesi önündeki engelleri bir bir kaldıran hatta bu yolda ilerlemeyi kolaylaştıran, İslam ile bağdaşmayan ideolojileri, inançları İslam'la birlikte zikredip hakkın, batıl ile olan kavgasını yok eden bir iktidar ve bu iktidarı destekleyen, onlara hakkı haykırmayan Müslümanların sorumluluğu elbette vardır. Müslümanları seküler yaşam tarzının pençesinden kurtarabilecek yegâne inanç olan İslam'a, yegâne güç olan İslami hayata dönüş, yeniden gerçekleşmeli ve Resulün (as) dünyaya vermediği değeri ona vermekten vazgeçmeliyiz.

Dosya:
MÜSLÜMANCA YAŞAM İÇİN İLİM-AMEL Bilinci

Davet, Devlete Götürürse Davettir!

Fatih PALA
fatihpalafatih@gmail.com

Hamd, övgü, sena, teşekkür âlemlerin Rabbi olan Yüce Allah'a; salât ve selam da biricik örneğimiz, rehberimiz, önderimiz, öğretmenimiz olan Yüce Allah'ın elçisi Muhammed Rasulullah'ın üzerine olsun.

Ömrünü İslam davasına vakfetmiş, ondan başka gayesi, ondan başka derdi ve tasası olmayanlar, tarih boyunca ümmetin bağrından çıkmıştır ve çıkmaya da devam etmektedirler. "Yüce Allah'ın sözü, hükmü tüm dünyaya hâkim olsun, yeter!" Maksat hâsıl olmuştur onlar için. Bunun için yaşanı, bunun için mücadele edilir ve bunun için ölünür onlara göre. Hayatın tek amacı budur; başka şeyleri amaç edinenlere yazık ediyorlar, gözüyle bakarlar böyleleri.

Yaşarken bıraktıkları izler, vefatlarından sonra da etkisini göstermeye devam eder. Ve hatta öyle ki, daha bereketli bir hal alır bıraktıkları iz mirası. Kendisini daha çok Tefhimu'l-Kur'an, Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamberin Hayatı ve Kur'an'ın Dört Temel Terimi isimli eserlerinden bilip tanıdığımız üstad Ebu'l A'lâ el-Mevdudî (rahmetullahi

EBU'L A'LÂ EL-MEVDUDÎ

**İSLAM
DAVETÇİLERİNE**

aleyh), bunlardan biridir ve belki de en belirginidir, bilinenidir. 1960'larda verdiği konferanslardan derlenen kitabı İslam Davetçilerine, çevirmeni Yüksel Durgun'un da ifade ettiği üzere, konferansa özgü anlatım şekliyle gelen kitabın üslubuna hiç müdahale edilmemiş. Okurken, sanki dinleyicilerin içinde siz de varmışsınız ve sözler bizzat size söyleniyormuş gibi bir hissiyata kapılıyorsunuz. Gerçekten de üstad Mevdudî'yi canlı canlı dinlemek ve öğütlerinden nasip almak ne güzel olurdu, kim bilir!

İslam Davetçileri kitabında, yoğun bir davet meltemi esiyor. Özel olarak, Mevdudî'nin öncülüğünü yaptığı Cemaat-i İslamî Hareketi'nin mensuplarına hitap etmesine rağmen ümmetin genelini kapsayıcı nitelikte görebiliriz söylenenleri. Mevdudî, öncelikle ve özellikle Yüce Allah'ın kanunlarının hükümlendiği ve yine Allah'ın ilkelerinin benimsenip yaşandığı/yaşanacağı bir dünya için konuştuğunu ve çabaladığını ifade ediyor. Bunun için de Allah'a ve Rasulü'ne hakkıyla iman edip arzı ihya ve inşa etmenin şuurunda ve sorumluluğunda olan insanların, belli bir topluluk ve cemaat oluşturmaları elzemdir, vazgeçilmezdir. İman edip salih ameller kuşanan topluluktaki fertlerin her biri, bu inanç ve değerlerini insanlara sunarak işe başlamaları gerekir. Sonrasında ise yavaş yavaş yapılması ve ayrıca kaçınılması zorunlu olan kaideleri yerine getirmeye davet etmeleri gelir. Görevlerinde muvaffak olacakların iman verdiği kuvvetle, ciddilik, vakarlı olma, insafı, güzel ahlaklı olma, boş ve anlamsız şeylerden uzak durma gibi kendilerine yön verecek meziyetlere sahip olmaları kaçınılmazdır. Bunlar olunca, davetçi, mutmain bir kalp ve selim bir akılla yola çıkmış demektir.

Mevdudî, mücahid kavramı için Allah'a itaat etme uğruna kendisiyle, nefsiyle mücahede

Mevdudî'den öğrendiğimize göre, Allah yolunda verilen cihadın kırmızıçizgileri sabır, fedakârlık, davaya sonuna kadar bağlılık, kalplerin coşkunluk kazanması ve düzenli-sistemli-organizeli çalışmalarıdır. Bu kıstaslar olmaksızın yapılanların varacağı nokta kazanç getirmeyecektir. Zamanının pek azını şahsi işlerine ayırıp geri kalan büyük bölümünü ise boyun eğdiği değerler için feda etmeyenler, olgun davetçi değillerdir.

edendir, tanımını kullanır. Dış düşmanlara karşı verilen cihadın yanında ve öncesinde, kendi içinde olan iç mihraklara karşı da muzaffer olunmadıkça gereğince cehd edilmiş olunmaz. Kendi evinde savaş varken dışarıdaki bir savaşa katılmak, ne kadar gerçekçi ve verimli olabilir? Bu sözden olarak, her bir davetçinin Kerim Kitabımız olan Kur'an'a ve Nebevî Sünnet'e derinlikli olarak dikkat kesilmeleri önem arz eder. İslam, nasıl bir hayat ister; Allah, hangi tipteki insanları sever; Elçiler, kavimlerini nasıl bir eğitime tabi tutar; davet ve cihad bayrağını zaferle

taşıyan mücahidlerin, sahip oldukları ahlak ve eylem birlikteliğinin neler olduğu kavranmalıdır.

Mevdudî'den öğrendiğimize göre, Allah yolunda verilen cihadın kırmızıçizgileri sabır, fedakârlık, davaya sonuna kadar bağlılık, kalplerin coşkunluk kazanması ve düzenli-sistemli-organizeli çalışmalarıdır. Bu kıstaslar olmaksızın yapılanların varacağı nokta kazanç getirmeyecektir. Zamanının pek azını şahsi işlerine ayırıp geri kalan büyük bölümünü ise boyun eğdiği değerler için feda etmeyenler, olgun davetçi değillerdir. Kişi, nasıl ki öz evladı hastalandığında onunla canla-başla ilgilenir, bu işi kimseye ısmarlama yoluna gitmiyorsa; aynı şekilde ve daha fazlasıyla davasına sımsıkı sarılmalı ve başkalarına bırakılmayacak kadar ehemmiyet göstererek onu sahiplenmelidir.

Peki, Allah'a bağlılığın ölçüsü nedir, diye bir soru gelse iman sahibi bir insan, buna nasıl cevap verir ya da vermelidir? Tabi ki Rabbe bağlılık demek, hayatın ve ölümün, namazın ve bütün ibadetlerin yalnızca O'na mahsus kılınmasıdır. Batıl olan tüm din ve ideolojilerden uzak durup yüzünü ve gönlünü İslam'a dönmektir, Allah'a açmaktır. Açıkta ve gizlide yalnızca Allah'tan korkmak, Allah'a güvenmek, O'nun hoş gördükleriyle yakınlık kurmaktır.

İnsanların işleri ve durumları istedikleri gibi gitmeyince, sağlık şartları kötüleşince duydukları, yaşadıkları ve çektikleri acıyı, sıkıntıyı, taşıyabiliyoruz tahmin edebiliriz. Bunları düzeltmek için, ne tür yollara başvuracaklarını az-çok biliriz. Ya, yüceler yücesi Rabbimiz Allah'ın hükümleri, ayetleri, kanunları çiğnendiğinde nasıl bir tepki verilir? Geçici ve şahsi durumlar için ortaya konulan fedakârlığın kaçta kaç ilahî ve sonsuz değerler için ortaya konulur? Davet yükümlüğünü üstlenenler tercihlerini iyi yapmalıdırlar, öğüdünde bulunmayı unutmuyor Mevdudî (Allahın rahmeti üzerine olsun).

Bir gayeye mebni olarak hareket eden davet erleri, kendilerini ve ailelerini yetiştirmeye, ıslah etmeye yönelik verdikleri uğraşının yanında, dava arkadaşlarını da unutmamalıdırlar. Onlara karşı ilgilerini ve sevgilerini büyütmelidirler. Birbirlerinden haberdar olmayan, birbirlerini sevmeyen, birbirlerine ilgisini vermeyen ve yardımcı olmayan dava sahipleri, Allah yolunda fazla mesafe kat edemezler. Arkadaşlarıyla, aynı aile bireyleriymiş gibi münasebet kurmadan olmaz. Kendi şuurlanışına verdiği önemin mislini, kardeşlerine de vermemek büyük bir eksiklik. Bunlarla birlikte, hareket içerisinde öncü ve lider konumunda olanlar, oluşum üyelerine karşı nasıl muamele edebilecekleri konusunda mahir olmalıdırlar. Genç-ihtiyar, zengin-fakir, cüsseli-zayıf ayrımını iyi gözeterek, her birine kendi özel durumlarına göre doğru davranış sergileyebilmelidirler.

Mevdudî, Müslüman kadının davetçiliğinden bahis açmayı da ötelemiyor, ertelemiyor. Onların, İslam'ı öğrenmek ve öğretmek noktasında, güç yetirebildikleri ölçüde gayret sahibi olmalarını; Kur'an'la birlikte Hadis ve Fıkıh bilgisine de vakıf olmaları gerektiğini; aile fertlerinin hepsinin belli oranda kadın üzerinde hakları olduğunu, ama Allah ve Rasulü'nün hakkının onlarla kıyaslanamayacak derecede önem arz ettiğini; kadının, doğru ve güzel yönünü koruyabildiği ve Allah'a dayanabildiği, O'nun ipine sıkıca sarılabildiği oranda aile efradına, çocuklarına o kadar iyi örneklik teşkil edebileceğini; eşleri eğer yanlışta ise kadınların üzerine düşenin onları Hak yoluna davet etmeleri, Hak yolunda iseler, onlara yardımda ve destekte bulunmalara

rı gerektiğini ve çevrelerinde bulunan kadınları da imanından aldığı dinginlikle, irşad etmek için mücadeleci olmalarını belirtiyor.

Davet erbabı; Allah yolunda mallarını harcamak için kendilerini zorlamalıdır. Allah için yapılacak işleri, kendi işlerinden üstün tutmalıdır. Sadece nefis tezkiyesi yapmakla yetinmemelidir. Cep ve kasaların İslam'ın emrine verilmesi için azim ve gayret gösterilmelidir. Unutulmalıdır ki yalnızca vücut, ruh ve kuvvet gibi şeylerde değil, sahip olunan mallar üzerinde de Allah'ın hakkının olduğu bilinmelidir, şeklinde bazı uyarılarda bulunuyor üstad Mevdudî.

Eserde, üstadın, liderlik konusuna çok fazla yer verdiğini görüyoruz. İnsan hayatını, bir trene benzetiyor. Tren'in, makinistin götürdüğü yöne doğru giderken içindeki yolcuların da ister istemez o yöne doğru gideceklerini, hal böyle olunca da lokomotif görevini üstlenici şahsiyetlerin muazzam bir donanımla yola çıkmalarının gereğini dikkat ehline sunuyor.

Kişisel olarak yaşanan İslam, zalim ve despot otoritelere bir zarar veremez. İşte donanım sahibi mümin kullar, her ne şekilde olursa olsun küfür sistemlerinin elinden yönetimi almakla yükümlüdürler. Allah'ın düzeni yeryüzüne hâkim olunmadan Allah'ın rızasına kavuşamaz. Bunu yapacak olanlar da ancak Allah'a ve O'nun Rasulü'ne iman eden ve imanlarının gereğini tavizsizce yerine getiren lider vasfındakilerdir. İşte, davet ve cihad müessesesinin yegâne gayesi budur. Davet de, cihad da bunun için yapılır. Öz Allah'ın, söz Allah'ın, göz Allah'ın ve ses Allah'ın olmalıdır.

1960'ların Pakistan'ında dava arkadaşlarına yaptığı sunum ve konferanslarından oluşan bu 132 sahifelik İslam Davetçilerine eserini okumamız, merhum Ebu'l A'lâ el-Mevdudî'yi tekrar hayırla ve vefayla anmamıza vesile olmuştur. Büyük bir dava sahibinden davasına dair cümleler okumanın ve aynı davayı gönülde taşımanın mutluluğu bir başkadır hamd olsun.

Aziz ve mubin olan İslam çerağını, kendi zamanlarından tüm zamanlara yayma derdini üstlenenlerin safında, yanında ve yolunda olanlara ne mutlu.

Dosya:
MÜSLÜMANCA YAŞAM İÇİN İLİM-AMEL Bilinci

Karanlıklardan Aydınlığa

Rüveyde Bera PALA

Zorluklarla karşılaşmadan alamadığımız bir "dünya" yolu var önümüzde. Gücü zayıf olanların, duygularını Allah'ın razı olmadığı yollarda sarf edenlerin ve kendini bir oyunun içinde sananların mutlak mağlubiyeti yaşayacağı bir yol bu. Şüphesiz birçok ayette bahsi geçen "oyun ve eğlenceden ibaret olan" dünyaya, geçiciliğinden dolayı ona 'oyun' niteliğini veren Rabbimizin bu sözlerine inancımız tamdır. Ama şu da unutulmamalıdır ki, her oyunun sonunda sevinç duyan ve üzüntü duyan taraf olmak üzere iki grup vardır. Sevinç duyan taraf, oyun içerisinde gösterdiği

başarıdan ötürü kazanan olmuş ve oyundan mesut bir şekilde ayrılmıştır. Ancak üzüntü duyan taraf, oyunun kurallarını gereğince yerine getirememiş, eksikliklerinden veya yanlışlarından dolayı oyunun kaybedeni olmuştur.

İşte dünyaya sadece eğlenmek için gelmemiş olan insan, bu büyük oyunun hükümlerini -doğru

Aldığı nefesin hakkını veren insan, onu kendisine layık görene borcunu ödeyen insandır. O öyle bir alacaklı ki, ne kapıya dayandığı görülür ne de hakkının fazlasını ister. O öyle bir alacaklı ki, tek bir kelimeyle borçlusuna koşarak gelir ve geçmişteki tüm ödemeleri siler. Ama aynı zamanda O öyle bir alacaklı ki, verdiği vakit tamam olunca, ne affı dinler ne de vakit tayin eder. Böyle bir alacaklıya borcumuzu ne zaman ödeyeceğiz?

kaynaktan- öğrenmeli, bu hükümleri oyun boyunca hiç aklından çıkarmamalı ve dikkatli adımlarla muzaffer olmayı, sevinç duyan taraf olmayı temenni etmelidir. Bu büyük oyunun, elbette diğer oyunlar gibi cezası ve ödülü vardır. Tek level olan bu oyunun zorluğuna göre nitelenecek sonlar, dönüşü olmayan, Hak katında hazırlanmış; oyuncularını beklemektedir.

Her insanın hayatında farklı meşguliyetleri ve bu meşguliyetlerin getirdiği farklı meşakkatler elbette ki her zaman vardır. Zaten kendini bir imtihanın içinde görmeyen insan, yaşamından herhangi bir anlam çıkaramaz. Ama sınındığının bilincinde olan

kimse, yaşı ilerlediğinde pişmanlık duymayacak ve gücü yetmediği işler karşısında mazisinde gerçekleştirmiş olduğu iyi işleri, nefesine teselli edinecektir.

İnsan, doğumundan ölümüne kadar her zaman bir işe, bir uğraşa ihtiyaç duyar. Çünkü kendini boşluğa atan ve onu farklı yollara

koyduracak hiçbir ipin ucunu tutmayan kişi, yaşamdan kendine bir enerji oluşturamaz. Bunun sonucunda dünya neymiş, hayırlı iş nasıl oluyormuş, önce Allah'ın rızası, sonra kulların rızası nasıl kazanılıyormuş, sevap neymiş, günah ne demekmiş gibi ifadelerden uzak bir yaşam (!) ile kendini bekleyen toprağa gidişini hızlandırır. Aldığı nefesin hakkını veren insan, onu kendisine layık görene borcunu ödeyen insandır. O öyle bir alacaklı ki, ne kapıya dayandığı görülür ne de hakkının fazlasını ister. O öyle bir alacaklı ki, tek bir kelimeyle borçlusuna koşarak gelir ve geçmişteki tüm ödemeleri siler. Ama aynı zamanda O öyle bir alacaklı ki, verdiği vakit tamam olunca, ne affi dinler ne de vakit tayin eder. Böyle bir alacaklıya borcumuzu ne zaman ödeyeceğiz?

Mekteplerde öğretilen bilgilerle, dünyanın bizzatsakinlerine öğrettiği bilgiler arasında oldukça büyük farklar vardır. Mektepler, bildirdiklerini, yalnızca kişinin şahsî olarak gireceği imtihanlarla test edip, "Acaba kendisine fayda sağlayacak mâlûmâtî hiç aklından kalbine sürüklediği olmuş mu?" diye sorgulamadan, dilediği hayata, dilediği koltuğa oturtur. Ancak dünya, çoğu zaman ahireti de konu edinerek talebelerine ders verirken, öğrendiklerinin insana ne kadar faydası ve ne kadar zararı olmuş, faydası zararından büyük mü yoksa zararı mı faydasından büyük, aldığı faydayı gelecekteki yaşamına geçirebilecek mi, üzerine aldığı sorumlulukları layığınca yerine getirebilecek mi, en önemlisi, yapacağı bu işten Rabbi razı mı, gibi sorulardan geçirmeden, kişiyi istediği hayata, istediği koltuğa yönlendirmez. Hep isyan cümlelerine maruz kalan dünya, yalnızca içindekileri barındırma ve aklandırma görevini yerine getirmektedir. Görevinin ardından uzunca bir uzlete çekilecektir. Yani suç dünyada değil, içinde yaşanılan/yaşatılan dönme dolap diyebileceğimiz bir sistemdedir. İnsan aklı, alabileceği her faydalı ilmi amele dönüştürmeye yatkın bir yapıda yaratıldığı halde, sorumluluk bilincinde olmayan bireyler bu iki kavramı ilişkilendiremediği için daha ilk durak olan dünyada kaybetmektedir. Alınan ilmin sadece insanı ayakta tutmayı sağlayacak nitelikte olduğunu sanarak en büyük gaflete düşmekteyiz. Gördüğümüz ve duyduğumuz, bizi Allah'a yaklaştıran her iş, bizi ayaklandırmalı. Amele dönüşmeyen ilim, şimdiye kadar hiçbir toplumu dik tutmamıştır. Bu dünya, istisnasız herkesin adaylığını koyduğu, en bilgenin ya da en güçlünün belirlendiği bir seçim sahası değildir. Zaten burada kazanan, ahirette kaybetmiştir.

Hayatını riyâ ve süslü sözler işitmek üzere kuran kimse -neûzu billâh- ancak hüsrarla müjdelendir. Ayakları yerden kesen en azîm müjde, bu olsa gerek!

Amel dediğimiz kavram, insana bir kurtuluş ümidi doğuracak kapılar açmalıdır manevi dünyalarda. Farkında olmasak da batmakta olduğumuz çukur bizi zaman geçtikçe dibe çekerken, kendimizi kurtarmak için bir çaba gösteriyor muyuz? Bu çukur, hayatımızın neresinde etki ediyor? Meşgul olmayı layık gördüğümüz uğraşlar, bizi cennete layık görüyor mu yoksa kendimize cehennem kütükleri mi hazırlıyoruz farkında olmadan? Bilincinde miyiz bulunduğumuz çukurun ve bilincinde miyiz bataklığa boyun eğdiğimizizin? Bilincindeyse ne ile teselli ediyoruz kendimizi? Bir teselli, bir çıkış bulmaya çalışıyor muyuz? Günün sonunda karanlıktayken aydınlığa kavuşabiliyor muyuz? "Bu Kur'ân, öyle büyük bir kitaptır ki, insanları Rablerinin izni ile karanlıklardan aydınlığa, her şeye galip ve hamde lâyük olan Allah'ın yoluna çıkarman için onu, sana indirdik" (İbrahim, 1). Felahı arayana felah, huzuru arayana huzur, teselli arayana teselli, aydınlık arayana aydınlık ve en önemlisi cenneti arayana cennet bahşeden bu ayeti şimdi dönüp tekrar okumalıyız. Sonra tekrar, sonra tekrar.. Tâ ki kara bulutlarla çevrili kalplerimiz, bu sözlerdeki güneşi kabul edip derinliğindeki saadeti hissedene kadar.

Belki üzerimize gün doğmadı hiç. Belki de dilediğimizce yaşayamadık istediğimiz hayatı. Dünyadan bir yol istedik önümüzü açsın diye. Ama karşımıza çıkan olumsuzlukların sebebini düşündük mü, düşündüysek de kendimizde aradık mı sıkıntıyı? Hep "zâlim" dünya mıydı bizi yıpratın, hep çevremize aldığımız ama yüreğimize yerleştiremediğimiz insanlar mı engelledi mutluluğumuzu? Biz hatalı değil miydik hiç, bizim bir yanlışımız olmadı mı ömrümüz boyunca? Bunca soru işareti karşısında acizliğimizin bir kez daha farkına varıp dilimizin lâl kesildiğini hissetmek kaçınılmaz olmalıdır.

İlim, insanda bir kıpırdanmaya yol vermelidir. Ondaki parantezi açmalı, manevi evrenden çıkıp fiillerde gerçekleştirmek için bedene yüklenmeli, artık amele gerçekten amel diyebilmek için bir nevî koşuşturmalıyız. Bizi koruyacak olan ilimdir, ameldir. İlmi aldığımız kapıdan amellerle çıkmak ve yalnızca Rabbimizi razı etmek gayesiyle yaşamak ümidi ve duasıyla... Yüce Allah, en doğrusunu bilir.

Dosya:
MÜSLÜMANCA YAŞAM İÇİN İLİM-AMEL Bilinci

İman ve Amel

Servan ÖZBEY

Ameller salih mi?

Müslümanların ehemmiyet vermesi gereken bir noktada konu olan ilim ve amel konusu, son derece hassas ve bir o kadar derin bir meseledir. Toplumun okuduğunun anlamını araştırmadığı şu günlerde, çoğumuz namaz kılarken dahi ne okuduğumuzu bilmiyoruz. İşte bu süreçte devreye ilim girmelidir. Çünkü okuduğumuzu anlamamamız ve hayatımıza geçirmeyip kendimizi geliştirmememiz davetçi kişiliğimiz için de bir eksikliktir. Amel boyutunda da önemlidir; bir şahıs ne yaptığını bilmeden amel eder ise bu sıkıntılı bir durumdur.

İlim ve amel, birbirini destekleyen kavramlardır. Bu iki önemli başlık, istismar edilen konular arasında yer alır. Çünkü bir Müslüman, neyi ilim etmesi gerektiğini bilmez ise keza neye amel ettiğini bilmeden hareket ederse sonu kişi için yıkımdır. Bu yıkımda kişi, yavaş yavaş soğumaya veya stabilleşmeye başlar. Sadece kılmak için namaz, tutmak için oruç tutar. Şu soruyu kendine sormamaya başlar: Neden oruç var veya namaz neden var? Bunlardan bihaber hayatını sürdürmeye devam eder. Öncelikle kişi, kendini geliştirmeli, amellerin neye göre olduğunu bilmeli. Salih bir ilim ve ameli var mı yoksa geçiştirici bir inanç biçimiyle mi

inaniyor? Öncelikle kendisine bunu yansıtmalı ve yüzleşmeli. Çünkü yapılan her ameller veya ilimler, sadece âlemlerin Rabbine olmalı idi. Okuduğunu anlamadan aldığı ilim veya yaptığı ameli bilmeyen kişi, tembeleşir. Ve süreç yavaş yavaş zorlanmaya başlar. Bundan dolayıdır ki işlediğimiz ameller ve öğrendiğimiz ilimler kadar da bunları hayatımıza geçirmemiz son derece önemli bir hassasiyettir. Ancak bu şekilde bu düşünce ile ilerleyebiliriz. Ama bizler, bu süreçte yapmamız gerekenlere sırt çevirmişiz ve zorunluluk inancı ile yaklaşıyoruz kendimize. Buna göre sormamız lazım, yaptığımız ve yapacağımız ameller ve öğrendiğimiz ilimler gerçekten salih miydi?

*İlim bir derya idi dünya tufanında
İnsan ise kayboluştu cehalet kokan
rüzgârlarda*

*İnsan hep kaçarak yüzleşmedi oysa
Hayat denen dünya tiyatrosundan*

*Ameller samimiyetsiz ilimler riyakâr
İnsanoğlu dünyaya fazla tamahkâr
Nefis kelepçe takardı heva yağmurlarında
Ey insan yeter artık çık bataklıktan*

Gazze'de İki Ay

Zarefah BAROUD
Al Jazeera English, 23.11.2022
Çeviren: İsmail CEYLAN

Yıllarca aile hikayelerinde duyduklarımı görmek ve yaşamak için anavatanım Filistin'e döndüm.

Otobüs Refah sınırından kuşatma altındaki Gazze Şeridi'ne geçerken yanaklarımdan yaşlar süzüldü. Yaz sıcağında Sina Çölü'nde iki buçuk günlük zorlu bir yolculuktan ve bir ömür boyu bekledikten sonra nihayet evime dönmüştüm.

Gazze'de kuzenim ve hepsi bana ve kardeşlerime çok benzeyen ailemin geri kalanı tarafından karşılandım.

Yirmi üç yıllık hayatımda ailemle ilk kez yüzyüze görüştüm. Bu güne kadar ilişkimiz, özel günlerde veya İsrail'in Gazze'ye yönelik rutin askeri saldırıları sırasında, WhatsApp sesli mesajları ve Skype görüşmeleri ile sınırlıydı.

Diasporada yaşayan birçok Filistinli gibi ben de acımasız İsrail askeri işgali nedeniyle ve geri dönüş hakkımızı engelleyen yasadışı İsrail kuşatması nedeniyle anavatanım Filistin'i ziyaret etme onuruna sahip olamadım. Bununla birlikte, diasporada yaşayan birçok Filistinli gibi, uzakta olmanın, kalbimi toprağıma daha da yakınlaştırdığını ve geri dönüş özlemimi daha da şiddetlendirdiğini hissediyorum.

Diasporada yaşayan birçok Filistinli gibi ben de acımasız İsrail askeri işgali nedeniyle ve geri dönüş hakkımızı engelleyen yasadışı İsrail kuşatması nedeniyle anavatanım Filistin'i ziyaret etme onuruna sahip olamadım. Bununla birlikte, diasporada yaşayan birçok Filistinli gibi, uzakta olmanın, kalbimi toprağıma daha da yakınlaştırdığını ve geri dönüş özlemimi daha da şiddetlendirdiğini hissediyorum.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Seattle

şehrinde doğdum ve büyüdüm. Çocukluğumdan beri, babam benim ve kardeşlerimin ruhuna kendi çocukluk hikâyelerini ve adını miras aldığım büyükannem Zarefah'ın hatırasını kazıdı. Aslında ailemin hikayesi birçok Filistinli ailenin hikayesine benziyor: mülksüzleştirme, sürgün, ayrılık ve mücadele hikayesi.

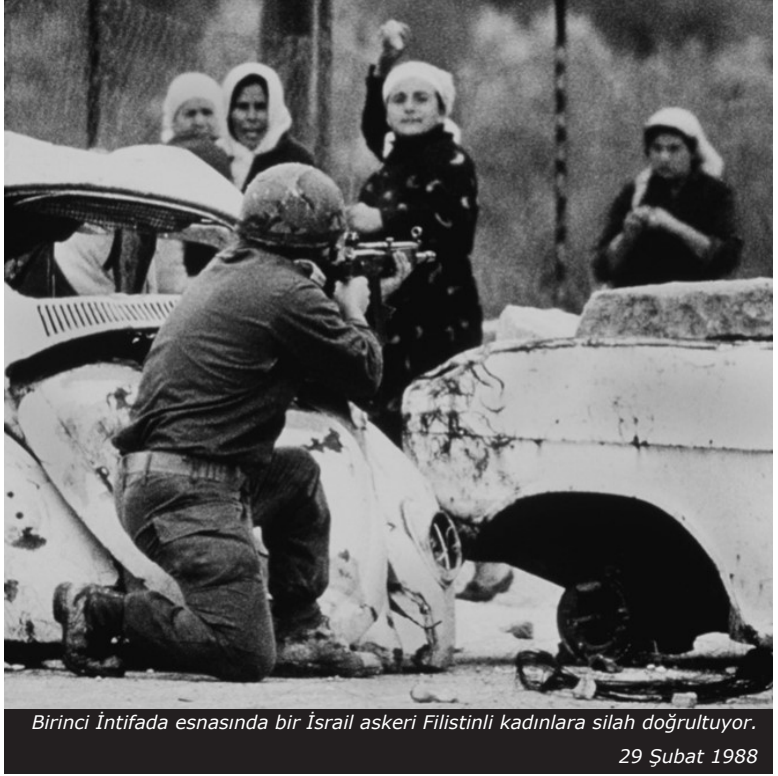
1948'de, Büyükanem Zarefah, Gazze'nin 30 km kuzeyindeki Beyt Daras'taki evinden tüm ailesiyle birlikte El Nakba olarak bilinen etnik temizlik esnasında zorla kovuldu. Siyonist milisler kasabaya saldırmış ve diğer birçok Filistinli köy, kasaba ve şehir gibi orayı da yerle bir etmişti. Bu gün ise Filistinlilerin evlerinin yıkıntıları ve Beit Daras camisinin iki ıssız sütunu atalarımızın bir zamanlar orada yaşadıklarına şahitlik ediyor.

Bu olay esnasında henüz altı yaşında olan Zarefah ve ailesi, Gazze'nin Bureij kampına sığındı.

Nakba'da maruz kaldıkları mülksüzleştirmenin bir sonucu olarak, Zarefah'ın ailesi aşırı yoksulluğa düştü. O ve kardeşleri, ailelerini geçindirmek için küçük yaşlardan itibaren çalışmaya zorlandı ve okula gidemediler. Zarefah okuma yazma bilmeden yaşadı ve öldü. Babam, okuma yazma bilmemesine rağmen onun ailedeki en bilge kişi olduğunu söylerdi.

Büyükanemin vefatından yaklaşık 33 yıl sonra nihayet onun mezarını ziyaret ettim. Zarefah'ın ölümü İntifada esnasında olmuştu. Ani ölümünü, büyükbabamın, babamın ve kardeşlerinin onun cenazesini İntifada'nın kaosu içinde gömmek için almalarının öyküsünü zihnimde canlandırdım. İsraililer sokağa çıkma yasakları koymuş, insanları evlerine kapatmış ve toplanmaları yasaklamıştı. O günlerde evden ayrılmak ve sevilen birini gömmek için toplanmak İsrail ordusundan izin gerektiriyordu.

Dağınık ve yıpranmış mezar taşları arasında onların adımlarını takip ederken, babamın İsrail askerlerinin sevgilileri Zarefah'a veda etmeye gelen yas tutan büyük kalabalığı dağıtmak için

*Birinci İntifada esnasında bir İsrail askeri Filistinli kadınlara silah doğrultuyor.
29 Şubat 1988*

nasıl gerçek mermilerle ateş ettiğini anlattığını hatırladım. O gece iki çocuk bacaklarından vuruldu. Filistinlilere sevdikleri birinin yasını barış içinde tutma hakkı bile verilmedi.

Gazze'de kaldığım süre boyunca babamın kaldığı mülteci kampı Nuseirat'ı da ziyaret ettim.

Kardeşleriyle futbol oynadığı ve çocukluk evinin olduğu, 2014 Gazze savaşı sırasında bir İsrail füzesi tarafından moloz haline getirildikten sonra yerini şimdi bir apartmanın aldığı sokakta yürüdüm.

Burası, ayrıca babam çocukken Birinci İntifada sırasında sayısız zulümün yapıldığı ve bazı arkadaşlarının İsrail askerleri tarafından öldürüldüğü yerdir. Ayrıca dönemin Savunma Bakanı Yitzhak Rabin tarafından teşvik edilen İsrail askerlerinin Filistinlilerin kemiklerini kıldıkları yerdir.

Nuseirat Erkek İlköğretim Okulu'nu da ziyaret ettim. İsrail askerlerinin rutin olarak okula baskın yaptıklarında hangi girişi kullandıklarını merak ettim. İsrail askerlerinin

okulun bahçesine göz yaşartıcı gaz attığı ve daha büyük çocukların küçükleri teşvik etmek için bidonlara vurup onları askerlere doğru tekmeledikleri hakkında babamın bana anlattığı hikâyeleri hatırladım.

Tüm bunlardan sonra ailemin mutlu anılarının olduğu yerleri de ziyaret ettim. Sevgili teyzem Soma ve kuzenim Yazan beni ünlü Gazze sahiline götürdüler. Güneş batarken Filistin bayraklarıyla süslenmiş bir kulübeye oturduk ve taze mango suyumuzu yudumladık. Genç çiftlerin çocuklarıyla oynamasını ve Cuma gününün tadını çıkarmasını izledim.

Babam ve kardeşleriyle aynı kumsalda yürüyüş yapan dedemi, aile fotoğraf albümlerimizdeki birkaç bulanık ve yıpranmış fotoğrafta saklanan mutlu anları düşündüm. Her Cuma pazardan taze karpuz almak için eşek arabalarına binerler ve bütün bir günü muhteşem Akdeniz güneşinin tadını çıkararak geçirirlerdi.

O kumsalda çok fazla acı ve travma olmasına rağmen, denizin tıpkı yıllar önce büyükannem ve büyükbabam için olduğu gibi Gazze halkına neşe verdiği açıktı. Ayrıca kuzenim Lamees ve sevimli oğlu Tamim ile de zaman geçirdim. Lamees'in güzel dairesinde saatlerce konuştuk, kahve içerek aile fotoğraf albümlerini karıştırdık ve Gazze'nin sürekli olarak maruz kaldığı elektrik kesintilerinin ortasında Tamim'le oynadık.

Yakın arkadaşım Ghaida ile Cebaliye, Şujiye ve Gazze şehri içindeki ve çevresindeki diğer mahallelerin sokaklarında yürüdüm. Tatreez (geleneksel Filistin işlemesi) için alışveriş yaptık, falafel yedik ve hareketli ara sokaklarda birbirimizi takip etmeye çalıştık. Sokaklar tatlı ve baharat satan satıcılarla ve aile çiftliklerinden ürünler satan eşeklerin tepesindeki çocuklarla doluydu.

Gazze'de iki ay geçirdikten sonra ailemle aramızda kopmaz bir bağ kurarak ayrıldım. Çok güzel yeni dostluklar edindim ve çocukluğumdan

beri bana anlatılan hikâyelerdeki yerleri ve insanları deneyimledim.

Seattle'a döndükten sonraki gün, Gazze'nin acımasızca bombalandığı ve Filistinlilerin öldürülüp sakat bırakıldığına dair felç edici haberlerle uyandım. İsrail ordusu, Gazze'ye üç gün süren 17'si çocuk 49 Filistinli'nin hayatını çalan bir barbarca saldırı daha başlatmıştı.

Panik içinde hemen kuzenlerime ve arkadaşlarıma mesaj atmaya başladım. Neyse ki, herkes hayatta kaldı. Ancak bu yeni travma hem onların hem de benim yaşama sevincimizi tekrar öldürdü.

Diş çıkarma telaşıyla annesini uyutmayan Tamim Bebek, Gazze'deki apartmanlarının hemen dışında şiddetli patlamaların dehşetiyle uykusuz kaldı. Beş aylıkken ilk savaşını çoktan yaşamıştı. İlk diş çıkmadan önce, tüm yaşamları boyunca muhtemelen yaşayacağından daha fazla travma yaşamıştı.

Gazze'de bombalanan apartmanlar, işyerleri, medya ofisleri, büyüyen mülteci kampları ve taşan mezarlıkların kalıntılarında ABD-İsrail güvenlik işbirliğinin etkisine tanık oldum. Bu sahneler beni sadece bir Filistinli olarak değil, istemeden de olsa bu yıkıma doğrudan katkıda bulunan bir Amerikalı olarak da derinden etkiledi.

Eve dönüşüm sadece İsrail kuşatması ve işgali altında yaşamının ne anlama geldiğini anlamama yardımcı olmadı, aynı zamanda Filistin davasına olan bağlılığıma yeni bir güç verdi ve halkım ve ülkemle duyduğum gururu artırdı.

Bugün, Gazze'nin ve tüm Filistin'in özgür olacağı ve tüm ailemin Beyt Daras'taki ata topraklarımıza geri dönebileceğimiz günün hayalini kuruyorum. Bu kutsal günde biz Filistinliler, bizden vahşice çalınanları hep birlikte yeniden inşa etmeye başlayacağız ve Filistin'i gelecek nesiller için rahat, huzurlu bir yuva haline getireceğiz.

Su Aktı Yolunu Buldu

Hasan TAHSİN

Bu yazıyı okumaya başlamadan önce gözlerinizi kapatın ve otuz-otuz beş yıl öncesine gidin. Daha bıyıklarınızın yeni terlediği ve İslam'la yeni müşerref olduğunuz yılları bir düşünün.

Sonra daha geriye, çocukluk yıllarınıza dönün. Ailenizi, komşularınızı ve arkadaşlarınızı düşünün. Mahallenizin camisini ve yazın gittiğiniz Kur'an kursunu. Özgürce koşup oynadığınız, enerjinizi attığınız, arkadaşlıklar kurduğunuz o günleri... Akşam ezanında evde ol, tembihlerini. Sıcak yaz günlerinde yatışıya kadar kaldığınız sokağı ve teravih için arkadaşlarınızla gittiğiniz caminin üst katını yani çocukluğunuzu.

Evet, çocuksunuz ve hayata yeni adım atıyorsunuz. Birçok şeyden habersizsiniz. Tecrübe ederek ya da büyüklerinizi izleyerek hayata öğ-

Evet, çocuksunuz ve hayata yeni adım atıyorsunuz. Birçok şeyden habersizsiniz. Tecrübe ederek ya da büyüklerinizi izleyerek hayata öğreneceksiniz. Yaz tatillerinde bir ustanın yanında çırak verilecek ve yavaş yavaş pişmeye başlayacaksınız. Amaç para değil, amaç hayatı öğrenmek... Olması gereken, yapılması gereken buydu. Tıpkı peygamber hayatları gibi.

reneceksiniz. Yaz tatillerinde bir ustanın yanında çırak verilecek ve yavaş yavaş pişmeye başlayacaksınız. Amaç para değil, amaç hayatı öğrenmek... Olması gereken, yapılması gereken buydu. Tıpkı peygamber hayatları gibi. Sahabenin hayatı gibi, âlimlerin hayatı gibi. Çocuğun yaşamsal sünnetullahına uygun bir yaşam tarzı. Testiyi kırmadan su taşınamayacağını testiyi kırarak öğrendi ama öğrendi. Hayatın zorluklarını ve pratiklerini öğrendi.

Sokakta kavga etmeyi, para kazanmayı, çalışmayı ve çalışma ahlakını öğrendi. Komşularla iyi ilişkileri ve saygıyı öğrendi. Belki dini bugün öğrendiğimiz boyutuyla öğrenemedi ama elif ba'sını öğrendi. Temellerini attı. Çalışkanlık temelini, doğruluk dürüstlük temelini, saygı ve sevgi temelini.

Siz, hiçbir peygamberin çocukluk hayatı-

nı okumadınız mı? Bildiğiniz bir çocuk, saf ve sevgi dolu. Oyunlar oynayan, yaramazlıklar yapan, insan yavrusunun ne yapması gerekiyorsa onları yapan. Ağlayan, hastalanan, düşen ama düştüğü yerden kalkan. Ebeveynlerinin "aman düşmesin dizleri acır" diye arkasından bitişik nizam yürümediği bir çocuk işte.

Yanlış anlaşılmasın, burada teknolojik olarak gelişen dünya karşısında yenik düşen duygularımızdan bahsetmeyeceğim. O, sosyolojik evrimin konusudur. Ben, burada âcizane koruyucu aile kimliğimizin çıkmazlarından bahsetmek istiyorum.

Bugün ciltler dolusu, sahifelerce çocuk bakımı, yetiştirilmesi üzerine kitaplar yazıldı. Çoğumuz aldı okudu. Ya da benim gibi birkaç kel aynak kuşu okumadı. Kapağını bile açmadı. Peki, okuyunca ne oldu? Şu meşhur karizma kitapları gibi şunu yapın, bunu yapmayın. Onlarca yüzlerce öğütler.. Allah aşkına bir çocuktan bahsediyoruz. Öğrenme ve algılama yaşının yedi veya sekiz olduğu bir canlıdan. Cinsel olgunluğunun on iki -on dört yaş, akli olgunluğunun kırk yaş olduğu bir varlıktan bahsediyoruz. Bırakın biraz çocukluğunu yaşasın, düşsün kalksın, dizleri acısın, bu acıyı hissetsin. Aç kalınca kuru ekmeğe kemirmeyi öğrensin. Oynasın, gülsün, eğlensin, ama ağlasın da. Hayatı öğrensin. Bu kadar korumacılık olmasın. Bu kadar bitişik nizam olmasın.

Okula başlama yaşı, yedi hatta sekiz olsun. Çünkü bu çocuk, bir daha çocuk olmayacak. Daha dört beş yaşındaki çocuğa dinin muhkem ayetlerini öğretmeye çalışıyoruz. Acelemiz ne! Yangından mı mal kaçırıyoruz sonra ne mi oluyor? Bu çocuklar daha çocukluklarını yaşayamadan akli olgunluk yaşı olan kırk yaşını yaşamaya başlıyorlar ve bizim öğrettiklerimizden soğuyup bizden kopuyorlar. Çevrenize bir bakın bakalım, kaçınızın delikanlısı veya deli kızı istediğiniz olgunlukta.

Bugün bizim çocuklarımıza yaptığımızı bizim büyüklerimiz bize yapmadı ne mi oldu?

SU AKTI YOLUNU BULDU

saçlarıma düşen ilk kar

kış mı geldi ne

eyvah hazırlıksız

eşyalar toplanıyor

yola çıkma vakti mi ne

eyvah azıksız

gökyüzü kararmış

bulutlar küme küme

fırtınalar mı kopacak ne

eyvah apansız

dereler kurumuş

toprak çatlak

kıtlık vakti mi ne

eyvah amansız

omuzlar düşmüş

dizler titrek

biçare dertlere mi düştük ne

eyvah dermansız

vakit tamam

saatler mi geldi ne

yolculuk mu var bilinmeze

eyvah... eyvah zamansız

Yalan ve İftira

Emrah DOĞRU

Yalan söylemek, büyük bir günahdır. Rabbimiz ayetinde şöyle buyurmaktadır: "Yalan söyleyenler, iftira edenler, ancak Allahü Teâlâ'nın âyetlerine inanmayanlardır. İşte onlar, yalancılardan ta kendileridir." [Nahl 105]

Yalan, günahların en çirkini, ayıpların en fenası, kalpleri karartan bütün kötülüklerin başıdır. Ayette şu olaydan bahsedilmektedir: Hz. Peygamberimize gelen kitabın kendi uydurması olduğunu ileri süren Mekke müşrikleri ve genel olarak tarihin başka döneminde İslâm vahyi için benzer iddiada bulunanlar kastedilerek, yalancılık ve sahtekârlığın ancak böylesi inançsızlara yakışır bir davranış olduğu bildirilmiş; dolayısıyla asıl iftiracı ve yalancılardan imandan nasip almamış kimseler olduğu söylenmektedir. Yalancı ve iftiracı olarak kâfirleri örnek gösteren Rabbimiz, Müslümanlara çok büyük bir ders vermektedir. Yani Müslümanın yalan söylemeyeceğini, iftira atmaktan da uzak duracağını açıklamaktadır. Kâfirlerin yaptığı ahlâksızlıklardan ve hayâsızlıklardan Müslüman uzak durmalıdır.

Ahlak âlimleri, ister kasıtlı ister kasıtsız söylenmiş olsun, gerçeğe aykırı her şeyin yalan

Müslüman, kesinlikle yalan söyleyemez, yalan söz konuşamaz. Efendimizi sevdiğini söyleyen, onu rehber kabul eden bir Müslümanın, bu hususlara dikkat etmesi gerekmektedir. Çünkü Efendimiz, peygamberlik gelmeden önce veya peygamberlik geldikten sonra, hiç yalan konuşmamıştır.

olduğunu belirtmişlerdir. Bu doğrultuda yalan söyleyen kişi, zamanla insanların güvenini kaybedecektir ve o kişiye doğru da söylese kimse itibar etmeyecektir.

İslam dini, yalanı büyük günahlardan görmüş ve kesinlikle yasaklamıştır. Efendimiz şöyle buyurmaktadır: "Yalandan sakının! Çünkü yalan (insanı) kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür. Kişi devamlı yalan söyler, yalan peşinde koşarsa Allah katında yalancı/kezzâb olarak tescillenir" (Buhârî, "Edeb", 69; Müslim, "Birr", 103-105). Mümin, Hz. Peygamber'in bildirdiği üzere, "İnsanların kendisinden emin olduğu kişidir" (Nesâî, "İmân", 8). Bu

sebeple yalan, müminlerin değil, münafıkların bir özelliğidir. Yani bir Müslüman, münafıkların safında yer almaktan kaçınmalıdır ve ailesini de ona göre yetiştirmelidir.

Bu olayla ilgili Hz. Peygamber Efendimiz: "Şu dört özellik kimde bulunursa, o tam bir münafık olur. Kimde bu niteliklerden biri bulunursa onu terk edinceye kadar kendisinde münafıklıktan bir özellik vardır. Kendisine bir şey emanet edildiğinde hıyanet eder, konuştuğunda yalan söyler, söz verdiğinde sözünde durmaz, düşmanlık sırasında haktan sapar." (Buhârî, "İmân", 24;

Müslim, "Îmân", 106) buyurmuştur. Rabbim, bizleri münafıkların özelliklerinden beri eylesin.

Yalanın sıkça kullanıldığı yerlerden biri de alışveriş. Adam, ürününü satmak için her türlü yalanı söylemekte. Sattığı ürün kalitesiz ama yemin ederek "ürünüm çok iyi, kaliteli" diye insanları kandırarak, maalesef çok para kazanmak için her türlü yalan söylemekte. Allah'tan korkmayanlara, emirlerini hiçe sayanlara, Efendimiz: "Allah'tan korkmayan ve doğruluktan ayrılan tâcirlerin kıyamet gününde haddi aşan günahkârlar" olarak diriltileceğini bildirmiştir (Tirmizî, "Büyû", 4). Öte yandan alışveriş esnasında yalan yere yemin etmeyi yasaklamış, kıyamet gününde Allah'ın yalan yere yeminlerle malını satmaya çalışan kimselerin yüzüne bakmayacağını ve onları temize çıkarmayacağını ve kendileriyle konuşmayacağını haber vermiştir (Müslim, "Îmân", 171, 173).

Yine tekrar edelim. Müslüman, kesinlikle yalan söyleyemez, yalan söz konuşamaz. Efendimizi sevdiğini söyleyen, onu rehber kabul eden bir Müslümanın, bu hususlara dikkat etmesi gerekmektedir. Çünkü Efendimiz, peygamberlik gelmeden önce veya peygamberlik geldikten sonra, hiç yalan konuşmamıştır. Bundan dolayı kendisine inanmayanlar bile ona güvenmiş ve her konuda Efendimize başvurmuşlardır. Ve ona "Muhammedu'l-emin" (güvenilir Muhammed) demişlerdir.

Efendimize nispeten onun söylemediği bir şeyi hadis gibi uydurmak da kesinlikle yasaklanmıştır. Resulullah "Benim adıma yalan söyleyen kimse, başkası adına kasten yalan söylerse cehennemdeki yerini hazırlasın" (Buhari, Cenaiz) buyurmuştur ve sert bir şekilde uyarmıştır. Tehdidi de cehennem olmuştur. İslam dini, yalanı her koşulda, her ortamda yasaklamıştır. Şu üç durum hariç; savaş esnasında düşmana söylenen, karısına söylediği, (yani "yemek nasıl olmuş bey" dediğinde tam beğenmese bile güzel olmuş demek gibi) bir de küs kimselerin arasını bulmak esnasında söylenen yalan, yalan kapsamına girmemektedir. Nitekim Efendimiz şöyle buyurmaktadır: Humeyd İbn Abdurrahman'dan nakledilmiştir. Ona annesi Ümmü Gülsüm bint Ukbe şöyle anlatmıştır, "Allah Resülü'nün -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurduğunu işittim, insanların arasını bulmak amacıyla iyiyi aktaran (veya iyi olanı söyleyen) kişi yalan söylemiş sayılmaz" (Buhari 2692).

İmam Müslim, bu hadisin sonuna, ravinin şu sözünü eklemiştir: "Ben, Hz. Peygamber'in üç şey dışında, insanların "yalan" dediği şeye izin verdiğini görmedim; savaşta düşmana karşı tuzak ve hile kurmak için söylenen sözler, kişinin (barışmak için) hanımına söylediği yalan söz ve insanların arasını bulmak maksadıyla uyduru-

lan yalanlar." Bunlar, yalan olarak sayılmamaktadır.

Yalanın şakasını da İslam yasaklamıştır. Yani şaka yoluyla bile olsa yalan söylenmesine müsaade yoktur. Hz. Peygamber, "Bir kimse şaka ile de olsa yalan söylediği sürece tam anlamıyla mümin olamaz" (Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, II, 352) ve "İnsanları güldürmek için yalan söyleyen kimselere yazıklar olsun" (Ebû Dâvûd, "Edeb", 80) buyurarak bunun önemine dikkat çekmiştir. O, çocuklara yalan söylenmesine de izin vermemiş, çocuğunu çağırarak, "Gel, sana bir şey vereceğim" diyen bir anneye, "Ona ne vereceksin?" diye sormuş, "Kuru hurma" cevabını alınca da, "Dikkatli ol, ona bir şey vermemiş olsaydın bu senin için bir yalan olarak yazılacaktı" (Ebû Dâvûd, "Edeb", 80) buyurmuştur.

Dinimizin güzelliği ve inceliği çok güzel, yalan ise kesinlikle çok kötü bir alışkanlıktır. Adam, insanları güldürmek için, kendini ön plana çıkarmak için yalanlarla şaka yaptığını sanmaktadır. Ahlsızca konuşmaları da bırakmamaktadır. Bu tip şakalara meyletmemeliyiz. İnsanları razı etmek için farklı yollarla yalanlara girmemeliyiz. Doğruluktan ayrılmamalıyız, geçici dünyada insanları memnun etmek için gerçek dünyamızı yani ahireti karartmamalıyız. Bizim tek gayemiz ve hedefimiz, Rabbimizi razı etmek olmalıdır. Doğru sözlü insan, her yerde kazanacaktır. Birisi, bir şey emanet ettiği zaman rahatlıkla emanet eder ve hiç gözü arkada kalmaz. Yani "ben şu kişiye borç para verdim öder mi acaba" diye düşünmez. Veya şöyle de bir durum olabilir, eğer kişi insanların güvenini kazanmışsa dara düştüğünde, "ben verdiğim parayı bugün verecektim, aksilik oldu veremedim" biraz mühlet istediği zaman karşıdaki de ona itibar eder ve erteler, doğru olmak böyle bir şey işte. Şöyle de bakabiliriz; adam borç alır, işleri ters gider ve gününde ödeyemez. Borç veren kişi de onu sıkmamalıdır ve biraz zaman tanımalıdır. Yalan konuşmayanlara Rabbimiz yardım edecektir. Yalan söyleyen bir kimse, ahirette Rabbimizin gazabına uğrayacaktır. Yalancı şahitlik yaparak insanları perişan edenler, Allah'ın azabını hafife almaları sebebiyle de Rabbimizin gazabına uğrayacaktır. Yalancı şahitlik yapmış bir kimsenin şahitliği de tövbe edip insanların güvenini sağlayıp doğru kişi olduğuna ikna edinceye kadar kabul edilmez. Rabbim, bizleri doğru yoldan ayırmasın.

Bir de yapamayacağımız işleri de söylemekten kaçınmalıyız. Adam, her işi yaparmış gibi konuşuyor, insanları diliyle konuşmasıyla ikna ediyor ama iş icraata gelince yan çiziyor. Böyle de olmamalıyız. Yapacağımız işleri söylemeliyiz. Bu hususta Rabbimiz şöyle buyurmaktadır: "Ey iman edenler! Niçin yapamaya-

cağınız şeyi söylersiniz? Yapamayacağınız şeyi söylemeniz Allah yanında çok buğzedilmiştir" (Saff 2-3). "Üstad Mevdudi, -Allah ondan razı olsun- bu ayetle ilgi şöyle tefsir yapmaktadır: (Bu ayet, biri umûmî, diğeri husûsî iki anlamı birden tazammun eder.) Şayet bu ayeti, bir sonraki ayetle birlikte okursak, umumî anlamı şöyle olur: Gerçek Müslüman'ın söylediği sözle, yaptığı işin tutarlı olması gerekir. Ne söylüyorsa, onu bizzat yaparak göstermelidir. Şayet yapmaya niyeti veya gücü yoksa o zaman susmalıdır. Çünkü bir kimsenin yapmadığı bir şeyi söylemesi, Allah katında en kötü amellerdendir. Ve o kimse, Allah'ın azabını hak etmiştir." (Tefhimu'l-Kur'an).

Bu bağlamda söz verip daha sonra da bu verdiğimiz söze uymak gerekir; toplumda bu da maalesef yerine getirilmemektedir. Hâlbuki Müslüman'ın sözü, senet olmalıdır. "Şu saatte geleceğim, yarın ordayım, iki gün sonra kesin teslim ederim" gibi sözler verilip maalesef tutulmamaktadır. Bir de üstüne haklıymış gibi laf kalabalığı ile üste geçilmektedir. Bu tip davranışlardan Müslüman, uzak durmalıdır.

Rabbimiz yine şöyle bir uyarı vermektedir: "İnsan, hiçbir söz söylemez ki yanında gözetleyen, yazmaya hazır bir meleik bulunmasın" (Kaf Suresi, 18). Bu sebeple konuştuğumuz şeylerin kötü ve çirkin olmasına dikkat ettiğimiz gibi, yalan olmamasına da dikkat etmeliyiz. Peygamber Efendimiz (sav.) bir hadisinde şöyle buyurmaktadır: "Doğru sözlülük, dürüstlük insanı iyiliğe götürür. İyilik de cennete götürür. İnsan, doğru söyleye söyleye Allah katında dürüst insan olarak yazılır. Yalan ise kötülüğe götürür. Kötülük de cehenneme götürür. İnsan, yalan söyleye söyleye Allah katında yalancı olarak yazılır." Rabbimiz, bizleri yalancılardan beri eylesin.

Şimdi de iftiradan biraz bahsedelim. İftira, insanın yapmadığı bir suçu, bir olayı yapmış gibi anlatmak veya bir insanda bulunmayan bir kötülüğü varmış gibi göstermektir. Rabbimiz, bu olayla ilgili şöyle buyurmaktadır: "Her kim de bir cinayet veya bir günah kazanır da sonra onu günahsız birinin üzerine atarsa, şüphesiz ki bir iftira ve açık bir günah daha yüklenmiş olur" (Nisa 112). İftira, insanların ocaklarını söndüren, yuvalarını yıkan, iş yerlerini dağıtan, evlilikleri bitiren en önemlisi ise Allah'a ve Resulüne olmadık bir şeyi varmış gibi göstermek yani iftira atmaktır. Kur'an-ı Kerim'de iftira ve aynı kökten çeşitli kelimeler elli dokuz yerde geçmekte olup bunların çoğunda üstte de belirttiğim gibi, "Allah hakkında yalan uydurma, onun birliği yetkinliği ile bağdaşmayan iddialar" arasında yer almaktadır. Örnek verecek olursak, Rabbimizin şu ayetinden bahsedebiliriz:

"Allah'a ortak koşan kimse, büyük bir günah işleyerek iftira etmiş olur" (Nisa 48). Başka bir iftira da Efendimize atılan iftiralarlardır. Sünnetini kabul etmeyerek Efendimizin öyle bir şey söylemeyeceğini gündem edip sünnetsiz bir din peşinde olanlar veya Kur'an-ı Kerim'i Efendimizin yazdığını iddia edenler de Efendimize iftirada bulunmuşlardır. Bu iftiralar, cezasız kalmayacaktır. Çünkü Rabbimiz, çabuk hesap görür. İslam'da iftira haram kılındığı gibi, asılsız haberleri doğruymuş gibi ilgi göstermek ve bunlara araştırmadan inanmak ve yaymak da yasaklanmıştır. Yani tanıdığımız bir Müslümana atılan bir iftiraya hemen inanmamalıyız "o öyle bir şey yapmaz" diye düşünmeliyiz ve araştırma yapıp o iftirayı ortaya çıkarmalıyız. Rabbimiz şöyle uyarı vermektedir: "Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur" (İsra 36).

Hz. Aişe'ye yapılan iftira (İfk Hadisesi) karşısında Müslümanların tutumu değerlendirilirken bütün müminlerin, böyle bir habere hemen inanmayıp iftiraya uğrayan hakkında iyi niyet taşımaları gerektiği vurgulanmakta, bu tür asılsız yakıştırmaya ve iftiraların yayılmasından hoşlanmaların dünyada ve ahirette ağır bir şekilde cezalandırılmayı hak ettikleri bildirilmektedir. Rabbimiz şöyle buyurmaktadır: "Bu iftirayı işittiğinizde erkek ve kadın müminlerin, kendi vicdanları ile hüsnü zanda bulunup da 'bu, apaçık bir iftiradır' demeleri gerekmez miydi?" (Nur 12).

Hz. Peygamber Efendimiz, bir kişiyi kendisinde bulunan bir kusurla anmanın gıybet, ona asılsız bir kusur veya suç isnat etmenin ise iftira olduğunu bildirmiştir (Müslim, "Birr", 70; Tirmizi, "Birr", 23). Mesela büyük günahların sayıldığı bir hadiste, kötülükten habersiz iffetli bir kadına zina iftirasında bulunmak, bu günahlar arasında gösterilmiştir. [Diğerleri; Allah'a ortak koşmak, büyüçülük, haksız yere adam öldürmek, tefecilik, yetim malı yemek, savaştan kaçmaktır. (Buhâri, "Vesâyâ", 23, "Hudud", 44; Müslim, "İmân", 145)]

Rabbim, bizleri, yalan konuşmaktan, gıybet etmekten, zina etmekten, suçsuz birine iftira atmaktan korusun ve doğru yoldan ayırmasın. Kendi emirleri doğrultusunda son nefesimizi vermeyi bizlere nasip etsin. Âmin.

Faydalanılan Kaynaklar:

1. Tefhimu'l-Kur'an, Mevdudi
2. Fethu'l-Bari, Sahih-i Buhari Şerhi, İbn Hacer el-Askalani
3. Temel İslam Ansiklopedisi

Aydınlanma Çağı Eleştirisi ve Yeni Bir Felsefe Anlayışı

Dr. Hüseyin DURMAZ

Ayдынlanma çağının, olağanüstü güzel, bir o kadar da romantik bir tablosu çıkmış gibi gösterilir. İnsanlık tarihi; insan bilincinin, bir meseleye her zaman olduğu gibi tarafı ve önyargılı yaklaştığını görür. O çağa bütünsel ve tüm yönleriyle bakarsak aslında pek de aydınlanmış bir çağ göremeyiz. Ne demek aydınlanma? Eğer bu kelimeyi, Batı kültür dinamiği ile ele alırsak çok kısır bir yaklaşım sergilemiş oluruz. Oysaki 18. yy. bilakis emperyalist faaliyetlerin hız kazandığı, kapitalizmin yeni yeni başladığı ve kendisine bir sınıf oluşturduğu, doğaya ve bilime dair yapılan keşiflerin, insanlığın bencil ve zalim yönünün hizmetine serildiği, bir taraftan; sahte mutluluk ve kibarlık gösterilerinin sergilendiği, diğer taraftan insanlığa hiç olmadığı kadar zulüm ve eziyetlerin yaşatıldığı bir çağdan bahsediyoruz. İnsanlığın, zulüm ve şiddetinin en büyük

Biz insanlığın milattan önce 10-12 bin yıllarında yerleşik hayata geçtiğini biliyoruz. Tarihi, felsefeyi, milattan önce 6. yy. ve Yunan ile başlatmak, Batı kültür ve hegemonyasından ne kadar uzaktır acaba? Peki, 10 bin yıllık insanlık nerede? O döneme ait elimizde bilgi olmaması, o dönemi silip atmak için yeterli bir sebep mi?

fren sistemi olan, inançsal değerlerin de yerle bir edilmesiyle, en vahşi yönümüzü engelleyebilecek hiçbir gücün olmadığı bu çağda, aydınlanma değil bilakis bir aşağılanma mevcuttur. O döneme bütünsel bakıldığı zaman, tüm bilimsel gelişmelerin, araştırma ve sosyal bilimler faaliyetinin, insanlık tarihini; Batı merkezli yeniden şekillendirme çabası olduğunu görmekteyiz. Biz insanlığın milattan önce 10-12 bin yıllarında yerleşik hayata geçtiğini biliyoruz. Tarihi, felsefeyi, milattan önce 6. yy. ve Yunan ile

başlatmak, Batı kültür ve hegemonyasından ne kadar uzaktır acaba? Peki, 10 bin yıllık insanlık nerede? O döneme ait elimizde bilgi olmaması, o dönemi silip atmak için yeterli bir sebep mi?

Konumuza dönersek; öyle ki "aydınlanma çağı" dediğimiz dönem de, tarihte tekerrür eden, insanlığın ortak psikolojik hastalığının tezahürüdür. [Felsefi düşünüş anlamında aslında

tarihin (düşünce tarihinin; ontolojik, epistemolojik ve etik) döngüsel olduğunu iddia ediyoruz. İnsanlığın düşünce sistemi tamamen benzerdir. Aynı koşullarda, aynı süreçlerde aynı sonuca ulaşma açısından...] Kilisenin yanlış tutumu ve inançsal ilkelerden bunalmış bir toplumun, inançtan tamamen kopması yerine vasat bir seyir elde etmesi acaba mümkün olamaz mıydı? Maalesef tarihsel süreçler, bize bunun mümkün olmadığını gösteriyor. Bu noktada yeni bir felsefe, yeni bir tez sunmak istiyorum.

Vahye dayalı dinler, ilk insanlık ile beraber, ilk vahyin indirildiğini iddia eder. Öyle ki yeryüzünde, günümüz şekliyle bilinçli ilk insan ile beraber, inanç ve hayatı anlamlandırma, varoluşsal bilgi verilmiştir insanlığa. İnsanlık, daha sonra bu çizgiden sapmış bünyesindeki egemen olma, zulüm, kıskançlık, kibir vb. duygularla farklı farklı yollara sapmış, farklı yaşam tarzları geliştirmiştir. İddiamıza göre süreç şöyle şekillenmektedir: Bir tek Allah'ın varlığına ve birliğine dair bir inanç sistemi... Hayatın anlamı; iyi güzel ve doğru yaşamak, dünyayı da en güzel şekilde anlayıp imar etmek... İnsan, yeryüzünde yaratıcının halifesidir. Yeryüzünü anlama, düzenleme, kaynaklarından istifade etme ve dünyada adil bir düzen kurmakla mükelleftir. Ontolojik, epistemolojik ve etik bir sistemi vardır. İki dünyalıdır (Dünya-Ahiret); iyi, güzel ve erdemli olanı öğütler, şu ana kadarki psikolojik, felsefi, tarihi ve kültürel değerlendirmeler, inancın iddiası gibi bir yaşam tarzının insanın varoluşuna, ruhuna en uygun olduğu yönündedir. Bu noktada tarihsel ve güncel birçok eleştiri getirilebilir, ancak konumuz bu olmadığı için bu eleştirileri başka bir zaman değerlendireceğiz. Bu süreçle başlayan insanlık tarihi, zaman içerisinde erdemi, fazileti, ahlakı unutmuş, dünyada daha çok yaşama, iktidar olma, üstünlük yarışı ve benzeri duygularla inançtan uzaklaşıp seküler bir yaşam tarzı inşa etmeye başlamıştır. Tüm imparatorluklara bakarsanız hepsi, bir avuç insanın hırsı uğruna, insanlığı kan gölüne çevirme yarışı olduğunu görürsünüz. Zaman zaman güzel birkaç gelişme olsa da tüm bu gelişmeler, bağımsız değil bilakis bu bağlamda

şekillenmiştir.

İnançtan kopmuş, sekülerleşmiş ve varoluş anlamını yitirmiş toplumlar, eski inançlardan kalan kırıntılar üzerine mitolojiler uydurmaya başlamıştır. Ve doğal olarak da tanrıları kendileri gibi düşük karakterde kişiler olmak zordur. Örneğin Yunan mitolojisi 3. aşamada artık iyice bunalan insanlık, çıkış aramaya ve bu çıkışı aklında bulmaya başlayacaktır. Yunan felsefesinin doğuşunda bunu görmekteyiz. Ontolojik kaygı olduğu açıktır aslında. Thales'in su demesiyle başlayan çıkışın bu kadar ilgi görmesi ve sahiplenilmesi, insanlığın içinde bulunduğu ruhsal durumla ilgilidir. Bir süre sonra aklın sınırlarına dayanınca yeni bir bunalım başlayıp insanlar yeniden yönünü (sofistlerde olduğu gibi) hayata döndürme gayretine girmiştir. İlk etapta çıkış gibi görülen bu durum, insanlığın inanç isteğinin artışıyla yavaşça tekrar ontoloji dönüştürmeye kayar.

Hız. İsa'nın doğuşu dönemi, böyle bir dönemdir. Sonra yeniden inanç hâkim olur. İnanç, tekrar tahrif edilir; baskı, bunalım derken, rönesans ve aydınlanma dönemi gelir tekrar. Sonra "aydınlanma" denen şeyin huzur getirmediği keşfedilir. Bir süre (günümüz de dâhil) bilimsel, teknolojik, gelişmelerin kritiği; insanlığa unutturursa da peşi sıra yeni bunalımlar kapıdadır. İşte döngü bu minvalde tekrarlar. Günümüze gelince iddiamız odur ki insanlığın bunalımı artacak. Hayatın anlamının belirsizliği gittikçe çeliklemez hale gelecek ve tekrar inancın egemen olduğu bir dönem gelecek.

Soru, şu ki insanlık, bu kısır döngüye girmeden varoluşsal meselesini tamamladığı, dünyayı da imar edip adil bir düzen kurduğu bir sürece tüm bu yıkımdan önce ulaşamaz mı? Ne dersiniz? Sizce? İşte bu noktada İslam'ın tüm insanlığa sunacağı evrensel mesaja derin bir ihtiyaç var. İnanıcı, anlamı, etiği her şeyi içinde barındıran ve bir bütün olarak sunabilecek tek ve gerçek din. İnsanlık ona hazırlanıyor. İslam ise hazır bekliyor...

Ayetler Işığında Örnek Müslümanın Özellikleri - I

Ahmet Şehit TUNA

Örnek Müslüman ya da örnek Mü'min profilini öğrenebileceğimiz kaynakların başında Kur'an ve sünnet gelir. Ayetler ve hadislerde, Rasûlullah'ın (s.a.v) yaşantısında¹ örnek Mü'minlerin özelliklerini bulmamız mümkündür. Buralarda bahsi geçen, övülen özelliklerin çokluğu sebebiyle konuyu daraltmamız icap etmekte olup Kur'ân-ı Kerîm'deki belli başlı bazı pasajlar ve övgüye mazhar olan hususlar üzerinden örnek Müslüman tasvirini yazılarımızda sunmaya gayret edeceğiz. Yeri geldikçe de etraflıca ele almaksızın inşallah birkaç hadis-i şerife işaret edeceğiz.

1- İslam ve İman

Başlangıçta zikredilmesi gereken temel hususiyettir İslam ve iman. Kişinin aklına "Zaten Müslümanlardan bahsetmiyor muyuz" gibi bir soru gelebilir. O halde "Ey iman edenler! İman edin..."² ayetiyle devam etmek gerekir. Allah Teâlâ iman edenlere, iman ettik diyenlere "iman edin" emrini vermektedir. Peki, hangi konuda iman? "Ey iman edenler! Allah'a, Rasûlüne, Rasûlüne indirdiği kitaba ve önceden indirdiği kitaba iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, ki-

taplarını, elçilerini ve ahiret gününü inkâr ederse, şüphesiz derin bir sapıklığa düşmüştür."³ Ayet, bize genel manasıyla iman esaslarını hatırlatmaktadır. Dikkat edilirse, bu esasların her birinde farklı milletler bocalamış, imandan geri durmuştur. "Allah'ı hakkı gibi takdir edemeyen"⁴ müşrikler, meleklerle düşmanlıklarını açıkça ifade eden Yahudiler,⁵ Rasûlullah'a (s.a.v) inanmamakla imanın tadına varamayan Hristiyanlar ve daha niceleri...

İslam ise teslim olmak demektir. Rabbe boyun eğmektir: "Kim bütün benliğiyle Allah'a yönelip O'na teslim olur, iyi ve güzel işler yapsa (muhsin olursa), işte odur sapasağlam kulpa yapışan. Bütün işler Allah'a döner."⁶

Her şey zıddıyla kâimdir, bilinir. Bu yüzden ki imandan bahsederken şirke değinmek, kendisinden kaçabilmek için şirki bilmek gerekmektedir. Biz burada konumuz itibarıyla icmâlen Rabbimizin kullarını övgüsünden bahsedelim. İki farklı ayette geçtiği üzere "Allah kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışındaki günahları ise dilediği kişi için bağışlar."⁷ Mü'minlerden övgü ile bahsedilirken

3 Nisâ 4/136.

4 Zümer 39/67.

5 Bkz. Bakara 2/97 tefsiri.

6 Lokmân 31/22

7 Nisâ 4/48, 116.

1 Ahzâb 33/21'de Rabbimiz şöyle buyurur: "Andolsun ki, Allah'ın Rasûlünde sizin için, Allah'a ve ahiret gününe (ka-vuşmayı) umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için güzel bir örnek (üsve-i hasene) vardır."

2 Nisâ 4/136.

farklı bağlamlarda onların şirk-ten uzak oluşuna vurgu yapılmaktadır. Rabbimiz, içimizden iman edip salih amel işleyenleri yeryüzünün hükümranlığını vermeyi vaat etmekte, bu vaadin sebebi olarak "Onlar bana ibadet ederler ve hiçbir şeyi bana ortak koşmazlar"⁸ buyurmaktadır. "Rahmân'ın (has) kulları" nitelemesinde bulunduğu ve peş peşe vasıflarını saydığı kullar ise "Allah ile birlikte başka bir ilaha dua (ibadet) etmezler."⁹ İyilikte koşuşan ve iyilik için yarışanlar da ancak "Rabblerine şirk koşmayanlardır."¹⁰

Furkân Suresi 68. ayete, genellikle "ibadet etmezler" şeklinde meal verilse de ayet kelimenin ilk anlamı olan "dua etmezler" anlamını da içinde barındırır.¹¹ Zira şirk duada da belirgin bir şekilde açığa çıkar.¹² Ve Peygamberimizin beyanı üzere "Dua, ibadetin özüdür/beynidir."¹³ Özü olmayan bir şey nasıl tam olabilir? Bundandır ki Rabbimiz bize hitap eder: "De ki: Duanız olmasa Rabbim size ne diye değer versin?" O halde diğer özelliğe geçmeden, şirkten korunmak adına Allah'ın Rasûlünün şu duasını edelim: "Allahım! Bilerek şirk koştuktan sana sığınırım. Bilmediklerim için de senden mağfiyet dilerim."¹⁴

2- Namaz

Örnek Müslüman denildiğinde akla ilk gelen vasıflardan "dinin direği"¹⁵ namaz. Namazın övgüye mazhar olabilmesi için gereken şartları vardır. Şöyle tadat etmek mümkündür:

1- Namazın ikâmesi: Şanı yüce Allah, na-

8 Nûr 24/55.

9 Furkân 25/68.

10 Mü'minûn 23/59.

11 Nitekim Elmalılı merhumun mealinde "duâ etmezler" olarak geçer.

12 Bkz. Zümer 39/3.

13 Tirmizî, "Da' avât", 1.

14 Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, I, 250.

15 Tirmizî, *Îmân*,8; İbn Mâce, *Fiten*, 12.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۝ ۱ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ۝ ۲
 وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ۝ ۳ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ
 فَاعِلُونَ ۝ ۴ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ۝ ۵ إِلَّا
 عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝ ۶
 فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۝ ۷ وَالَّذِينَ هُمْ
 لِآمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ۝ ۸ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ
 يُحَافِظُونَ ۝ ۹ أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ۝ ۱۰ الَّذِينَ يَرِثُونَ
 الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝ ۱۱

mazı kılmaktan değil, ikâme etmekten bahseder ve bu fiili yapanları över.¹⁶ İkâme etmek, hakkıyla kılmak, koruyup gözetmek manasını içerir.¹⁷ Rabbimiz koruyup gözetmeyenleri kınayarak şöyle buyurur: "Onlardan sonra namazı zayi eden, şehvetlerine (heva ve heveslerine) uyan bir nesil geldi ki, bunlar (azgınlıklarının cezası olarak) cehennem çukuru- nu boylayacaklardır."¹⁸ Bu yüzdendir ki, birçok ayette ikâme etme vurgusunu görebiliriz.¹⁹ Özellikle şu iki ayeti düşünmemiz gerekmektedir:

"Onlar ki, kendilerini yeryüzünde iktidara, yönetime getirirsek namazı ikâme eder, iyiliği emredip kötülükten de sakındırırlar. Bütün işlerin sonu Allah'a varır."²⁰

"Onlar öyle erlerdir ki ne ticaret, ne bir alışveriş onları Allah'ın zikrinden, namazı ikâme

16 Örneğin bkz. Bakara 2/3, 277; Tevbe 9/71; Fâtır 35/29; Şûrâ 42/38.

17 Mü'minûn Suresi 23/9'da Rabbimiz, mü'minlerin namazı muhafaza edişini över.

18 Meryem 19/59.

19 İbrahim'in (as) kendisi ve zürriyetinin namazı ikâme edenlerden olmalarını istediği duası, dillerimizde yer etmesi gereken bir duadır. Bkz. İbrâhim 14/40.

20 Hacc 22/41.

etmekten, zekâtı vermekten alıkoymak. Onlar kalplerin ve gözlerin (dehşetten) allak bullak olacağı o günden korkarlar."²¹

Allah Teâlâ temelde bir hususa dikkat çeker: Dünya hayatı, kişiyi Rabbine ibadetten alıkoymamalıdır. Ayetlerde en çarpıcı sayılabilecek iki örnek verilir: Makam-mevki ve ticaretin, iş yoğunluğunun bahane edilip ibadetlere engel kılınmaması gerektiği. Rabbimiz bunu başara-bilen Mü'minleri övmektedir.

2- Namazda huşû: "Mü'minler felaha ermişlerdir. Onlar namazlarında huşu içinde olanlardır."²² Huşû, Allah'a itaatte boyun eğmek, ona karşı gelmekten sakınıp korkmak ve kalplerin ürpermesi gibi anlamlarda açıklanmıştır. "Allah'a huşû (derin bir saygı) duyarak inanan"²³ gibi farklı ayetlerde de geçen bu kavram, müstakil olarak incelenmelidir.

3- Namazda gevşeklik göstermemek ve riyadan uzak durmak: Tersinden okumamız gereken bir misal verir Rabbimiz bize: "...(Münafıklar) namaza kalktıklarında tembel tembel kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar. Allah'ı da pek az anarlar."²⁴ Belki bundan ötürüdür Rasûlullah'ın (sav) abdestli olsa bile bir sonraki vakit için "hafif abdest" alması.²⁵ Bu "güzel bir örnek"²⁶ olan Peygambere bu hususta tabi olabileceğimiz bir özelliktir. Fiiliyata döküldüğünde Rasûle tabi olmak ve namaza dingin kalkmak şeklinde iki taraflı dönüt sağlayacak bir amel olması umut edilir.

4- Gece Namazı: "Onlar Rableri(nin rızası) için secdelerde, kıyamlarda geceyi geçirenlerdir."²⁷ Farz olan beş vakit haricinde gece namaz kılmak ve geceyi Kur'ân okuyarak geçirmek ayetlerde övülmüş, mü'minlerin bu hususta Rasûle itaati takdir edilmiştir.²⁸ Mutlakiler ise gecenin çoğunu ibadetle geçirmeleriyle anılır: "Onlar gecenin az bir kısmını uyuyarak

geçirirlerdi."²⁹

5- Ailecek Namaz: Bilindiği üzere Allah'ın Rasûlünün öğretisi üzere namazın cemaatle kılınması bireysel kılınmasından 20 küsur kat faziletlidir.³⁰ Kur'ân-ı Kerim'de ise cemaatle namaza işaret eden ayetler, emirler mevcuttur.³¹ Bunun yanında Allah Teâlâ Hz. İsmail'in ailesine namaz ve zekâtı emretmesini övmektedir.³² İsmail'in (as) bu fiili, "Ey iman edenler, kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan o ateşten koruyun..."³³ emrine icabetin bir örneğidir bizim için. Muhammed (as) özelinde "Ailene namazı emret ve sen de ona sabırla devam et"³⁴ buyruğu vakidir ve bu bizim de ittiba etmemiz gereken bir emirdir. Nitekim Rasûlullah, çocuklara namazı emretme yaşını 7 olarak tayin etmiştir.³⁵

3- Zekât-İnfak

Birçok ayette namaz ile zekât birlikte zikredilmiştir. "Eğer tevbe eder, namazı ikâme edip zekâtı verirlerse din kardeşiniz olurlar"³⁶ ayetinden ötürü namaz ve zekâtın bir arada farz kılındığı rivayet edilmiştir.³⁷ Öneme binaen Hz. Ebubekir, namazı kabul edip zekâtı kabul etmediklerini ifade eden kabilelerin bu tutumuna kesinlikle göz yummamış, "Vallahi namazla zekâtı birbirinden ayıranlarla harp ederim"³⁸ demiştir.

Zekât denildiğinde dar manasıyla anlaşılmalı, bunun zengin-fakir herkesi kendi nispetinde ilgilendirdiği unutulmamalıdır. Ayet ve hadislerde sadaka, infak, zekât kelimeleriyle karşılık bulan temelde maldan Allah rızası için harcamayı ifade eden bu amel, hadisler katılmaksızın bile ayetlerde farklı bağlamlarda kullanılmıştır. Rabbimiz farz kıldığı zekât haricinde Müslümanları infaka teşvik etmiş ve kendi rızası için infak edenleri methetmiştir. Övgüye layık

29 Zâriyât 51/17.

30 Buhârî, Salât 87, Ezân 30, Büyü` 49; Müslim, Tahâret 12, Mesâcid 272. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 48; İbni Mâce, Tahâret 6, Mesâcid 14.

31 Örneğin bkz. Mâ'ide 5/58; Cuma /9.

32 Meryem 19/55.

33 Tahrîm 66/6.

34 Tâhâ 20/130.

35 Ebû Dâvûd, Salât 26; ayrıca bkz. Tirmizî, Mevâkît 182.

36 Tevbe, 9/11.

37 Yusuf el-Karadâvî, *İslam'da Zekâtın Önemi*, çev.. Mehmed Erkal, İslam Medeniyeti Dergisi, 2/16, (1968), s. 14.

38 Buhârî, Zekât, 1.

21 Nûr 24/37.

22 Mü'minûn 23/1-2.

23 Âl-i İmrân 3/199.

24 Nisâ 4/142.

25 Bkz. Buhârî, Vudû 54; Ebû Dâvud, Tahâret 66, (171); Tirmizî, Tahâret 44, (58, 60); Nesâî, Tahâret 101, (1, 85). Bu sayı bazı rivayetlerde 25 ya da 27 olarak da geçmektedir.

26 Ahzâb 33/21.

27 Furkân 25/64. Ayrıca bkz.

28 Müzzemmil 73/20.

bazı infak çeşitlerini ve infak edenlerin niteliklerini Kur'ân'ın dilinden okuyalım:

1- Zekât, temizler: Allah Teâlâ, Peygamberimize hitaben "Onların mallarından kendilerini temizleyip tezkiye edeceğin bir sadaka (zekât) al ve onlara dua et..."³⁹ buyurmakta, cehennemden korunacak takva sahibi kişiyi de şöyle vafsetmektedir: "O, malını temizlenmek için verendir. Hiç kimseye minnet borcu olmadığı halde sırf yüce Rabbinin rızasını gözeterek yapmıştır. Elbette kendisi de hoşnut olacaktır."⁴⁰

2- Faiz yerine zekât (sadaka): Zekât ve sadakanın temizlemesi ve Allah'ın hoşnutluğunu kazanmayı sağlamasına bir örnek ise, Rabbimizin kişinin malının çoğalacağı zannıyla faizle borç vermesi yerine, onu borç vermeye hatta ihtiyaç sahibine tasadduka yönlendirmesidir: "İnsanların mallarında artsın diye verdiğiniz faiz, Allah katında artmaz. Allah'ın rızasını dileyerek verdiğiniz zekât (sadaka) ise işte onlardan mallarını kat kat artıranlar."⁴¹

3- Allah yolunda infak ve minnetten kaçınmak: "Allah yolunda mallarını harcayanların misali, yedi başak bitiren bir dane gibidir ki, her başakta yüz dane vardır. Allah dilediğine kat kat verir."⁴² Allah Teâlâ infak ve sadakanın Allah yolunda olmasını vurguladıktan sonra rızasını kazanmaya layık infak sahiplerini şöyle açıklar: "Mallarını Allah yolunda infak edip sonra da bu infaklarının ardından başa kakmayan yahut eziyet vermeyenler var ya, onların ecirleri Rableri katındadır. Onlara bir korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir de."⁴³

4- Gece-gündüz, gizli açık infak: Rabbimiz, İbrâhîm Suresi 31. ayette gizli-açık infak etmeyi emretmekte, gece-gündüz, gizli-açık infak edenleri överek onlara korku ve hüznün olmadığını,⁴⁴ hüsrana uğramayacak bir ticaret yaptıklarını,⁴⁵ dünyanın iyi sonucu olan cennetin onların olacağını⁴⁶ bildirmektedir. Pey-

gamberimizin beyanına göre ise arşın gölgesinde gölgelenecek sınıflardan biri ise, "sağ elinin verdiği sol eli bilmeyecek kadar infakını gizleyen" kişidir.⁴⁷

5- Gözü açık olmak: İnfak hususunda belirtilen diğer bir örnek özellik, istemeyen, isteyemeyen kişiye de vermektir: "Onların mallarında belli bir pay vardır. İsteyen ve (iffetinden ötürü istemediği için) mahrum kalana."⁴⁸ Bu ayetlerde belirli paydan maksadın zekât olduğu bazı âlimlerce söylenirken, bir diğer ayet zekât harici infaka da işaret etmektedir: "Onların mallarında isteyen ve (iffetinden ötürü istemediği için) mahrum kalana da bir pay vardır."⁴⁹ Rabbimiz iffetinden ötürü istemeyenleri şöyle beyan ederek Mü'minleri infaka teşvik eder: "(Sadakalar) o fakirleredir ki, yeryüzünde doluşmaya güç yetiremezler. İffetlerinden dolayı (istemekten çekindikleri için) bilmeyen onları zengin sanır. Sen onları yüzlerinden tanırsın. İnsanlardan yüzsüzlük ederek bir şey istemezler. Hayır olarak ne infak ederseniz, Allah onları bilir."⁵⁰

6- İsar: İsar, kısaca din kardeşini kendine tercih etmek olarak açıklanabilir. Kur'ân-ı Kerim'de Rabbimiz, Ensârı bize örnek göstermekte, kendi ihtiyaçları olsa bile kardeşlerini tercih ettiklerini bildirmektedir: "Onlardan (Muhacirlerden) önce (Medine'yi) yurt edinmiş ve gönülden iman etmiş olanlar, kendilerine hicret edenleri severler, verdiklerinden ötürü kalplerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendilerinin çok ihtiyacı olsa bile onları kendilerine tercih ederler. Kim de nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşu erenlerdir."⁵¹

Zekât ve infakın ayetlerdeki kullanımına göre başlıkları artırmak mümkün olsa da, bu yazımızda bununla iktifa ediyor, Rabbimizden, bizden istediği ve razı olacağı hasletlerle kuşanabilmeyi istiyoruz. "Allahım! Senden cenneti ve cennete yaklaştıracak söz ve amelleri ister, cehennemden ve cehenneme yaklaştıracak söz ve amellerden de sana sığınırım."⁵²

39 Tevbe 9/103. Ayette her ne kadar sadaka kelimesi geçse de, ayetin bağlamından ötürü genelde zekât manası tercih edilmiş, meallerde de bu mana gözetilmiştir.

40 Leyl 92/19-21.

41 Rûm 30/39.

42 Bakara 2/261.

43 Bakara 2/262.

44 Bakara 2/274.

45 Fâtır 35/29.

46 Ra'd 13/22.

47 Buhârî, Ezan 36, Zekât 16, Rikak 24, Hudûd 19; Müslim, Zekât 91. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 53; Nesâî, Kudât 2

48 Meâric 70/24-25.

49 Zâriyât 51/19.

50 Bakara 2/273.

51 Haşr 59/9.

52 İbn Mace, Dua, 4.

Erkek Düşmanlığı

Sümeyye DEMİRCİ

Hamd, Âlemlerin Rabb'ine; Salât ve selam, önderimiz sallahu aleyhi vesselam Efendimizin üzerine olsun.

Tarih boyunca insanları Allaha kulluktan ayırmak isteyen, İnsanların içinde buldukları durumlar üzerinden çeşitli akımlar ihdas ederek toplumları parçalamayı, kargaşayı amaç edinen EMPERYALİZM bazen

kadınlar, bazen erkekler, bazen de her ikisi üzerinden (ırkçılık v.s.) idealleri olmuştur. Bunların kadın üzerinden, KADINLARI DESTEKLEME AMAÇLI; toplumdaki erkekler, zulmeden erkekler ve zulmetmeyen erkekler diye ayırt edilmeden toplumda kadın cinayetleri, tecavüz, kadına dayak ve zulüm ele alınmış, öldürülen erkekler ile dövülen erkekler göz ardı edilmiş ve bütün erkekler potansiyel suçlu addedilmiş ve kadınlara koruyucu akım olan Feminizmle destek verilmiştir.

Nedir Feminizm?

Feminizmin; 18.yüzyılda Fransa'da filozoflar ve kadın yazarlarca ortaya atılan ve savunulan daha sonraki yüzyıllarda her toplumda yandaş bulan, kadının siyasal ve toplumsal haklar ba-

Feminizmin asıl amacı toplumun temel taşlarını yerinden oynatmak birbirine düşman haline getirmek ve bunu da hak kazanmışlık adı altında yapmaktır. Gerçek haklarından haberi olmayan cahil kadın da buna inanır hizmet eder.

kimından erkeklere eşit olması gerektiğini öne süren ve bunu gerçekleştirmeye çalışan akım.

Asıl mevzu toplumun temel taşlarını yerinden oynatmak birbirine düşman haline getirmek ve bunu da hak kazanmışlık adı altında yapmaktır. Gerçek haklarından haberi olmayan cahil kadın da buna inanır hizmet eder. Erkek hegemonyasını

yıkma adına lanetlediği, başkaldırdığı babası, kocası veya kardeşine bir yudum su vermezken, uçaklarda, mağazalarda, lokantalarda v.s yerlerde erkeklere rahatlıkla hizmet etmeyi "Aman efendim, peki efendim, nasıl isterseniz beyefendi" demeyi de EKONOMİK BAĞIMSIZLIK adına büyük bir onurla (!) yerine getirmektedirler..

İnsana değer veren ve onu büyük bir alayla, sevgiyle yaratan ALLAHU TEAALA (C.C.) onun mutluluğu ve saadeti için muazzam hayat tarzı olan İSLAM DİNİ ile onu desteklemiş ve hayatının her safhasını onun huzuru için tertip edip düzenlemiştir. İslam, İnsanı bir bütün olarak hem ruhi hem de maddi yönüyle ele almıştır. Ne onun manevi yönünü yükseltip me-

lekleştirmiş ne de maddi yönünü yok sayarak öteleyerek onu şeytanlaştırmıştır. Ona verilen vasıfların onun iradesiyle Allahın istediği dozda kalıp sahibini rahat ve temiz yaşatsın diye vasıflarıyla yaşantısını doğruya kanalize edecek şekilde kılmıştır. ALEMLERİN RABBİ, aynı zamanda toplumda var edilmiş bütün varlıkları kendi yaratılış gayelerine doğru hidayet üzere var etmiş hiçbirini o dengeyi bozacak şekilde ne desteklemiş ne de yermiştir. Her şeyi bir mükemmellik üzere kılmıştır.

“Muhakkak ki biz her şeyi bir ölçüye göre yaratmışızdır” (Kamer suresi-49)

Bir ölçü ve bir düzen, bir kader bir düstur bir uygunluk üzere yaratılmış her şey. İslam toplumun temel taşları olan kadını da, erkeği de vasıfları ve görevlerine göre istihdam eder aralarında düşmanlık oluşturacak uçurumlar koymaz. Onların bir bütünün parçası olduğunu -zevç- eş olduğunu bildirmiştir.

“Ey insanlar; Sizi tek bir nefisten yaratan ondan eşini var eden ve ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun.” (Nisa suresi-1)

Bu gün içinde bulunduğumuz toplumda yurkarda bahsettiğim haklardan haberi olmayan kadın ve erkek, toplumun onu yerleştirdiği yerde hayatının seyrini gerçekleştirir taki hayatı sonlanana kadar.

Okumuş feminizm ağına takılmışların ayakları üzerinde durabildiğini zannedenlerin dışında diğerleri bu çarkın içinde yuvarlanıp gitmektedir. Kimisi erkeğin üstünlüğünü kanıksamış yediği yemeğin en güzel yerinin, yatağın en güzel yerinin, oturmada en seçkin yerin onun hakkı olduğunu bilinciyle yetiştirilmiş ve bu yaşantının doğruluğu üzere memnun düşman değil dost yaşar. Bazılarıda hem dost hem düşman yaşar itaat eder dayak yer erkeğinin severken sevdiği gibi döverken de dövmesinin ona olan sevgisinden kaynaklandığının zannıyla bazen kızar bazen sever memnun yaşar gider. Bazılarıda tam düşman yaşar ve feminizm ağına düşmeye hazır bir lokma gibi tabiki buda ya zalim baba, zalim kocadan (v.s.) kaynaklanan zulümden dolayı. Bunları yazarken bir öğrencimin hayatından bana anlattığı baba düşmanlığı gözümün önüne geldi.

Annesi kendisine hamileyken babasının ken-

disini istemediğini doğduktan sonrada hiç sevmeyiğini, sofrada bütün çocuklara paylaştırdığı yiyeceğin yanısıra kendisine düşen parçayı da alıp kardeşlerine paylaştırdığından bahsetmişti. Babasına olan düşmanlığını hep dile getirirdi. Dünyada hiçbir erkek iyi değil dedi. Ona Efen-dimizi önderimizi sen bir tanısın O da erkek di ama kızı dışarıdan geldiğinde ayağa kalkar elinden tutup alnından öpüp yerine oturturdu. Hanımına, deveye bineceği zaman dizini yukarı kaldırıp üzengi haline getirip eşinin onun mübarek dizine basarak deveye binmesini sağlardı. Dede ydi torunlarını sırtına alıp evin içinde gezdirirdi, oda erkekti. Ağlayan eşinin yanağından dökülen gözyaşı tanelerini eliyle siler, onu teskin ederdi. Bazen bakıyorsunuz Müslüman hanımlarda bu erkek düşmanlığı korosuna katılıyor, onlara diyorum ki eğer ilk doğru tanıdığınız erkek peygamberimiz olsaydı erkeğe düşman olmazdınız, bu babanız, dedeniz, kardeşiniz, kocanız, oğlunuz (v.s.) olsa da onlardaki yanlışların asıl örnek olarak gönderilene uymadıklarından kaynaklanıyor olduğunun gerçeğine vakıf olurdunuz. Onları yanlış terbiye almış biri olarak görür tüm erkekler böyle deyip lanetlemezsiniz.

YA RASULULLAH (SALLAHU ALEYHİ VESELLEM) SENDE ERKEKTİN,

PEYGAMBERLİĞİNE HAYRAN KALDIK,

KOMUTANLIĞINA ÖNDERLİĞİNE HAYRAN KALDIK,

ÖĞRETMANLIĞINA, ÖNCÜLÜĞÜNE HAYRAN KALDIK,

DAMAT OLUŞUNA HAYRAN KALDIK,

BABALIĞINA HAYRAN KALDIK,

DEDELİĞİNE HAYRAN KALDIK,

KOCALIĞINA HAYRAN KALDIK,

KOMŞULUĞUNA HAYRAN KALDIK,

KAYINBABALIĞINA HAYRAN KALDIK,

CESURLULUĞUNA HAYRAN KALDIK.

Biz senin örnekleğinle erkeklerimize dost ve yandaş olduk, seninle sevdik onları seninle onur duyduk. Erkeklerimizin sana benzemelerini hep temenni ettik onurla.

En Emin'e emanet olun.

Halife Vahdeddin ve Saltanatın Kaldırılması - III

Ali KAÇAR
kacarali@hotmail.com

1 Kasım'da alınan kararla, Padişahın kişiliğinde toplanmış olan sultanlık (dünya işleri yönetimi) ile halifelik (din işleri yönetimi) birbirinden ayrılmış, dünya işlerinin yönetimine ait bütün yetkiler millet adına Büyük Millet Meclisine verilerek Padişahın sultanlığı kaldırılmış, sadece din işlerine ait görev ve yetkileri yani halifeliği kalmıştı. Padişahın sultanlık yetkileri kalmayınca, bu yetkiye dayanarak kurduğu hükümetin de varlık sebebi ortadan kalkmış oluyordu. Artık Türkiye'de biri İstanbul'da ötekisi Ankara'da olan iki hükümet yoktu, İstanbul'daki hükümet her anlamda varlığını yitirmişti, Ankara'daki Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ise varlığı olan tek hükümetti.¹

Sadrazam Tevfik Paşa'nın İstifası ve Vahdeddin!

Meclis'in 1 Kasım'da Saltanatı kaldırdığına dair kararını Sultan Vahdeddin'e Refet Paşa tebliğ etmiştir. Refet Paşa bu kararı, Sultan Vahdeddin'e tebliğ ederken aralarında şu şekilde bir diyalog gerçekleşmiştir:

"Refet Paşa Yıldız Sarayı'na giderek Sultan Vahdeddin'in huzuruna kabul edilmiş ve büyük saygı ve nezaketle selamladığı hükümdara Bū-

yük Millet Meclisi'nin kararını parlak cümlelerle arz etmeye çalışmış ise de kendisine "Halife Hazretleri!" diye hitap edilmesine fena halde sinirlenen Sultan Vahdeddin Refet Paşa'ya en son ve kat'i cevabını vermekte tereddüt etmemiş ve: "Saltanatsız bir hilafeti hanedanımızın en aciz bir ferdinin bile kabul etmeyeceğine emin olabilirsiniz Paşa!" deyip konuşmaya son vermiştir.²

Sultan Vahdeddin'e, Meclis'in kararı bildirilmekle yetinilmemiş ilerleyen günlerde hem kendisine hem de Sarayla birlikte hareket edenlere yönelik tehditler artmaya başlamıştır. Nitekim, Sultan Vahdeddin için gazetelerde çıkan hakaret dolu yazıların, meydanlarda Sarayı tel'in eden gösterilerin ve linç haberlerinin gölgesinde azap dolu bir beklemeyle geçecekti.

Ankara Meclisi'nin, hükümdarın ve hükümetinin muhakeme edilip cezalandırılabilmesi yolundaki kararının da İstanbul'a ulaşması Saray ve çevresindeki terdirginliği daha da arttırmıştır. Metin muğlak bir şekilde kaleme alınmış olsa da Vahdeddin için tepede sallanan kesin bir kılıç gibiydi.

Gazeteler, sarayın "iharetini" yazıyor; "Padişah yine sahneye çıktı" diye başlıklar atılıyordu. İstanbul'un eski siyasetçileri artık "mahutlar",

1 Mahmut Goloğlu, Cumhuriyete Doğru 1021-1922, Goloğlu Yayınları, 1971, Ankara, s.359-361

2 Bardakçı, age. s. 236-237

"baykuşlar"dı.³ İstanbul Hükümetine yönelik tehditlerin yoğunlaşması üzerine 3 Kasım 1922'de Babıali Hükümeti'nin bir kısım bakanları istifa etmek zorunda kalmıştır. Ertesi gün yani 4 Kasım'da ise herkesi, özellikle de Vahdeddin'i şaşırtan bir başka hareket gerçekleşmiştir: Sadrazam Tevfik Paşa'nın kendisi de istifa etmiştir. Osmanlı geleneğinde, istifa eden ya da görevinden alınan sadrazam mührü Padişah'a teslim ederdi. Ancak bu sefer Sadrazam kendisi istifa etmiş olduğu halde mührü Padişah'a teslim etmemişti.⁴ Tahminime göre Tevfik Paşa Sultan Vahdeddin'in huzuruna çıkıp istifa ettiğini hiçbir zaman açıklamamıştır. Gerçi Hükümet, nazırların peş peşe istifalarından sonra 4 Kasım 1922'de üç saatlik bir toplantıdan sonra istifa kararı almış ve çekilmiştir. Ama Tevfik Paşa bu kararı hükümdara bildirmemiş, evine kapanmış, Sultan Vahdeddin'le temasını kesmiş ve 13 gün İstanbul'da kalan hükümdarla bir daha hiç karşılaşmamıştır. Saraya gidip nazırları tarafından terk edildiğini kendisinin de vazifesini bıraktığını söylemeyi ya kendisine yedirememiş yahut neredeyse üç çeyrek asırdır nimetini gördüğü bir hanedanın son sultanına onun en zor anında böyle bir kararı iletme cesaretini bir türlü gösterememişti.

Her ne olduysa oldu ve Sultan Vahdeddin sadrazamının bu hareketini hem istifa hem ihanet saymıştır. Seneler sonra Tevfik Paşa'dan söz ederken "Üç yıl boyunca sadrazamlık yapan ama gerçekten Mustafa Kemal Paşa'nın sadık

3 Bardakçı, age. s. 237; Sultan Vahdeddin, saltanat olmadan halifeliği, "hanedanın en aciz bir ferdinin bile kabul etmeyeceğini" iddia etmişse, bu iddiasının tam tersi gerçekleşmiştir. Nitekim Sultan Vahdeddin'in amcazade Veliahd Abdülmecid, 19 Kasım 1922 tarihi itibarıyla halifelik görevine getirilmiş, o da kabul etmiştir.

4 Lord Kinross ise: "Tevfik Paşa, 4 Kasım 1922 Yıldız Sarayı'nda Padişah'a Osmanlı İmparatorluğu'nun son hükümetinin makam mühürlerini teslim etti" diyerek tersini ifade etmiştir. Atatürk Bir Milletten Yeniden Doğuşu, s.534

M. Kemal, Vahdeddin'e karşı gittikçe sertleşmiş ve hakaretin dozunu daha da artırmaya başlamıştı. Vahdeddin'den iki üç sene öncesine kadar "Millet-i Osmaniye'nin en ali ve muhterem mümessil-i hakikisi olan zat-ı şevketsimat-ı hazret-i şehriyari" veya "Bütün alem-i İslam'ın perestişkarane merbut olduğu halifemiz ve ecdad-ı kiramımızın bize en kıymetli yadigarı olan padişahımız" gibi ifadelerle söz eden Mustafa Kemal Paşa, kürsüde artık başka türlü ve açık konuşuyordu

bir hizmetkârı olan Tevfik Paşa, tabii olarak sonunda bana ihanet etmiştir. Zaten isteyerek oynadığı rolün tabii neticeleri olan ikiyüzlülüğü ve sahtekârlığı onu çoktan mahkûm etmiştir. Ama vazifesinin başında kalması gereken zamanda istifa ederek, beni en çetin güçlüklerin karşısında yalnız bırakmıştır. Çünkü istifa ettiği günlerde, tahtın bir mümessili Avrupa'ya davet edilmişti. Ancak durum tam bir felaketti; Tevfik Paşa yerinde yoktu ve tabii olarak hükümet de yoktu" diye yazacaktı.⁵

Vahdeddin'in İngilizlere Sığınarak Yurtdışına Çıkması!

Sultan Vahdeddin, saltanatın kaldırılmasından 17

gün sonra ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştı. Bu süre içerisinde Vahdeddin'in yaka paça yakalanarak Ankara'ya götürülmesi ya da bir şekilde öldürülmesi için birçok senaryo devreye sokulmuştu. Gerçekleştirilen bu senaryolardan biri, Yıldız Sarayı'nın yakılmasıdır. Bu Sarayın yakılmasından asıl amaç ise Vahdeddin'e suikasttı, yani onu da Saray'la birlikte yakıp öldürmekti.⁶

M. Kemal, Vahdeddin'e karşı gittikçe sertleşmiş ve hakaretin dozunu daha da artırmaya başlamıştı. Vahdeddin'den iki üç sene öncesine kadar "Millet-i Osmaniye'nin en ali ve muhterem mümessil-i hakikisi olan zat-ı şevketsimat-ı hazret-i şehriyari" veya "Bütün alem-i İslam'ın perestişkarane merbut olduğu halifemiz ve ecdad-ı kiramımızın bize en kıymetli yadigarı olan padişahımız" gibi ifadelerle söz eden Mustafa Kemal Paşa, kürsüde artık başka türlü ve açık konuşuyordu:

"... Türkiye Devleti'nin istiklaline son veren,

5 Bardakçı, age. s.238

6 Enver Behnan Şapolyo'nun Kemal Atatürk ve Milli Mücadele Tarihi kitabından aktaran Kadir Mısıroğlu, Bir Mazlum Padişah Sultan Vahdeddin, Sebil Yayınları, İstanbul, 2005, s.293-294

Türkiye halkının hayatını, namusunu, şerefini imha eden, Türkiye'nin idam kararını ayağa kalkarak bütün endamıyla kabul etmek istidanda kim olabilirdi?

Maateessüf, bu milletin hükümdar diye, sultan diye, padişah diye, halife diye başında bulundurduğu Vahdeddin... Vahdeddin, bu alçakça hareketiyle yalnız kendinin layık olduğu bir muameleyi kabul etmiş olmaktan başka hiçbir şey yapmış olmadı.⁷

M. Kemal'in bu şaşırtıcı sert tavrı Meclisteki yandaş milletvekillerini daha da sertleştirmiş, tehditler, hakaretler, bırakın bir milletvekiline, sokaktaki sıradan bir insana bile yakışmayacak tarzda Meclis kürsüsünde konuşmaya başlamışlardır. Nitekim Meclis'in 30 Ekim'deki celsesinde (oturumunda) İstanbul'u ve bilhassa Vahdeddin'i ziyadesiyle endişelendirecek bir hadise daha oldu: Başkanlık kürsüsünde Mustafa Kemal Paşa vardı ve Diyarbakır Mebusu Hacı Şükrü, başkanlığa bir takrir verdi. Takrirde: "İslam'ın mukaddesatına ve İslamiyet'e karşı şeytandan daha kötü ve şen'i olarak son asırda saldırgan bir Lloyd George türemiştir. Meğer şeytandan, Lloyd George'dan daha fena alçaklar varmış. Sorar mısınız? İşbu vesikayı yollayan ve düşünenler. Öyle ise başta Vahdeddin olduğu halde besmele ile bunları bütün İslamlar'ın taşlamasını teklif ederim" deniyordu.⁸

Sultan Vahdeddin'e yönelik bu tür saldırı ve tehditlerden sonra İzmit'ten bir linç haberi gelmişti: Peyam-ı Sabah gazetesinin başyazarı Ali Kemal, İzmit'te parça parça edilerek linç edilmişti. Bir ara Dâhiliye Nazırı da olan Ali Kemal, milli mücadelenin ve Mustafa Kemal'in en sert muhaliflerinden bilinirdi. Senelerce Ankara

7 Bardakçı, Şahbaba, s.232; M. Kemal, 8 Temmuz 1919'da çektiği telgrafta "... Yüksek saltanat ve Hilafet makamıyla soylu milletlerinin hayatımın son noktasına kadar daima koruyucusu ve sadık bir ferdi gibi kalacağımı tam bir bağlılıkla arz eder, bu hususta teminat veririm. Askerlik mesleğinden istifa ettiğimi Harbiye Nezareti'ne bildirdim. Yüce zatlarının sıhhat ve afiyette bulunmasına dua eder ve her türlü afetlerden korunmanızı Cenab-ı Hak'dan niyaz ettiğimi" (Şahbaba, s.146; Mevlanazade Rifat, s.230);

11 Nisan 1920 tarihli Dürrirzade'nin fetvasına rağmen, Anadolu hareketinin maksadının esir padişahı kurtarmak olduğunu o sıralarda ısrarla vurgulayan Mustafa Kemal Paşa, iki hafta sonra bu fetva hakkında "Zat-ı Şahanenin ağzından işitem, bunun zorlayarak ve tazyik altında olduğuna hükmederim" diyecekti. Bardakçı, age. s.158 Dahan geniş bilgi için bkz; Mısıroğlu, age. s.278 vd.

8 Bardakçı, age. s.233; Mısıroğlu, age. s.294, 295

aleyhine yazmadığın bırakmamış ama büyük zaferin arkasından yazdığı 10 Eylül tarihli makalesinde 'Gayelerimiz bir idi ve birdir' demiş, vaktiyle hata ettiğini kabul etmişti.⁹

Bu yazı, Ali Kemal'in son makalesi olmuştur. 5 Kasım günü Beyoğlu'ndaki bir berberde traş olduğu sırada derdest edilmiş, muhakeme için Ankara'ya götürülürken İzmit'e getirilerek Birinci Ordu Kumandanı Nureddin Paşa'nın talimatıyla linç ettirilmiştir. Haber ertesi günkü gazetelerde 'Ali Kemal mel'unu İzmit'te halk tarafından parça parça edilmiş,' 'Artın Kemal linç edilerek gebertilmiştir' başlıklarıyla yer almıştı.

Bu olay karşısında Anadolu hareketine karşı sarayın tarafını tutmuş olanlar haklı olarak paniklemişti. Avrupa elçiliklerinden vize alabilenler kendilerini götürecek bir gemi bulabilme telaşındaydılar; henüz vizesi olmayanlarsa İngiliz askerlerinin kontrolündeki kışlalarda muhafaza altına alınmıştı.¹⁰

Bu olaylar da gösteriyor ki, Sultan Vahdeddin'in etrafında ise çember gittikçe daralmakta idi. Tehditler, aleyhinde kışkırtılan gösteriler ve at(tır)ılan sloganlar artmaya başlamıştı. İstanbul'da Halife Vahdeddin'e yönelik husumet gösterileri artmış; travmay arabaları üzerine tebeşirle "Kahrolsun Vahdeddin!.." diye yazılıyordu. Bir gün kalabalık bir grup Yıldız Sarayı önüne gitmiş Padişah ve Padişahlık aleyhinde gösteri yapmıştı.¹¹

Sulta Vahdeddin, yalnızdı ve tehlikede olduğunun farkındaydı.

9 Ali Kemal Damat Ferit Paşa hükümetlerinde önce Maarif, sonra Dahiliye Nazırlığı görevine getirilir. Osmanlı'yı hazırlıksız bir şekilde I. Dünya Savaşına sokan, İmparatorluğun yenilgisine neden olan İttihat ve Terakki kadrolarına kızgındır. Anadolu'daki Kuvayı Milliye hareketini de İttihat ve Terakki'nin devamı olarak görür. Ali Kemal'e göre Osmanlı'nın yeni bir macerayı kaldırarak gücü yoktur, savaşla değil diplomasi ile barış yolları aranmalıdır. O nedenle Dahiliye Nazırı olarak, Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Paşa'yı Enver Paşa gibi maceracı olarak görür, onların yakalanıp İstanbul'a gönderilmesi için valiliklere emirler gönderir. Ancak Büyük Taarruz'un başarılı olup, İzmir'in kurtuluşundan sonra 10 Eylül 1922'de 'Gayelerimiz Bir İdi ve Birdir' başlıklı son yazısında:

'...bu memleketi harp ve darp ile yeniden maceralara düşürmemekti, çünkü bu maceraların akıbetini defalarca tecrübe etmedik mi, zarar, yine zarar, daima zarar idi. Yunan'ın İzmir'den denize dökülmesi, Edirne'nin istidat olunması,... gibi bir saadeti hangi Türk takdir etmez?' diye yazarak yanıldığını kabul eder ve özür diler. Bkz; <https://www.politikyol.com/ali-kemal-ve-mustafa-kemal-arasinda-bir-diplomat-zeki-kuneralp/>

10 Bardakçı, age. s.238-239

11 Hakkı Uluğ, age. s.75

Son Cuma selamlığı 10 Kasım'da, Yıldız'daki Hamidiye Camii'nde yapıldı. Hutbede sadece "Emiru'l-Mü'minin, halife-i resul-i rabbu'l-a'lemin" deniyor ve Sultan-halifenin adından asırlardan beri ilk defa bahsedilmiyordu. Sadece bu bile, Şahbaba'nın gitme saatinin yaklaştığını göstermeye yeterdi.¹²

Lord Kinross, o günü şöyle anlatıyor: "Padişah 10 Kasım'da, sanki bir şey olmamış gibi, Cuma selamlığında bulundu. Arabasının içine büzülerek saraydan çıktı. Üzerinde sadece bir subay üniforması, başında da bir kalpak vardı. Nişanlarını takmamıştı. Yüzü berbattı. Rengi, Padişah değil de gölgesi denecek kadar solmuştu. Arkasından yalnız siyahi harem ağalarıyla birkaç yaveri geliyordu, başka kimsecikler yoktu -ne ulema ne paşalar; ne de, hükümet kalmadığına göre, nazırlar-. Gören, bir cenaze alayı sanırdı. Küçük kafile camiye gelince, müezzin ezanını okudu. Ama artık yüce ve muzaffer Padişah'la büyük hanedan adına değil, sadece mü'minlerin başı ve Halife adına. Son Padişah bir makine gibi ruhsuz ve cansız, arabasından indi ve son selamlık resmi için camiye girdi."¹³

Yıldız Sarayı yakılmıştı. Buna göre Padişahı, sarayıyla beraber yakıp yok etmek istedikleri anlaşılmaktadır. Bunda muvaffak olamayanlar O'nu yaka-paça Ankara'ya götürerek muhakereme ve idam etmek istiyorlardı. Bu gerçeği kavramak için o sırada Ali Kemal'in Beyoğlu'nda bir berber dükkânında traş olurken derdest edilerek İzmit'e götürülmesi ve orada "Halk yaptı!"¹⁴

12 Bardakçı, age. s.239

13 Lord Kinross, age. s.535-536

14 Can Dündar, 2 Mart 2002 tarihli "Peki sonra ne oldu Ali Kemal'e?" başlıklı yazısında, olup bitenin 'gerçek yüzü' ile 'resmi tarih yalanları' arasındaki farkı belgelere dayanarak yazmıştı:

"Zaferden sonra Ankara hükümeti, İstanbul polisinden Ali Kemal'in tutuklanıp yargılanmak üzere Ankara'ya gönderilmesini istedi.

"4 polis, 6 Kasım 1922 günü onu Beyoğlu'nda traş olduğu berberde kısırdılar, kaçmaya çalışırken yakalayıp İzmit'e götürdüler.

"Sonra neler olduğunu, emekli Kurmay Albay Rahmi Apak'ın anılarından ('Yetmişlik Bir Subayın Hatıraları', TTK, 1988) öğrendik.

"O dönem Haberalma Şubesi Başkanı olan Rahmi Bey, ifadesini aldırdıktan sonra Ali Kemal'i Nurettin Paşa'nın odasına çıkarıyor.

"Paşa, 'Artın Kemal dedikleri sen misin' diye soruyor. 'Hayır, ben Ali Kemal'im' yanıtını alıyor. 'Onu mahkemede anlatırsın. Çık dışarı' diye kovuyor. İşte buradan itibaren işin rengi değişiyor.

denilerek askerlere linç ettirilmesi hadisesini de hatırlamak gerekir.

O günlerde saraya hiç şüphesiz bir tertib eseri olarak yüzlerce telgraf geliyor ve bunlar çeşitli hakaretamiz sözler ihtiva ediyordu. Ali Kemal'in linç hadisesine şahid olan Yahya Kemal, Sultan Vahdeddin hakkındaki kötü niyetleri şu şekilde ifade etmiştir.

Yahya Kemal, Lozan'a hareket eden heyete müşavir olarak dâhil olmuş bulunuyordu. Ali Kemal'in linç edildiği günün akşamı İzmit'te kumandan bulunan Nureddin Paşa, bütün heyete bir ziyafet vermişti. Bu ziyafette konuşulanları nakleden Yahya Kemal, Sultan Vahdeddin merhum hakkında nasıl kötü düşünceler mevcud olduğunu şöyle anlatmaktadır:

"Vakıa, o sofrada hazır bulunan üç vekil ve birçok mebuslar, bu linç vak'asını tasvib etmiyor, hatta içlerinden Nureddin Paşa'yı takbih ediyorlardı. Daha doğrusu Nureddin Paşa'nın bu hareketinde tebellür etmeye başlayan mülkiye ve adliye teşkilatımıza bir müdahale görüyorlardı. Nureddin Paşa'nın, Ankara üzerinde şahsi bir tesir hasıl etmek siyasetini de seziyorlardı. Yalnız mevki müşkildi, Ali Kemal'in ihaneti hakkında bütün milletin ittifakı, bir nevi icma-ı ümmet vardı. Muzafferiyetin meşru tedbirleri de henüz taze idi. Askerlikle hükümet-i mülkiyenin selahiyetleri birçok mıntıklarda henüz ayrılmamıştı. İzmit ise, o günlerde İstanbul'a hücum edecek ordunun merkeziydi. Halk, muzafferiyetin neşvesi içinde bütün nükteleri fark etmiyordu. Bütün bu düşüncelerin sevkıyla oradaki hükümet mümessilleri bir müşahid vaziyetinde susuyorlardı. Lakin yemek esnasında Nureddin Paşa bahse devam ederek:

"Nurettin Paşa, Rahmi Bey'i çağırıp 'Sokaktan birkaç yüz kişi topla. Kapıdan çıkarken Ali Kemal'i linç etsinler' diyor. Rahmi Bey, Ali Kemal'in ölümü hak ettiğine inanmakla birlikte böyle yasa dışı bir yola gidilmesini içine sindiremiyor. Emri yardımcısına yönlendiriyor.

"Az sonra Ali Kemal'i kapıdan çıkarıyorlar. Dışarıda eli taşlı, bıçaklı bir kalabalık bekliyor. 'Ahali bir kara bulut gibi çullanıyor' Ali Kemal'in üzerine... Yumruklar, taşlar... Derken arkadan beline saplanan bir bıçak...

"Acıyla yere yıkılıyor Ali Kemal... Ahali taş ve tekmelerle 'hahinin başını eziyor'. Doymuyorlar.

"Ali Kemal'i parmağındaki yüzüğe kadar soyup ayaklarına ip bağlayarak sürüklüyorlar.

"Sonra da cesedini, Lozan Konferansı'na giderken trenle İzmit'ten geçecek olan İsmet Paşa görsün diye istasyonda bir sehpa yasıyorlar." Bkz; <https://t24.com.tr/haber/mehmet-altan-yazdi-ali-kemal-in-linc-edildigi-dogru-mu,832954>

“İnşallah yakında Vahdeddin’i de getirip cezasını vereceğim!” derken, ikinci murahhas Rıza Nur Bey’in sabrı tükendi, önüne bakarak lakin Nureddin Paşa’ya hitaben:

“O’nu İnebolu’dan yola çıkaracağız. Çünkü Ankara’ya gelip mahkeme karşısında hesap vermesi lazımdır” dedi.

Bu satırlar, Nureddin Paşa gibi nüfuzlu bir kumandanın, Sultan Vahdeddin’i Ali Kemal’e reva görülen bir tarzda sokak ortasında linç ettirmeyi düşündüğünü, Dr. Rıza Nur’un ise, hükümet otoritesini, askeri şahıslara karşı sıyanet maksadı ile en hafif bir şekilde olmak üzere, O’nu Ankara’ya getirtip muhakeme etmek istediklerini göstermektedir.¹⁵

Sultan Vahdeddin’in ülkeden ayrılma kararı

Gösteriler, aleyhte yazılanlar ve linç olayı Sultan Vahdeddin’in ülkeden ayrılma vaktinin geldiğini göstermekteydi. Sultan Vahdeddin o günleri, çok kimsenin kendisini terk ederek yalnız bıraktığını hatıralarında şöyle anlatmaktadır:

“(…) Böylelikle gücünden ayrılmış çıplak bir hilafeti red veya kabul etmek mecburiyetinde

ve Anadolu’ya saldırıları defetmeye memur eylediğim Mustafa Kemal’in (...) karşısında kaldım. Her tarafı istila eden kör ve nankörler arasında inkılâp ve ihtiras içinde bunaldım. Kendimde böyle bir hilafet biçimine ne karşı koyma ne de baş eğme imkânını görmeyerek, kamuoyunda sükûn ve durumda açıklık belirinceye kadar geçici olarak tehlikeli bölgeden ayrılmaya karar verdim.

İtilaf ve İşgal Kuvvetleri Başkumandanı sıfatını taşıdığı için İngiliz generali Harington’un aracılığını tercih ettim. Ve kutsal topraklara gitmek için bir istasyon demek olan Malta’nın seçimini de ehven-i şer olarak kabul ettim. Bu hareketimle vekili olduğum şanı yüce peygamberin yolundan giderek diyanet ve İslami saltanat aleyhinde hareket etmekte olanlardan (...) ayrılarak hicret ettimse de, hiçbir zaman büyük ecdadımdan miras kalmış olan saltanat hakkımdan ve hilafetten feragat eylemedim ve eylemeyeceğim.”¹⁶

Sultan Vahdeddin kimseye güvenemiyordu. Dolayısıyla ülkeden ayrılma kararını da İngiliz yetkililerine duyurmayı yalnızca eski kayınbiraderi, Mabeyni- Hümayun Hademe ve

15 Kadir Mısıroğlu, Bir Mazlum Padişah Sultan Vahideddin, Sebül Yayınları, İstanbul, 2005, s.295-296

16 Bardakçı, age. s.246

Mızıka kumandanı Kaymakam Zeki Bey aracılığıyla gerçekleştirmişti. Kaymakam Zeki Bey, Vahdeddin'in mektubunu saray mensuplarından da gizli tutmuş ve 16 Teşrin-i Sani 1922 Perşembe günü İstanbul'daki işgal kuvvetleri başkumandanı General Harington'un Pangaltı'daki Harbiye Mektebi'nde bulunan karargâhında bu İngiliz generale gayet mahrem bir şekilde tevdi etmiştir. Bu mektupta şöyle deniliyordu:

"Son vekayi üzerine hürriyet ve hayatımı tehlikede görmekteyim. Osmanlı Saltanatı ve İslam Hilafeti üzerindeki bil'irs velistihkak haiz bulunduğum meşru ve mukaddes haklarımı tamamıyla muhafaza etmek şartıyla hayatımın muhafazasını en çok Müslüman tebaaya malik bir devlet olan İngiltere'den bekliyorum."

General Harington, Sultan Vahdeddin'in mektubunu alır almaz, kararını çoktan vermiş bir asker katiyetiyle derhal ayağa kalkmış ve:

"Majeste Sultan ve Halifenin arzu buyurdıkları ve himaye ve delalet hususunda asla kusur edilmeyecek, arzu ettikleri yere kadar salimen azimeti esbabının yarın sabaha kadar hazırlanmış olacağını beyan etmekle kesbi şeref ederim" demiştir.¹⁷

Saltanatın ilgası kararından 16 gün sonra halifelik makamında bulunan Vahdeddin'in hayatını tehlikede gördüğünü hissetmesi üzerine İngiltere devletinin İstanbul'da bulunan Şark Kuvvetleri Başkomutanı General Harington'a kendi el yazısıyla yazdığı ve bizzat kendisinin mühürlediği müracaat yazısında bu durumu dile getirerek şöyle diyordu:

"Dersaadet İşgal Kuvvetleri Komutanı General Sir Harington Cenablarına!

İstanbul'da hayatımı tehlikede gördüğümünden İngiltere devletine iltica ve bir an evvel İstanbul'dan mahalli ahara naklimi talep ederim efendim."

16 Teşrinisani (Kasım) 1922

Halife-i Müslimin Mehmet Vahdeddin

Gerçekten Halife-Sultan Vahdeddin bu isteğinden bir gün sonra, yani 17 Kasım 1922 tarihinde sabahın erken saatlerinden itibaren

artık İstanbul'da halife yoktu ve Vahdeddin Türkiye'den ayrılmıştı.¹⁸

Sultan Vahdeddin ile birlikte ülkeden ayrılanlar şunlardır: Yaver Ömer Paşa, Kademe Komutanı Yarbay Zeki Bey, Elbisecibaşı Küçük İbrahim Bey, Berberbaşı Mahmut Bey, Seccadecibaşı İbrahim Bey, İkinci Muhasip Mazhar Ağa, Üçüncü Muhasip Hayreddin Ağa, Baştıbabı Reşat Paşa, Vahdeddin'in oğlu Ertuğrul Efendi.¹⁹

Sultan Vahdeddin'in şahsında altı yüz elli yıllık bir Hanedan'a böyle hakaret edilmesini önlemek maksadıyla O'nun memleketten ayrılışını tabii karşılamaktan daha normal bir şey olamaz. O, eğer memleket için hakikaten kötülük düşünseydi, İstanbul'da kalıp Ankara Hükümeti'ne karşı bilfarz İngilizler'in desteği ile fiili mücadeleye girişebilirdi. O'nun şahsı ve tahtından başka bir şey düşünmediğini, İngilizlerle işbirliği halinde olduğunu söyleyip yazanlar, bunu olsun kabule mecbur değiller midir? O halde ya İngilizler'le beraber değildi veya sırf taht ve tacını düşünmüyordu.²⁰

Sultan Vahdeddin'in ülkeden ayrılışını, ülkede kalarak bir ihtilafa ve iç kargaşalığa sebep olmamasını birçok tarafsız tarihçi güzel görmüştür. Bu tarihçilere tercüman olmak üzere yazdığı bir yazıda Nizameddin Nazif Tepedelenlioğlu şöyle demektedir:

"Vahdeddin Han'ın siyasi cephesi ne olursa olsun, kendisine şu iki hakkı tanımamak insafsızlık olur.

1- Anadolu'ya karşı İngiltere'den silah ve askeri yardım aramamıştır.

2-Tahttan ayrıldıktan sonra, memleket dışından Türkiye'ye karşı hiçbir komplo yapmamıştır.

Tarihçi, ileride yapacağı bir tahlilde, Vahdeddin Han'ın 1922 şartları içinde memleketten gidişini haksız bulmayacaktır.²¹ (Devam edecek...)

18 Naşit Hakkı Uluğ, age. s.75-76; ayrıca bkz; Aydemir, age c.3. s.60-61

19 Goloğlu, Cumhuriyete Doğru, s.361; Bu isimlere ilave olarak Başmabeyinci Reşat paşa, Tütüncübaşı Şükrü Efendi ve İkinci Muhasip olarak Cevher Ağa sayılmıştır. Bkz; Hakkı Uluğ, age. s.84

20 Mısıroğlu, age. s.296

21 Mısıroğlu, age. s.306

17 Tarık Mümtaz Göztepe, Osmanlıların Son Padişahı Vahdeddin Gurbet Cehenneminde, Sebil Yayınları, 3.bsk 1991, s.12.13.14